

***INTERREG – IPA MAGYARORSZÁG–SZERBIA HATÁRON
ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS
PROGRAM***

Az ÚTMUTATÓ alapján

IPA II Előcsatlakozási Támogatási Eszköz létrehozásáról szóló, 2014. március 11-i 231/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásának egyedi szabályairól szóló,

2014. május 2-i 447/2014/EU BIZOTTSÁGI VÉGREHAJTÁSI RENDELET

szerinti

IPA II határon átnyúló együttműködési programok számára javasolt modell

CCI	2014TC16I5CB001
Cím	Interreg - IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködés
Verzió	tervezet
Első év	2014
Utolsó év	2020
Jogosultság kezdete	2014.01.01
Jogosultság vége	2023.12.31.
Bizottsági határozat száma	C(2015)9488
Bizottsági határozat dátuma	2015.12.15.
Tagállami módosító határozat száma	
Tagállami módosító határozat dátuma	
Tagállami módosító határozat hatálybalépésének napja	
A határon átnyúló együttműködési program által érintett NUTS III szintű régiók (illetve azzal egyenértékű régiók nem uniós tagállamok esetében)	Csongrád megye Bács-Kiskun megye Nyugat-bácskai körzet (Zapadnobački upravni okrug) Észak-bácskai körzet (Severnobački upravni okrug) Észak-bánáti körzet (Severnobanatski upravni okrug) Dél-bácskai körzet (Južnobački upravni okrug) Közép-bánáti körzet (Srednjobanatski upravni okrug) Dél-bánáti körzet (Južnobanatski upravni okrug) Szerémségi körzet (Sremski upravni okrug)

TARTALOMJEGYZÉK

1. 1. SZAKASZ: AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAMNAK A KIVÁLASZTOTT TEMATIKUS PRIORITÁSOKHOZ ÉS A VONATKOZÓ PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁSHOZ, VALAMINT AZ ORSZÁGSTRATÉGIÁ(K)HOZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁSÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIA	7
1.1. Az együttműködési programnak a kiválasztott tematikus prioritásokhoz és a vonatkozó partnerségi megállapodáshoz, valamint az országstratégiá(k)hoz való hozzájárulására vonatkozó stratégia	7
1.2. A forráselkülönítés indokolása	28
2. 2. SZAKASZ: PRIORITÁSTENGELYEK	30
2.1. 1. prioritástengely	30
2.1.1 Azonosítás	30
2.1.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása	30
2.1.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények	30
2.1.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokról hozzáadott elemek	31
2.1.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)	31
2.1.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók	34
2.1.7 A beavatkozás kategóriái	36
2.1.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról	37
2.2. 2. prioritástengely	38
2.2.1 Azonosítás	38
2.2.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása	38
2.2.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények	38
2.2.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokról hozzáadott elemek	39
2.2.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)	39
2.2.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók	43
2.2.7 A beavatkozás kategóriái	45
2.2.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról	46
2.3. 3. prioritástengely	47
2.3.1 Azonosítás	47
2.3.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása	47
2.3.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények	47
2.3.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokról hozzáadott elemek	48
2.3.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)	48
2.3.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók	52
2.3.7 A beavatkozás kategóriái	54
2.3.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról	55
2.4. 4. prioritástengely	56
2.4.1 Azonosítás	56
2.4.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása	56
2.4.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények	56
2.4.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokról hozzáadott elemek	57
2.4.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)	58
2.4.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók	62
2.4.7 A beavatkozás kategóriái	65
2.4.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról	66

2.5.	A technikai segítségnyújtás prioritástengelyének leírása	67
2.5.1.	Azonosítás	67
2.5.2.	Alap és az uniós támogatás kiszámításának alapja	67
2.5.3.	A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények	67
2.5.4.	Támogatandó akciók és várható hozzájárulásuk a program végrehajtásához	67
2.5.5.	Programspecifikus teljesítménymutatók	68
2.5.6.	A beavatkozás kategóriái	69
2.6.	Prioritástengelyenkénti és tematikus prioritásonkénti mutatószámok áttekintő táblázata	70
3	3. SZAKASZ: FINANSZÍROZÁSI TERV	73
3.1	Finanszírozási előirányzat az IPA-ból (euró)	73
3.2.1	Teljes finanszírozási előirányzat az ERFA-ból és nemzeti társfinanszírozásból (euró)	74
3.2.2	Prioritástengelyenkénti és tematikus célkitűzésenkénti lebontás (euró)	75
4	4. SZAKASZ: A TERÜLETFEJLESZTÉS INTEGRÁLT MEGKÖZELÍTÉSE	76
4.1	Közösségi szinten irányított helyi fejlesztés (adott esetben)	77
4.2	Integrált Területi Beruházás (ITB) (adott esetben)	77
4.3	A tervezett beavatkozások hozzájárulása a makroregionális és a tengeri medencékhez kapcsolódó stratégiákhoz	77
5	5. SZAKASZ: AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAMRA VONATKOZÓ VÉGREHAJTÁSI RENDELKEZÉSEK	79
5.1	Érintett hatóságok és szervek	79
5.2	Közös Monitoring Bizottság	80
5.3	Közös titkárság létrehozási eljárása	82
5.4	Az irányítási és ellenőrző rendszerek összefoglaló leírása	83
5.5	Felelősségmegosztás a partnerállamok között az irányító hatóság vagy a Bizottság által elrendelt pénzügyi korrekciók esetében	92
5.6	Az euró használata	94
5.7	Partnerek bevonása	94
6	6. SZAKASZ: HORIZONTÁLIS ELVEK	99
6.1	Fenntartható fejlődés	99
6.2	Esélyegyenlőség és megkülönböztetésmentesség	101
6.3	Nemek közötti egyenlőség	102
	MELLÉKLETEK	103

Rövidítések jegyzéke

EH	Ellenőrző hatóság
Vajdaság AT	Vajdaság Autonóm Tartomány
IgH	igazoló hatóság
ESz	ellenőrző szervek
HÁE	határon átnyúló együttműködés
HÁR	határon átnyúló régió (Vajdasági AT, Bács-Kiskun és Csongrád megyék)
EP	együttműködési program
KIHF	közösségi szinten irányított helyi fejlesztés
ISD	Szerbia Indikatív Stratégiai Dokumentuma (2014-2020)
EB	Európai Bizottság
EBB	Európai Befektetési Bank
EU	Európai Unió
EUR	euró
EUSDR	Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája
FTE	teljes munkaidős egyenérték
ECS	ellenőri csoport
GDP	bruttó hazai termék
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
HU	Magyarország / magyar
IKT	információs és kommunikációs technológia
IMIR	Integrált Monitoring és Információs Rendszer
IPA	Előcsatlakozási Támogatási Eszköz
IPARD	Előcsatlakozási Vidékfejlesztési Eszköz
IT	információs technológia
ITB	integrált területi beruházás
KMB	közös monitoring bizottság

KMIB	közös monitoring és irányító bizottság
KT	Közös Titkárság
FK	fő kedvezményezett
HGF	helyi gazdaságfejlesztés
M	millió
IH	irányító hatóság
EM	egyetértési megállapodás
NH	nemzeti hatóság
NFRFK	Nemzeti Fejlesztési és Regionális Fejlesztési Koncepció 2020
NGO	nem-kormányzati szervezet
NIPAK	nemzeti IPA-koordinátor
NRP	Nemzeti Reform Program
NUTS	statisztikai célú területi egységek nómenklatúrája
TM	teljesítménymutató
PT	prioritástengely
K+F	kutatás és fejlesztés
K+F+I	kutatás, fejlesztés és innováció
EM	eredménymutató
S3	intelligens szakosodási stratégia
IB	irányító bizottság
SKV	stratégiai környezeti vizsgálat
SEETO	Délkelet-Európai Közlekedési Megfigyelőállomás
SEIO	Európai Integrációs Hivatal, a Szerb Köztársaság Kormánya
KKV	kis- és középvállalkozások
SzKSH	Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala
SRB	Szerbia / szerb
SWOT	erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek

SZPI Széchenyi Programiroda

TS technikai segítségnyújtás

TEN-T transzeurópai közlekedési hálózat

MCS munkacsoport

FM Feladatmeghatározás

TP tematikus prioritás

MÉ munkaértekezlet

1. 1. SZAKASZ: AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAMNAK A KIVÁLASZTOTT TEMATIKUS PRIORITÁSOKHOZ ÉS A VONATKOZÓ PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁSHOZ, VALAMINT AZ ORSZÁGSTRATÉGIÁ(K)HOZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁSÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIA

1.1. Az együttműködési programnak a kiválasztott tematikus prioritásokhoz és a vonatkozó partnerségi megállapodáshoz, valamint az országstratégiá(k)hoz való hozzájárulására vonatkozó stratégia

1.1.1. Az együttműködési programnak a kiválasztott tematikus prioritásokhoz és a vonatkozó partnerségi megállapodáshoz valamint az országstratégiá(k)hoz való hozzájárulására vonatkozó stratégiájának bemutatása

A PROGRAMTERÜLET ELEMZÉSE

Az Interreg - IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program (a továbbiakban: Együttműködési Program, EP vagy Program) előkészítésének első lépéseként egy helyzet- és egy SWOT-elemzésre került sor a regionális sajátosságok feltérképezése, a prioritások szerkezetének megtervezése, valamint a beavatkozási és cselekvési területek azonosítása érdekében. Az elemzés 2013 szeptemberében készült el és hagyták jóvá, az EP pedig alátámasztó dokumentumként tartalmazza. Ez a fejezet az elemzésnek a határon átnyúló régió (továbbiakban: HÁR) jelen program által kezelendő főbb jellemzőire és kihívásaira összefoglaló kivonata. Összefoglalja az elemzés idevágó adatait és fontosabb megállapításait, kiegészítve az esetlegesen rendelkezésre álló frissebb adatokkal. A további statisztikákat, táblázatokat, térképeket és az információk forrásait a csatolt helyzetelemzés mutatja be.

Terület

A HÁR 9 megyét/kerületet fed le (NUTS III szintű vagy azzal egyenértékű¹): Csongrád és Bács-Kiskun megyéket Magyarországon, a Nyugat-bácskai, Észak-bácskai, Dél-bácskai, Észak-bánáti, Közép-bánáti, Dél-bánáti és Szerémségi körzeteket pedig Szerbiában. A NUTS III (vagy azzal egyenértékű) szerbiai körzetek együttesen adják a NUTS II szintű Vajdaság Régiót.

A 34 214 km² területű HÁR Magyarország területének 13,66%-át, Szerbia területének pedig 24,33%-át fedi le.²

Néesség

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint Magyarország népességszáma 2013-ban 9 908 798 fő volt, míg Szerbia lakossága 7 181 505 főt tett ki.³ A HÁR valamivel kevesebb, mint 3 millió lakossal rendelkezik, amely szám 2:1 arányban, Szerbia javára oszlik meg a két ország között.

A régió népességének 32,22%-a (616 111 fő) a legnagyobb népességgel rendelkező Dél-Bácskában él, ezt követik Bács-Kiskun (519 930 fő) és Csongrád (409 571 fő) megyék, továbbá a három legnagyobb város (Újvidék, Szeged és Kecskemét) is ezekben található. A legkisebb megye a HÁR lakosságának 5%-ával (114 672) rendelkező Észak-Bánát.

¹ Szerbia esetében „NUTS III (vagy azzal egyenértékű)” megnevezés használandó, mivel ilyen statisztikai egység hivatalosan még nem létezik Szerbiában.

² Forrás: SzKSH & KSH online adatbázisok

³ Évkönyv 2012, 31. o.

A legnagyobb város a vonzáskörzetével együtt 330 000 lakosnak otthont adó, valamint nem csak a Vajdaság AT, hanem egész Szerbia egyik fontos gazdasági központjaként számon tartott Újvidék. Ezután következik Szeged (170 000) és Szabadka (143 000).

A Vajdaság AT-ben a városi településeken élő lakosság aránya (a szerb statisztikai hivatal terminológiája szerint) eléri a 60%-ot; míg a városokban élő lakosság aránya a HÁR magyar részén közel 70%-ot tesz ki.⁴ A 2011-es népszámlálás szerint Bács-Kiskun Magyarország leginkább vidékies megyéje (97 vidéki település a 119-ből), ezt követi a második helyen Csongrád megye (50 vidéki település a 60-ból).⁵ A Vajdaság Autonóm Tartományban (Vajdaság AT) jellegét tekintve hasonló mértékben vidékies (415 vidéki település a 467-ből).

A HÁR népességszám-változását tekintve 5,7%-os általános csökkenés tapasztalható 2002 és 2013 között. A legnagyobb csökkenés a szerb körzetekben következett be, Vajdaság AT közel 120 000 lakost veszített el⁶. Dél-Bácska volt az egyetlen körzet a HÁR-ban, ahol 24 000 fővel (3,6%) növekedett a népesség. A szakértők szerint ennek oka a Vajdaság AT legtöbb városában (és általában Szerbiában) uralkodó kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt a Vajdaság AT fővárosába, Újvidékre irányuló népességáramlás. Így nagyon sok fiatal vándorol főleg Belgrádba vagy Újvidékre. Újvidék emellett a Vajdaság AT közigazgatási és felsőoktatási központja is, aminél fogva szintén sok ember számára jelent vonzó munka- és tanulási lehetőséget.

Magyarországon 2,6%-os csökkenés volt tapasztalható a 2002-2013-as időszakban.⁷ Az alacsony reprodukciós rátából és a népességmozgásokból kifolyólag a vizsgált időszakban a csökkenés üteme mind Csongrád (4,3%), mind Bács-Kiskun (4,8%) megyékben meghaladta az országos átlagot.

A születéskor várható átlagos élettartam Magyarországon 75 év, ami jelentős emelkedést jelent 1990-ről 2010-re (9%). Szerbiában ez 74 év, és ez szerény emelkedés 1990-ről 2010-re (3%). A nők várható élettartama (76 év) minden megyében magasabb, mint a férfiakra vonatkozó hasonló adat (71-72 év).

A HÁR népességének 0-14 éves, 15-64 éves és 65+ éves korcsoportok szerinti megoszlása minden megyében/körzetben nagyon hasonló⁸: a legfiatalabb népesség 14%-ot tesz ki, a legidősebb 17-18%-ot, a 15 és 64 éves kor közötti lakosság (munkaképes korosztály) a maga 68-69%-ával messze a legnagyobb részesedéssel rendelkezik. Az eltartottak aránya (a munkaképes kort még be nem töltötték vagy azt már elhagyták számának aránya a munkaképes korúakéhoz képest) 2,5%-kal emelkedett Bács-Kiskun megyében és 3%-kal Csongrád megyében. Az EU27-tel összehasonlítva ezen adok az európai átlagnál gyorsabb öregedésre engednek következtetni, ami különösen a falvak esetében jelent hatalmas problémát a HÁR-nak.

Míg a magyar lakosság részaránya a szerbiai körzetekben egyes esetekben igencsak jelentős (pl. Észak-Bánátban, ahol részarányuk meghaladja a 45%-ot), addig Magyarországon nagyon kevés szerbet vettek nyilvántartásba a 2011-es népszámláláskor (az arány a maga 0,3%-ával Csongrád megyében a legmagasabb).

Szerbia határ menti körzeteiben számos etnikum él. A Vajdaság AT lakosságának mintegy 67%-a vallotta magát szerbnek. Ez a multikulturális összetétel nagyon eltérő képet mutat az egyes szerbiai körzetek esetében.

---

⁴ Forrás: KSH (2011); SzKSH (2011)

⁵ KSH (2013b), 9. o.

⁶ A SzKSH által kiadott adatok szerint 2009 és 2011 között a Vajdaság AT természetes népességnövekedése évente 10 000 fő volt. Azonban semmilyen népességáramlási információ nem áll rendelkezésre a népességben bekövetkezett változások még pontosabb elemzéséhez.

⁷ KSH (2013a), 7. o.

⁸ SzKSH és Eurostat statisztika (2011)

A roma népességnek a HÁR-on belüli százalékos részaránya a közép-bánáti 3,9%-tól a Csongrád megyei 1,1%-ig terjed. A térség egyéb etnikai csoportjai között többek közt németek, horvátok, szlovákok, románok, ruszinok, bunyevácok és jugoszlávok vannak.

Gazdaság és munkaerőpiac

A gazdasági fejlődés alapvető eleme a befogadó társadalom és a több munkahely megteremtésének, valamint a regionális különbségek kiegyensúlyozásának. A határ két oldala közötti hasonlóságok és az egymást kiegészítő jellemzők a következő gazdasági tényezőkön alapuló fokozott és célzott együttműködésen keresztül kihasználható kiváló lehetőségeket teremtenek.

Az országos átlaghoz viszonyítva jelenleg is viszonylag fontos gazdasági ágazat a mezőgazdaság/élelmiszertermelés a határ mindkét oldalán (Vajdaság AT 8%-ban járul hozzá a GDP-hez, a Dél-Alföld pedig 11%-ban). A Vajdaság AT-ben fontos fejlesztési ágazatként tekintenek a mezőgazdaságra, amit a stratégiai fejlesztési tervek is megjelenítenek. Az ágazatot azonban visszafogja a mezőgazdasági termelők egymás iránti bizalmatlansága, amit az európai legjobb gyakorlatokat követő hatékony mezőgazdasági termelői szövetségek (termelői csoportok) létrehozásában jelentkező nehézségek is tükröznek. A helyi szintű hozzáadottérték-teremtés és -előmozdítás területén szintén tapasztalható problémák az ágazatban.

A mezőgazdaság fontossága mellett a régió egyben erősen iparosodott is. A Vajdaság AT Szerbia leginkább iparosodott része, erőteljes élelmiszer-feldolgozó és üdítőital-gyártó ágazatokkal, valamint fejlett vegyiparral, gumi-, műanyag, olajipari- és gázipari termékekkel és fémfeldolgozással. A magyarországi határtérség erős bányászati (olaj és gáz), gyáripari (járműgyártás és mechanikai berendezések), élelmiszer-feldolgozóipari és biotechnológiai potenciállal rendelkezik.

A tudásalapú gazdaság is képviselteti magát a HÁR-ban, köszönhetően a felsőoktatási és kutatóintézeteknek az alábbi vezető egyetemeken összpontosuló erőforrásainak: Szegedi Egyetem és Újvidéki Egyetem. Ezen túlmenően mindkét oldalon hasonló kutatási területek találhatók: gyógyszer és orvostudomány, mezőgazdaság, IKT – amelyek együttesen a magyar oldali kutatói állomány 51%-át, a szerb oldalnak pedig 63,5%-át foglalkoztatnak. A K+F-kiadások jóval a 2%-os uniós átlag alatt maradnak a határ mindkét oldalán (0,55% Bács-Kiskun megyeében, 0,9% a Vajdaság AT-ben), ezt csak Csongrád megye teljesítmények közelíti meg (1,9%). A K+F-tevékenységek általánosságban erősen egyetemvezéreltek, ezáltal nem tükrözik minden esetben a helyi vállalkozások fejlesztési igényeit. A jelenlegi HÁE-program folyamatban lévő értékelése is bebizonyította, hogy a „kutatási eredmények végfelhasználóinak” intenzívebb bevonása előnyös lenne a regionális gazdaság számára.

Jól kialakult vállalkozástámogatási infrastruktúra található a határ mindkét oldalán: az ipari parkokban vagy klaszterekben található vállalkozásinkubátorok (8 a magyarországi megyékben, 6 a szerb oldalon) szolgáltatásokat nyújtanak a KKV-k számára és támogatják az induló vállalkozásokat. A klaszterek (több mint 50 a HÁR-ban) hasonló profillal és megfelelő egyetemközpontú kutatási és oktatási háttérrel rendelkeznek. (pl. fémipari, mechatronikai, orvosi, informatikai, mezőgazdasági).

Az érintett klaszterszervezetek és klasztertagok közötti határon átnyúló együttműködés hiánya azonban gátat emel a meglévő potenciál hatékony kihasználása elé. Az innovációvezérelt fejlesztéseknek kell előmozdítaniuk a szinergiákat a Horizon 2020-szal, valamint – a határtérség vonatkozó (nemzeti és regionális szintű) intelligens specializációs stratégiáin alapuló – intelligens szakosodásban rejlő lehetőségek kihasználásával.

Foglalkoztatás tekintetében a határtérség magyar és szerb oldala között jelentős eltérések vannak. A munkanélküliségi ráta lényegesen magasabb a szerb oldalon, azonban a határ mindkét oldalán jelentős mértékben mind az európai átlag, mind az országos átlagok felett van (kivéve Bács-Kiskun megyét, ahol a ráta kevéssel az országos átlagok alatt van). A munkanélküliségi ráta 2009 és 2013 között a munkaképes korú (15-64 éves kor közötti) lakosság körében Magyarországon 7%-ról 10,2%-ra emelkedett, Szerbiában 11,6%-ról 23%-ra, míg a Vajdaságban 8,6%-ról 24,3%-ra. Fiatalkori munkanélküliség: 2011-re meredeken megemelkedett a szerb oldalon (62,14%), az elmúlt két évben

azonban csökkenést mutatott (49,4% 2013-ban). A szerb fiatalkori munkanélküliség azonban továbbra is több mint kétszerese a magyar oldali rátának (27,9% 2011-ben, 27,3% 2013-ban). A nők foglalkoztatottsági rátája alacsonyabb, mint a HÁR átlagos foglalkoztatottsági rátája, míg a hátrányos helyzetű csoportok munkanélkülisége (különösen a romáké) lényegesen magasabb a vonatkozó országos/regionális átlagoknál.

A statisztikák szerint a bérek tekintetében jelentős különbség van (megközelítőleg 100%) Magyarország javára a határ két oldala között, ami jelentős mértékű munkaerő-beáramlást eredményezhet a Vajdaság AT-ból a magyarországi megyékbe. A jobb munkaerő-piaci esélyek és magasabb jövedelmek a fokozottabb ingázást válthatnak ki, hozzájárulva a határrégió területi kiegyensúlyozódásához. Mindezt tovább erősítheti az is, hogy magyarok teszik ki a legnagyobb etnikai csoportot a Vajdaság AT 35%-os etnikai kisebbségéből. A napi ingázást azonban megnehezítik az előrejelezhetetlen hosszúságú várakozási idők a határátkelőknél, továbbá figyelembe kell venni a munkavállalás és tartózkodás engedélyhez kötöttségét is.

Az iskolai végzettség általános szintje némileg alacsonyabb a Vajdaság AT-ban, mint a magyar oldalon. A felnőttoktatás Szerbiában nem esik törvényi szabályozás alá; a felnőttoktatási intézeteket és programokat nem vetik külön akkreditációs eljárás alá. A magyarországi tapasztalatok hasznosak lehetnek ennek az oktatási formának a fejlesztésében. A beavatkozásoknak az oktatási teljesítmény és a (határon átnyúló) munkaerőpiac igényei közötti eltérésekből eredő szűk keresztmetszetek felszámolására kell összpontosítaniuk, különös figyelmet fordítva a növekedéshez és innovációhoz hozzájáruló ágazatokra. A két ország középfokú szakképzéseinek különböző szakmai fókusza jó lehetőséget teremt az együttműködésre a szakoktatásban.

Környezet, éghajlatváltozás és kockázatmegelőzés

A következő kulcsfontosságú területek az éghajlatváltozás csökkentéséhez, az ahhoz való alkalmazkodáshoz, valamint a természeti erőforrások fenntartható használatához kapcsolódnak:

Vízgazdálkodás:

A HÁR területének nagy részét a Duna és a Tisza folyók, valamint ezek mellékfolyói alakították ki. A programterületre ható további nagyobb folyók többek közt a Száva, a Maros, a Körös, a Temes és a Béga-folyók. Következésképpen – a Szerémségi körzet kivételével – a területre alacsony tengerszint feletti magasságú síkvidékek jellemzőek. Az átlagos tengerszint feletti magasság 70 és 120 méter közötti, ennek ellenére a régióban különböző természeti háttérrel rendelkező területek találhatók.

A fő folyók vízjárása nagyon ingadozó: mind az árvizek, mind a vízhiány komoly problémát jelentenek. A természetes vízhálózat mellett a Vajdaság AT-ban található, összesen 690 km hosszúságú Duna–Tisza–Duna-csatornarendszer az egyik legnagyobb ember által készített csatornarendszer Európában. A felszíni vizek jelentős ökológiai hálózatot tartanak fenn, vizet szolgáltatnak a mezőgazdaság és az idegenforgalom számára, biztosítják a felszín alatti víztestek utánpótlását, valamint fontos hajózási útvonalként szolgálnak, különösen a Vajdaság AT-ban.

Fontos erőforrások továbbá a talajvíz, az artézi víz és a termálvíz. A folyókhoz hasonlóan a felszín alatti víztestek is átnyúlnak a határokon, valamint hidrodinamikai szempontból összefüggő rendszert alkotnak a Duna és a Tisza között. A felszín alatti vizeket kommunális használatra, valamint mezőgazdasági és ipari célra termelik ki. Bács-Kiskun és Csongrád megyékben megközelítőleg 60-65 millió m³-t termelnek ki évente, míg a Vajdaság AT-ban mindez 90-100 millió m³, amelyből 40-45 millió m³-t ivóvízként és 50-55 millió m³-t ipari felhasználásra termelnek ki.

A Duna vízminőségét mind a magyarországi, mind a szerbiai városi központok veszélyeztetik. Jelentősebb ipari létesítmények hiányának, valamint a települési szennyvíztisztító telepek létesítésének

köszönhetően a Tisza vízminősége meglehetősen jó.⁹ A felszíni vizek minősége azért is fontos, mert a Vajdaság AT-ben az ivóvizet jelenleg folyóparti szűrőkutakon keresztül nyerik ki, bár egyértelmű eltolódás tapasztalható az artézi források irányába. A vizet Magyarországon túlnyomórészt artézi kutakból nyerik, habár a régió ivóvízminősége rosszabb, mint az országos átlag. A programtárság magyarországi részén több mint 100 terepülésen arzénal szennyezettek az ivóvízforrások és ezzel a problémával a határhoz közeli szerb területeken is számolni kell. Az ivóvízminőség javítása elengedhetetlenül fontos a teljes programterület számára. Magyarország és Szerbia esetében egyaránt az országos szinten bevezetett operatív programok finanszírozzák az ivóvíz-fejlesztési projekteket.

A jó minőségű és megfelelő mennyiségű felszíni és felszín alatti vizek megőrzéséhez integrált vízgyűjtőterület-alapú gazdálkodásra van szükség a régióban. Különösen fontos lenne az uniós irányelvek alkalmazása Szerbiában. Ehhez a környezeti és egészségi kockázatok (pl. aszálytól, árvízről, hidrológiai helyzetű, ivóvíz-szennyezettségtől kezdődően egészen az ivóvízforrások kezelése legjobb gyakorlatainak megosztásáig és az ivóvíz – például arzénal való – szennyeződésének elkerülésére irányuló javító intézkedésekig) közösen koordinált vízminőségi monitoringrendszerre és hidrológiai adatbázisára, valamint vízvisszatartó és beszivárogtató tározók közös tervezésére van szükség, különösen a Duna–Tisza-közében.

Bármely projekt esetében, amely adott víztest hidromorfológiai jellemzőit úgy változtatja meg, hogy közben annak állapotában leromlást idéz elő, a tervezési folyamatban a lehető leghamarabb el kell végezni a 2000/60/EK víz keretirányelv 4. cikk (7) bekezdésében előírt megfelelő elemzést. Ez maga után vonja az alternatívák elemzését (jobb környezeti lehetőségek), az enyhítésre irányuló szükséges intézkedések megfogalmazását és a projektnek az elsőrendű közérdek szempontjából értelmezett fontosságának indoklását.

Az árvíz megelőző intézkedéseket is magunkban foglaló vízgazdálkodási tevékenységek végrehajtására az uniós vízügyi politika célkitűzései úgymint a víz keretirányelv (a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv) és az uniós árvízi keretirányelv (az árvíz kockázatok értékeléséről és kezeléséről szóló, 2007. október 23-i 2007/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv) szerint kerül sor.

A program végrehajtási folyamata figyelembe veszi a Nemzetközi Duna Védelmi Bizottság vízgazdálkodási kérdésekről és árvízvédelemről szóló keretrendszerét, kifejezetten a következő dokumentumokat: A Duna-medence nemzetközi gondozási terve és a 2016-2021-es időszakra vonatkozó Duna árvíz kockázati kezelési terve (FRMP).

Árvíz és belvíz:

Az éghajlatváltozásból kifolyólag a jövőben várhatóan növekedni fog az árvizek gyakorisága és súlyossága. Problémák merülhetnek fel különösen a melegebbé és nedvesebbé váló téli időszakban. A Dunán, valamint legnagyobb mellékfolyóján, a Tiszán kivételes árvíz hullámok vonultak le az elmúlt évtizedben (2013 - Duna, 2006 és 2010 - Tisza). 2014 májusában az árvizek miatt Szerbia hatalmas károkat és veszteségeket szenvedett el. Bár a leginkább érintett területek az ország középső részei voltak és nem a HÁR, a károk szélsőségesen nagy mértéke azonban (a szerb kormány által az Egyesült Nemzetek Szervezetével és a Világbankkal közösen készített 2014-es szerbiai árvízi jelentés szerint több mint 1 500 millió euró) felhívja a figyelmet az integrált árvízvédelmi intézkedések fontosságára.

További nagyon fontos hidrológiai veszély a leginkább Csongrád megyét és a Vajdaság AT bánáti régióját érintő belvíz. Hóesés, vagy erős esőzések után nagy területeket fedhet be a visszamaradó víz. A belvíz által okozott károk Magyarországon évente megközelítőleg 100-150 M eurót tesznek ki. A Vajdaság AT-ben 2010-ben több mint 100 000 ha területet öntött el a belvíz és több mint 400 000 ha mezőgazdasági és települési területet veszélyeztetett. Mind Szerbiában, mind Magyarországon megnövekedett a

---

⁹ ICPDR 2007

belvízveszély, ami jól koordinált figyelmeztető és tájékoztató rendszerekkel támogatott összpontosított intézkedéseket igényel.

Aszályok:

A programterület egyes régiói erősen megszenvedték az elmúlt 20 év aszályait, mivel az aszályok gyakorisága és erőssége megnövekedett az elmúlt 10 évben. Magyarországon 2003-ban az aszálykárok megközelítőleg 130 M eurót tettek ki, míg 2012-ben a szélsőségesen forró időjárási körülmények miatt elérték az 1 300 M eurót (tízszeres emelkedés).

Az aszályos évek gyakorisága növekszik a határnak mind a magyar, mind a szerb oldalán. A modellek szerint a kedvezőtlen folyamatok egészen 2100-ig tartani fognak. A régió ezért óriási kihívások elé néz, mivel az aszályok tekintetében Délkelet-Európa egyik legsúlyosabban érintett terület. Az éves átlagos hőmérséklet 2050-re és 2100-ra várhatóan rendre 0,5-1,5°C-kal és 3,5-4,0°C-kal fog emelkedni. Időközben 30-100 mm csapadékmennyiség-csökkenés szerepel a századfordulóra vonatkozó előrejelzések között. A nyári napok száma átlagosan 30-40 nappal fog növekedni.

A fokozódó aszályveszély miatti termés kiesés a július-augusztusi időszakban várhatóan 30-50%-ot fog kitenni a következő évtizedekben. A szélsőséges aszályok következményeképpen beálló mezőgazdasági veszteségek megelőzése érdekében szükség lenne egy korai figyelmeztetőrendszer kidolgozására és későbbi megvalósítására. Ehhez azonban összehangolt nyomon követési tevékenységre és aszálymodellezésre van szükség a HÁR-ban.

Szélsőséges csapadékos időszakok:

A talaj által el nem vezetett esővízmennyiség emelkedése a városi csatornarendszerek fejlesztését, valamint az esővíztározók kialakítását igényli. A szélsőségesen erős viharok és jégesők egyre gyakoribb környezeti jelenséggé válnak, és jelentős kockázatot rónak a HÁR mezőgazdasági termelésére. A Vajdaságban 2001-ben sor került egy jégeső-megelőzési rendszer kialakítására, ami nagyon hatékonyan bizonyult a jégeső okozta károk enyhítésében: a jégeső által okozott átlagos éves mezőgazdasági veszteség kb. 70%-kal alacsonyabb volt 2002 és 2010 között, mint 1987 és 2001 között (vagyis a rendszer kiépítése előtt)¹⁰. Mivel azonban a rendszer nem terjedt át Magyarországra, a Vajdaság északi része és a magyar megyék ennek ellenére is ki vannak téve a jégeső okozta károknak. A termés kiesés és az emberi vagyongár megelőzése érdekében közös jégeső-elhárítási és viharjelző rendszerek megtervezésére és bevezetésére lenne szükség.

Megújuló erőforrások:

- Fotovoltaikus elektromos áram: A HÁR napenergiával való villamosenergia-termelési potenciálja kimagasló az európai adatokkal való összehasonlításban. A HÁR Közép-Európában fekszik, a Kárpát-medencében, kontinentális éghajlati viszonyok közepette. A napsugárzási energia 1 300 és 1 500 kWh/m² között van a régióban. A magas potenciál ellenére a napenergiával működő berendezések használatának elterjedése a nemzetközi adatokhoz mérten lassú tendenciát mutat a régióban, ennek okai a viszonylag alacsony és bizonytalan finanszírozási források és egyéb adminisztratív akadályok.
- Termálvíz: A Dél-Alföld és a Vajdaság AT termálvíz-potenciálja kimagasló, valamint a hidrogeológiai jellemzők is szintén jók. Mind a hőfok, mind a termálvíz mennyisége jó alapot nyújtanak a termálvíz hasznosítására irányuló projektek sikeres végrehajtásához. A kinyerhető termálvíz hőmérséklete Szegeden és környékén 90–95 °C-os, a Vajdaság AT-ban 60–80 °C-os. A modern kútrendszerrel kinyerhető víz mennyisége eléri a 60–80 m³/h-t. Mindez 2,0–4,5 MW fűtőértéket jelent kutanként, ami korszerű technológiák használatával tovább növelhető.

---

¹⁰ M. Radmanovac, Republički hidrometeorološki zavod Srbije, 2010

- Mezőgazdasági hulladékokon alapuló biomassa: A mezőgazdasági tevékenységek eredményeképpen nagy mennyiségben áll rendelkezésre a helyi szintű hőenergia-előállításához megfelelő másodlagos nyersanyagként szolgálósféle melléktermék.

Az alacsony kibocsátású megújuló energiák valamint a környezetbarát közlekedési megoldások használatának fontossága azáltal nyer hangsúlyt, hogy a határtérség (beleértve Dél-Magyarországot és Észak-Szerbiát) levegőszennyezési problémákkal küzd (különösen a közlekedésre és a lakossági fűtéshez használt szilárd tüzelőanyagra visszavezethető szálló szilárd részecskék határérték-túllépései miatt).

Természeti tartalékok és biológiai sokféleség:

A bácskai, bánati és szerémségi nagyon intenzív mezőgazdasági művelés nagymértékben – negatívan – befolyásolja a természetvédelmi területek bővítését. A Vajdaság AT-ben következképpen nagyon nagy jelentőséggel bírna az országos ökológiai hálózat fejlesztése. A biológiai sokféleség megőrzésére leginkább alkalmas területek a folyóvölgyek és a csekély gazdasági értékkel bíró szikes síkságok. A Vajdaság AT-ben csak egyetlen nemzeti park van (Fruška Gora Nemzeti Park), a védett területek összterülete azonban 82 000 ha, ami 112 természetvédelmi terület között oszlik meg.

A talajok és a rendelkezésre álló vízkészletek változatosságának következményeként a földhasználat Bács-Kiskun és Csongrád megyékben sokkal inkább összetett és heterogén a szerbiai területekhez képest. Magyarországon gyakorlatilag az összes értékes és kiterjedt természeti élőhely része a NATURA 2000 hálózatnak. A magyar oldalon három nemzeti park van. A Kiskunság Nemzeti Park teljes területe, a Körös-Maros Nemzeti Park és a Duna-Dráva Nemzeti Park egyes részei a határtérségen belül találhatóak. Ezek a nemzeti parkok a homokos sztyeppék és folyóparti erdőségek jellemző ökoszisztémáinak adnak otthont.

A biológiai sokféleség és az őshonos fajok védelme egyre nehezebbé válik napjaink változó környezetében. E tekintetben a vízgazdálkodással és éghajlatváltozással kapcsolatos beavatkozásokba integrált összetett stratégiákra van szükség. Az egyik fő szempont a vizes élőhelyek és az ökológiai víztározók bővítése lenne. Az érintettek érdekeinek figyelembevételéhez körültekintő tervezésre és értékelésre van szükség.

A levegő minőségén az intenzív mezőgazdálkodást és a természeti területek megőrzését kezelő intézkedések is javíthatnak.

A természetvédelmi területek társadalmi fenntarthatóságának szinten tartása érdekében fokozni kell a nyilvánosság hozzáférését. Ez fontos szerephez juthatna a környezeti oktatásban, továbbá idegenforgalmat is generálhatna. A fejlesztés központi területe a Duna és Tisza menti holtágak lehetnének.

Közlekedés

A jó és összehangolt határon átnyúló közlekedési kapcsolatok (különös tekintettel a tömegközlekedésre) hiánya gátolja a társadalmi és gazdasági együttműködés intenzívebbé tételét a határ mentén.

A határon átnyúló forgalom nagy része közutakon zajlik. A tranzitforgalom folyamatosan növekszik a határátkelőkön, a határátkeléshez szükséges idő pedig viszonylag hosszú. A határátkelőhelyek közötti átlagos távolság igencsak nagy az európai átlaghoz képest: 38,5 km a magyar oldalon, míg 40,74 km a szerb oldalon. 2012-ben a 6 darab határátkelőhelyet igénybevevő utasok napi átlagos száma 22 479 fő volt. A meglévő 7 határátkelőhely közül 3 van nyitva a nap 24 órájában és ezek közül is csak egyetlenegy vehetnek igénybe a járművek mindennemű korlátozás (nyitvatartási idők, járművek típusa és nyilvántartás szerinti országa) nélkül.

A terület földrajzi elhelyezkedése logisztikai szempontból kedvező: Transzeurópai közlekedési hálózatok vezetnek át a régiókon. (X/b: Budapest – Kecskemét – Szeged – Újvidék – Belgrád; VII. folyosó a Duna mentén). A HÁR a VII. és X/b. páneurópai folyosók mentén fekszik. A közút emellett nemzetközi folyosóként is működik, utas- és áruforgalom zajlik rajta olyan távolságokon, mint Törökország, Bulgária és Macedónia, valamint Németország, Csehország, Ukrajna, Lengyelország, Ausztria, Szlovákia, Belgium és Hollandia között. A logisztikai ágazatban rejlő lehetőségek azonban kihasználatlanok maradnak a viszonylag lassú határátkelés miatt. E potenciált még inkább ki lehetne használni az észak-déli TEN-T-folyosók közötti kelet–nyugati közlekedési kapcsolatok fejlesztésével.

Tisztán kitűnik a megfelelő vasúti kapcsolat hiánya a HÁR-on belül. Ez a hiány különösen abból a szempontból figyelemre méltó, ha azt vesszük, hogy a régió legnagyobb magyarországi városának, Szegednek nincsen jelentősebb vasúti kapcsolata a Vajdaság AT-vel. A Szeged, Szabadka és Újvidék közötti vasúti kapcsolat nagyon csekély. A magyar oldalon kelet-nyugati irányba vezet egy, a 1315/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet I. melléklete alapján a TEN-T átfogó hálózat részét képező vasútvonal a román-magyar határtól a magyar-szerb határig. Ez a nyugati irányba tovább folytatódó – **a szerb határt átszelő és Szabadkán áthaladó** – vasútvonal kapcsolatot teremthet a TEN-T maghálózat részét képező Xb. folyosó és a VII. folyosó (Duna) között. Magyarország és Szerbia kormányai kölcsönösen támogatják a régió kelet-nyugati irányú vasúti folyosóját, amint erről a magyar-szerb gazdasági együttműködési közös bizottság 7. ülésének jegyzőkönyvében meg is állapodtak. Két határátkelőhely van a szerb-magyar határ mentén: Kelebia–Szabadka és Röske–Horgoš. A röskei határátkelőhely nemzetközi személy- és áruforgalom számára is nyitott, továbbá egész nap használható. A Budapest és Belgrád közötti nemzetközi vasútvonal áthalad a Kelebia–Szabadka határátkelőhelyen, magyarán a Röske–Horgoš vasútvonalhoz (57) képest magasabb átlagos napi személyforgalmat (489). Az előbbi szám kihangsúlyozza a HÁR-on belüli, rossz feltételekre, hiányzó vasúti pályahálózatra és elhasználdott vasúti járművekre visszavezethető alacsony szintű vasúti forgalmat. A már megvalósított (a jelenlegi program elődjei által is finanszírozott) megvalósíthatósági tanulmányok és tervek jó potenciált nyújtanak a szükséges további vasúti fejlesztésekhez.

A tömegközlekedést tekintve elmondható, hogy csak kevés autóbuszos és vasúti viszonylat működik, a viszonylatok távolságához képest pedig mindegyikük lassú utazási idővel üzemel. A Szeged és Szabadka közötti távolság például 45 km, míg a leggyorsabb autóbuszos utazási idő 1 óra 35 perc, vonattal 2 óra 6 perc. A Szeged és Újvidék közötti (136 km) leggyorsabb autóbuszos kapcsolat 3 óra 5 perces. Közvetlen vasútvonal nincsen, a leggyorsabb kapcsolat 5 óra 24 perces.

A vízi közlekedés általánosságban véve is kiaknázatlan lehetőségeket rejt a HÁR-on belül. Sem a teherforgalom, sem a személyforgalom nem megfelelő, habár a régióban több kikötő található a Tisza mentén (Zombor, Apatin, Zenta). A Tisza egyes szakaszai nem hajózhatók (főleg a Csongrád-Kisköre szakasz szélsőségesen alacsony vízállásai miatt), vagyis az idegenforgalmi célú közlekedés reálisabb. A Tisza-folyón zajló nemzetközi személy- és teherforgalomra reggel 7 óra és este 7 óra között nyitva levő vízi határátkelőhelyek üzemelnek Szegeden és Kanizsán. A VII. európai folyosóként meghatározott Duna várhatóan hozzá fog járulni a térségbéli folyami közlekedés növekedéséhez. A végrehajtott hajózási

projektek figyelembe veszik a víz keretirányelv előírásait (2000/60/EK irányelv), amennyiben lényeges, úgy különösen a 4. cikk (7) bekezdésének feltételeit is.

A régió két legfontosabb kerékpárútja az EuroVelo 11 (a Tisza mentén) és az EuroVelo 6 (a Duna mentén), amelyek számos regionális fontosságú kerékpárúthoz kapcsolódnak a magyar oldalon. A szerb oldalon nincsenek egybefüggő helyi vagy regionális kerékpárutak; a programterületen csak egy-egy szakasz fejlesztésére került sor. A határon átnyúló kerékpárutak hálózatba szervezését leginkább az idegenforgalom motiválta, ami alapul szolgálhat a jövőbeli fejlesztésekhez, karöltve a kerékpárosbarát infrastruktúra és szolgáltatások kiépítésével.

A fenti hiányosságokon alapuló határokon átnyúló potenciális infrastrukturális közlekedési fejlesztések tervezésekor figyelembe kell venni a schengeni határellenőrzési rendszert. Ennek érdekében a különböző érdekelt szervezetek bevonásával folyamatos párbeszédre van szükség a határátkelést illető fejlesztési lehetőségekről. E szervezetek között szerepelnek a határellenőrzési hatóságok, vámhatóságok, közút- és vasútkezelési és fejlesztési szervezetek.

Idegenforgalom és kulturális örökség

A fő idegenforgalmi mutatószámok alapján a határrégió két magyarországi megyéje Magyarország kevésbé vonzó idegenforgalmi desztinációi közé tartozik: a beérkező turisták számának alapján 2012-ben a 19 magyarországi megye és Budapest közül Csongrád a 12. míg Bács-Kiskun megye a 16. volt a rangsorban. Az idegenforgalmi mutatószámok szerint (beérkező turisták, vendégéjszakák száma) az idegenforgalom mindezek ellenére még így is nagyobb jelentőséggel bír a magyar határrégióban, mint a szerbiaiban, mind abszolút értékben, mind egy főre számítva.

Bács-Kiskun megyében 2012-ben közel 165 000 turista töltött el 411 000 vendégéjszakát kereskedelmi és magán szálláshelyeken. Az itt-tartózkodás átlagos hossza 2,5 nap volt. A vendégek közel háromnegyede belföldi turista volt, és ők adták az összes vendégéjszaka 64%-át. Az összes vendégéjszaka 50%-át a két legnagyobb látogatottságú idegenforgalmi helység, a megyeszékhely Kecskemét és a fürdőhely Kiskunmajsa adták.

Csongrád megyében 2012-ben közel 216 500 turista töltött el 467 000 vendégéjszakát kereskedelmi és magán szálláshelyeken. Az itt-tartózkodás átlagos hossza 2,2 nap volt, vagyis rövidebb, mint Bács-Kiskun esetében. A vendégek 70%-a belföldi turista volt és hasonló arányt képviseltek az összes vendégéjszakából. A megyét felkereső minden második turista a megyeszékhelyre, Szegedre látogat el. Emellett más, termálfürdővel vagy természetes strandokkal rendelkező történelmi városok és települések is jelentős számú turistát vonzanak (Mórahalom, Hódmezővásárhely, Szentes). A KSH adatai szerint a megye fürdőinek átlagos forgalma 149 000 látogató. Jeles egynapos idegenforgalmi desztinációk is vannak a megyében, mint például az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark.

A Vajdaság AT-ben 2012-ben közel 300 000 turista töltött el 760 000 vendégéjszakát, ami 11%-át teszi ki a szerbiai idegenforgalomnak. Az itt-tartózkodás átlagos hossza 2,16 nap volt, kevesebb, mint a szerbiai átlag. A vendégek 60%-a belföldi turista volt és hasonló arányt képviseltek az összes vendégéjszakából. A külföldi turisták itt-tartózkodása rövidebb volt az átlagosnál. A Vajdaság AT körzetei eltérően pozicionálódtak az idegenforgalmi úti célok szempontjából, a forgalom pedig enyhén koncentrált: a legtöbbet a Dél-Bácskai körzetet keresték fel (az összes vendégéjszaka egyharmada), Újvidék miatt; ezt követték az Észak-Bácskai, Észak-Bánáti és a Szerémségi körzetek (14-15%-os részaránnyal).

A határrégióban végbemenő folyamatokat nézve elmondható, hogy a 2008-as jelentős idegenforgalmi visszaesést követően az idegenforgalom teljesítménye 2010 óta enyhén növekszik vagy stagnál a fellendülő külföldi idegenforgalom miatt. A programterületen azonban a határ mindkét oldalán lecsökkent az itt-tartózkodások átlagos hossza, ami felhívja a figyelmet a vonzó, hosszabb itt-tartózkodásra is alkalmas idegenforgalmi kínálat fejlesztésének szükségességére. 2012-ben a teljes HÁR-on belül 678 000 vendég több mint 1,6 millió vendégéjszakát töltött el szálláshelyeken. Az itt-

tartózkodás átlagos hossza 2,4 nap volt. A külföldi vendégek aránya 35%-ot tett ki mind a beérkező turisták, mind a vendégéjszakák számában.

A régió belüli különbség mutatkozik a kereskedelmi szálláshelyeken nyilvántartásba vett határon átnyúló idegenforgalomban: a szerb turisták aránya elenyésző Bács-Kiskun megyében (kevesebb, mint 1%), míg Csongrád megyében jelentős (16% az összes vendégéjszakából, és dinamikusan emelkedik – 2011-ben ugyanis csak 10% volt). A magyar turisták szerény részarányt képviselnek a Vajdaság AT-ben: az észak-szerbiai arány szerint ezt a számot 5% körülre becsülik az összes külföldi által eltöltött vendégéjszakára vetítve.

Az idegenforgalmi kínálat fejlettségi szintje szempontjából értelmezett területi egyenlőtlenségek, valamint a határ két oldala közötti az idegenforgalmi infrastruktúra minőségi színvonalának szempontjából értelmezett különbségek mind megoldásra váró problémák.

A határrégió bővelkedik kulturális és természeti értékekben, mindazonáltal az idegenforgalomban rejlő potenciált nem használják ki kellőképpen. A meglévő idegenforgalmi értékek mellett – különösen az egészség, kulturális (folklor), gasztronómiai, falusi, öko- és aktív idegenforgalom esetében (a magas látogatószámmal rendelkező néhány főbb látnivaló mellett) – hiányoznak az integrált idegenforgalmi termékek, közös tematikus csomagok, a desztinációk, látnivalók közötti tartalmi és fizikai kapcsolatok, valamint a különösen hosszabb itt-tartózkodást lehetővé tevő szélesebb vonzerővel rendelkező modern és legkorszerűbb idegenforgalmi kínálat.

A közös értékek (pl. közös történelmi, kulturális örökség, etnikai csoportok hasonlósága, néphagyományok, természeti értékek) mellett a kínálat egymást kiegészítő elemei (helyi különlegességek – pl. helyi kulturális és népi örökség, gasztronómia, aktív programok, magyarországi wellness fürdők, szerbiai ortodox örökség és hegyvidéki idegenforgalom) és a kezdődő együttműködések nyújthatnak alapot az integrált idegenforgalmi kínálatához.

A közös regionális idegenforgalom-fejlesztési stratégia, marketingterv és márkaépítés hiánya gátat szab az összegangolt idegenforgalom-fejlesztésnek. A határrégió nyilvánosságnak szánt főbb kulturális, társadalmi, gazdasági híreiről és eseményeiről szóló információhoz való jobb hozzáférés elősegítheti a szorosabb idegenforgalmi együttműködést.

A közös történelmi, kulturális gyökerek szilárd alapot biztosítanak a helyi közösségek közötti együttműködéshez. A Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 során elsősorban a sport és a kultúra területén erős igény mutatkozott az együttműködési projektekre és a közös fellépésekre. Az ilyen jellegű projektek iránti igény különösen az etnikailag kevert területeken tartós, továbbá komoly hatása van a kölcsönös megértés erősítésére, valamint a terület potenciális erőforrásainak fejlesztésére.

A KIVÁLASZTOTT BEAVATKOZÁSI STRATÉGIA INDOKLÁSA

A program átfogó célkitűzése a következő:

„A régió összehangolt fejlesztése a természeti és kulturális erőforrások fenntartható használata révén szorosabbá tett gazdasági együttműködéssel.

Az átfogó cél elérését a következő stratégiák és beavatkozások alkalmazásával lehet elérni.

A Magyarország és Szerbia határon átnyúló régiója nem tartozik Európa legfejlettebb régiói közé. A Vajdaság AT Szerbián belüli helyzete, valamint a két magyarországi megye Magyarországon belüli helyzete azonban mind társadalmi, mind gazdasági szempontból viszonylag erősnek tekinthetők. A mezőgazdasági tevékenységek nagyobb jelentőséggel bírnak a határon átnyúló régióban, mint a két országban átlagosan. A lényeges foglalkoztatási potenciállal rendelkező központi települések – mint például Újvidék, Szeged, Kecskemét és Szabadka – nagy szerepet játszanak a régióban, különösen a

feldolgozóiparban. A főként a legnagyobb városokban fellelhető K+F és a felsőoktatás fontos mozgatórugói a helyi gazdaságfejlesztésnek. Ezek azok az erősségek, amelyeket a régióknak előnyére kell fordítania.

A mezőgazdaság jó lehetőséget kínál a gazdasági növekedés támogatására: a termelési és értékesítési tevékenységeket, valamint az élelmiszer-feldolgozást még tudatosabb innovációval kell fejleszteni. Másik lehetőségként jelennek meg a helyi K+F ágazat által létrehozott teljesítmények és eredmények (pl. a mezőgazdaság/élelmiszeripar, IKT, egészségügy, mechatronika, stb. területén) kiaknázása, és a határon átnyúló térségben való közös hasznosításuk. A jelenlegi Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 folyamatban levő értékelésének időközi megállapításai a helyi gazdaság fejlesztésének támogatásához elengedhetetlen feltételekként fogalmazták meg ezeket a lehetőségeket. Mindezek együttesen indokolják a gazdaságfejlesztés helyi vállalkozások, klaszterek és K+F-szervezetek közötti megerősített együttműködésén keresztül fellendítését, ami megfelel az Európa 2020 stratégia prioritásainak, valamint mindkét ország kormányának gazdasági növekedés elérésére irányuló prioritásainak. A támogatott tevékenységek végrehajtására a kutatási potenciállal rendelkező gazdasági szereplők és szervezetek együttműködésén keresztül kerül sor, a HÁR-ra vonatkozó innovációs stratégiákkal összhangban (a dél-alföldi 3S stratégia, valamint a Dél-Alföld és a Vajdaság AT közötti határon átnyúló innovációs stratégia).

A munkaerő-piaci és foglalkoztatási adatok azonban igencsak gyengék, részben a gazdasági válság miatt. A fiatalkori munkanélküliségi ráta az európai átlaghoz képest a határ mindkét oldalán magas. A Vajdaság AT-ben több mint kétszer olyan magas, mint a HÁE-térség magyar oldalán, aminek eredményeképpen a fiatalabb munkaerő nyugat-európai országokba vándorol. A fiatalabb generáció elvándorlása hozzájárul továbbá az időskorban eltartottak arányának növekedéséhez, aminél fogva tehát elemi fontosságú, hogy a fiatalok saját karrierkilátást találjanak maguknak a HÁR-on belül. A munkahelyteremtés támogatásával megegyező fontossággal bír az ezen emberek és más munkanélküliek szakmai tudásának és kompetenciáinak fejlesztése a helyi gazdaság munkaerőigényeinek való megfelelés érdekében. Ehhez beavatkozásokra van szükség a szak- és felnőttképzési programok összehangolásában. Az iskolarendszeren kívüli képzési programok és a gyakorlatorientált szakképzés közös fejlesztése, a másik országban található szakmai gyakorlati létesítmények létrehozása hozzájárulhat a kereset képzett munkaerő-kínálat utánpótlásához. Bár a program nem kezeli közvetlenül a foglalkoztatást, a prioritási tengelyek tevékenységei új munkahelyeket teremtenek.

A közlekedési infrastruktúra szűk keresztmetszetei akadályt jelentenek a még inkább integrált és kellőképpen mobil munkaerő-piac biztosításához. A gazdasági és társadalmi kapcsolatok HÁR-on belüli fokozásához és bővítéséhez, az időigényes határátkelés problémájának kezelése – mivel Szerbia nem részes fele a Schengeni Megállapodásnak – az egyik fő megoldandó kérdés. Az elmúlt pár évben két kisebb határátkelőhely kezdte meg működését (Ásotthalom–Királyhalom, Tiszasziget–Gyála), valamint két további határátkelőhely megnyitása szerepel a tervek között (Röszke II. – Horgos Bécsszentgyörgy–Haraszi), ezek azonban korlátozott nyitva tartásúak és leginkább csak a helyi fogalmat szolgálják ki. A nemzetközi határátkelőhelyekre nehezedő, zsúfolt időszakok jelentette nyomás enyhítése, valamint a kisebb határátkelőhelyek más célokra való felhasználásának (mint például idegenforgalom és egyéb üzleti együttműködési tevékenységek) érdekében kapacitásuknak a tényleges igények szerinti kibővítésére, valamint – szükség esetén – a határátkelőhelyekhez vezető közutak fejlesztésére van szükség.

A határon átmenő forgalomra leginkább a személyautós forgalom a jellemző. Az Európa 2020 stratégia által is előnyben részesített zöldebb közlekedési infrastruktúra kialakításához további beruházásokra van szükség. A tömegközlekedés határátkelésre való használata a ritka és lassú autóbusszos és vasúti kapcsolatok miatt gyakorlatilag lehetetlen. A viszonylag lassú tömegközlekedés nagymértékben a határellenőrzésre vezethető vissza. Vasúti árufuvarozás kizárólag a Budapest–Kelebia–Újvidék–Belgrád vonalon zajlik. A HÁR kelet-nyugati irányú vasúthálózatának fejlesztése az utazási idők csökkentése és a multimodális kapcsolatok (a Dunával és az E-75-ös autópályával) megteremtése révén fontos gazdasági potenciált rejthet magában. Tágabb összefüggésben pedig hozzájárulhatna a régió fejlettebb

becsatlakozásához a keleti/kelet-mediterrán és mediterrán TEN-T maghálózatokba, ezáltal rövidebb és környezetileg fenntarthatóbb, vagyis gazdaságosabb kereskedelmi csatornát hozna létre az adriai és a fekete-tengeri kikötők között.

A vízi közlekedés növekedni fog, amint sor kerül a Tiszának a közeljövőben tervezett nemzetközi tranzitúttá való minősítésére. A személy- és idegenforgalmi célú forgalom tekintetében pedig fontos, hogy sor kerüljön a kerékpár-infrastruktúra kibővítésére, valamint a vízhez kötődő idegenforgalom feltételeinek javítására.

A határtérség alacsony tenger feletti magassága, valamint a régiót átszelő folyók (Duna, Tisza), patakok és erek összehangolt vízgazdálkodást igényelnek. A vízgazdálkodásra, valamint felszíni és felszín alatti víztestek minőségére egyaránt hatnak az éghajlatváltozás és a szélsőséges időjárási körülmények is. Az árvizek, belvizek, hirtelen felhőszakadások és jégesők mellett a fokozódó aszálykockázatok is egyre jobban érintik a HÁR-t. Mivel a mezőgazdaság/élelmiszertermelés az egyik uralkodó ágazat a régióban, így kifejezetten sújtják ezek a problémák. A mezőgazdasági veszélyforrások és károk enyhítése érdekében szükség van a vízgazdálkodási létesítményeknek a regionális fejlesztési stratégia mentén történő fejlesztésére és korszerűsítésére. Az urbanizációs folyamat és a mezőgazdasági tevékenységekben használt vegyszerek is kedvezőtlenül befolyásolhatják a vízminőséget. A patakok és erek környékén található természetvédelmi területek és gazdag biológiai sokféleség fenntartása szintén fontos feladat. A vízgazdálkodási fejlesztések esetében a megújuló energetikai megoldások alkalmazására van szükség a még inkább környezetbarát üzemelés biztosítása érdekében. Ezek a beavatkozások hozzájárulhatnak a széndioxid-kibocsátás csökkentéséhez, valamint a megújuló energiaforrások fenntartható és összehangolt használatához.

A hasonló természeti értékeken túlmenően a HÁR-t a közös kulturális gyökerek és értékek is összekötik. Az idegenforgalom megteremti a lehetőségét az ezen eszközök fenntartható és összehangolt hasznosításának. A jelenlegi HÁE-program az elmúlt években elsősorban a kulturális tematikus útvonalakat és kerékpárutakat támogatta. A jövőben az adott integrált idegenforgalmi stratégia alapján a tárgyi és szellemi örökséget bemutató és az egyedi, helyi kézműves termékek népszerűsítését kiemelő termékfejlesztést kell támogatni. A határ két oldalán található főbb látványosságok (pl. történelmi városok, műemlékek és termálfürdők) összekapcsolása – pl. lovagló- és kerékpárutak révén – a termékfejlesztés másik fontos területe, összhangban az egészséges életmód és aktív idegenforgalom iránti növekvő kereslettel. A főbb folyókhoz és csatornákhöz csatlakozó vízi idegenforgalom integrált hálózatának megteremtése fokozhatja a régió nemzetközi vonzerejét. A régió belüli idegenforgalmi teljesítmény területi egyenlőtlenségeit a szolgáltatások minőségi színvonalának javításával, közös szempontokon alapuló közös marketingtevékenységekkel és idegenforgalmi desztinációmenedzsmenttel (pl. közös márkáépítés, közös minőségellenőrzési rendszer) lehetne csökkenteni, ezáltal biztosítva a kölcsönös tanulási folyamatot.

A közös kulturális gyökereket tekintve pedig kifejezetten fontos – különösen a fiatalok számára –, hogy megteremtődjön egymás kölcsönös megértése és tisztelete, amit közös fellépések, közös kulturális rendezvények segítségével és táborokon keresztül lehetne erősíteni. A Magyarország–Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 folyamatban lévő értékelése szerint nagyon sikeresnek bizonyultak a kulturális és sporttevékenységekkel foglalkozó kis projektek. A kultúra, szabadidősportok és természetvédelmi tevékenységek területén ezért kifejezetten javasolt, hogy ezeknek a rendszere a lakosság nagy részének bevonásával folytatódjon, a régió erőforrásaiban rejlő potenciál kiaknázásának és továbbfejlesztésének érdekében.

A stratégián belül számos, saját belső koherenciájukból eredően egymáshoz szorosan kapcsolódó tematikus terület található. A környezeti és a közlekedési infrastruktúra fejlesztése – saját céljaikon túlmenően – hozzájárulnak tehát a gazdasági tevékenységek erősítéséhez és a régió belkereskedelméhez. Fontos, hogy a vízgazdálkodási beruházások a jobb környezetminőséghez, valamint az aktív- és ökoturizmus (pl. kenutazás, kerékpározás és horgászat) fejlesztéséhez, továbbá a bevont helyi közösségek gazdasági fejlődésének előmozdításához is hozzájárulhatnak.

A program végrehajtása során csoportosulásokon, tematikus platformokon, hálózatokon és a bevált gyakorlatok megosztásán keresztül kerül sor a közösen végrehajtott kezdeményezésekben rejlő lehetőségek előmozdítására.

A JELENLEGI MAGYARORSZÁG-SZERBIA IPA HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM 2007-2013 FOLYAMATBAN LEVŐ ÉRTÉKELÉSÉNEK FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

A jelenlegi Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 folyamatban levő értékelése bemutatott néhány, a 2014-2020-as program stratégiájába beépített főbb megállapítást. A következő táblázat bemutatja ezeket a főbb megállapításokat, valamint a jelenlegi stratégia rájuk adott válaszait:

A HU-SRB IPA HÁE Program 2007-2013 folyamatban levő értékelésének főbb megállapításai	A program stratégiájába és tematikus prioritásaiba beépített főbb válaszok
<p>A közös határon átnyúló stratégiák (pl. vízgazdálkodás, idegenforgalom-fejlesztés, közlekedés, gazdaságfejlesztés) hiánya miatt adott ágazat egymással összefüggő projektjei között hiányzó kapcsolatok.</p>	<p>A stratégia és a tematikus prioritások beavatkozásokat tartalmaznak. Ezek a különböző fajta tevékenységek koordinációját állandó kommunikációs platformokon (pl. vízgazdálkodás, közlekedés) keresztül célozzák meg, valamint az idegenforgalom és a gazdaságfejlesztés területén a HÁE-projektek további támogatásához igazodási pontként szolgáló összehangolt stratégiákat dolgoznak ki.</p>
<p>Számos projekt-előkészítő dokumentum (tervek, stb.) és tanulmány készült, valamint kutatásokra került sor, ezeket azonban nem követték beruházások vagy a tervezett/előkészített projektek megvalósítása.</p>	<p>A stratégia és a tervezett beavatkozások nagymértékben a HÁR-on belül közvetlen határon átnyúló hatásokkal és kézzelfogható eredményekkel járó infrastrukturális fejlesztésekre (a környezetvédelem és a közlekedés területén) összpontosítanak. A korábbi programok által finanszírozott projektdokumentációkat figyelembe vették a jogosult infrastrukturális típusú tevékenységek kidolgozásánál, továbbá a tervezett stratégiai projektek alapjául is szolgálnak. Általános elvként fogalmazható meg, hogy előnyként tekintendő az, ha a stratégiai projektek hasznosítják a 2004–2006 vagy 2007–2013 időszakokat felölelő korábbi programok által finanszírozott projektek eredményeit.</p>
<p>Partnerségek alacsony hatékonysága. A végfelhasználóknak a különböző projektekbe való közvetlen bevonására nem került sor, különösen a gazdaságfejlesztés és az idegenforgalom esetében, ennek eredményeképpen a végfelhasználók nem érdekeltek a projekteredményekben.</p>	<p>A gazdaságfejlesztés kereteit úgy tervezték, hogy a támogatott nonprofit közvetítő szervezetek (pl. az innovációtranszfer-társaságok, kutatás-fejlesztési intézmények) támogatásban nem részesülő partnerként kötelesek bevonni a megcélzott vállalkozásokat vagy a vállalkozáscsoport (mint nonprofit szervezetekből: pl. klaszterek) lesz a kedvezményezett.</p>

HOZZÁJÁRULÁS A VONATKOZÓ PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁSHOZ ÉS AZ ORSZÁGSTRATÉGIÁ(K)HOZ

Az Interreg - IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program átfogó célja a HÁR fejlesztése a természeti és kulturális erőforrások fenntartható használata révén szorosabbá tett gazdasági együttműködéssel. A tematikus prioritások kiválasztásakor Magyarország és Szerbia a HÁR-ral kapcsolatos fejlesztési programjaik közötti koherencia elérésére törekedett, erősen összpontosítva a lehetséges szinergiákra és az egymással átfedésben lévő fejlesztési területekre. A kétoldali értelmezés és célmeghatározás révén a program támogatja és hozzájárul az uniós, nemzeti és regionális szintű stratégiai dokumentumokhoz.

A 10 éves Európa 2020 stratégiát az Európai Bizottság dolgozta ki annak érdekében, hogy a nemzeti és az európai politikák fokozottabb koordinációján keresztül előmozdítsa az unió gazdaságát. A következő fő célokon keresztül célozza meg az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”-t 1) a 20–64 éves korosztály foglalkoztatottsági arányának 69%-ról legalább 75%-ra emelése; 2) 3%-os GDP arányos K+F-beruházási ráta elérése és új mutatószám kidolgozása az innováció nyomán követésére; 3) legalább 20%-os üvegházhatású gázkibocsátás-csökkentés, a megújuló energia részarányának 20%-ra növelése az energiafogyasztásban és 20%-os energiahatékonyság-növekedés; 4) a korai iskolaelhagyók részarányának 10%-ra csökkentése és a befejezett felsőfokú tanulmányokkal rendelkezők részarányának 40%-ra emelése a 30–34 éves korosztályban; 5) a nemzeti szegénységi küszöb alatt élők számának 25%-kal való csökkentése.

Az Interreg - IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Programnak az Európa 2020 stratégiához való hozzájárulását a meghatározott tematikus prioritások biztosítják:

- TP2: Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
- TP3: Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása;
- TP4: Az idegenforgalom, valamint a kulturális és természeti örökség ösztönzése;
- TP7: A versenyképesség, az üzleti környezet megerősítése és a kis és közepes vállalkozások fejlesztése, kereskedelem és beruházás.

A – az Európa 2020 stratégia szerint és annak megfelelően végzett – beruházási tevékenységeken keresztül a program a régió gazdaságának fellendítését intelligens, fenntartható és inkluzív módon célozza meg. Más szavakkal ez azt jelenti, hogy célja a régió megerősített együttműködésen keresztüli; innováción keresztüli; és fenntartható közlekedés és környezeti fejlesztésen keresztüli fejlesztése – ezek mindegyike a HÁR társadalmi és területi kohézióját hivatott támogatni.

Magyarország **2014–2020-as partnerségi megállapodása** erős tematikus koncentrációval határozza meg a főbb országos fejlesztési prioritásokat annak érdekében, hogy biztosítva legyen az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló Európa 2020 stratégiához, valamint az alapspecifikus küldetésekhez való illeszkedés, az ezek szerződésen alapuló célkitűzéseinek – beleértve a gazdasági, társadalmi és területi kohéziókat – megfelelően. A partnerségi megállapodásban Magyarország a következő fejlesztési prioritásokat határozza meg:

1. A vállalkozói szektor versenyképességének és globális teljesítményének javítása
2. A foglalkoztatási szint emelése gazdaságfejlesztési, foglalkoztatási, képzési és társadalmi beilleszkedési szakpolitikákon keresztül, figyelembe véve a területi egyenlőtlenségeket
3. Energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
4. Társadalmi és demográfiai kihívások kezelése, felelős kormányzás
5. Helyi és regionális gazdaságfejlesztés

A magyar partnerségi megállapodás mellett Magyarország saját **Nemzeti Reform Programjában** (NRP) is célul tűzi ki az erős Európához hozzájáruló versenyképes, dinamikus és fenntarthatóan növekvő magyar gazdaság elérését. Az NRP-t úgy alakították ki, hogy megfelelő és hiteles választ adjon a

strukturális problémákra, különös tekintettel a magyar gazdaság dinamikus és fenntartható növekedését jelenleg meggátoló alacsony munkaerő-piaci részvételre és a magas államadóságra. A program fő célja így a gazdasági növekedést felgyorsító, a foglalkoztatást fellendítő, valamint fenntartható szintű államadóságot biztosító hosszú távú strukturális reformok bevezetése. Ezek teljesítésére a bemutatott foglalkoztatásra, K+F+I-re, éghajlatváltozásra és energiahatékonyságra, oktatásra és szegénységre összpontosító Európa 2020 stratégiához kapcsolódó nemzeti célokat támogató intézkedéseken keresztül kerül sor.

Az **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió 2020**-szal (OFTK) összhangban Magyarországon a határon átnyúló együttműködést illető főbb területeket 1) a versenyképesség és a foglalkoztatás határon átnyúló együttműködéseken keresztül történő javításában; 2) a határokon átnyúló regionális integrációnak a környezetvédelmi, közlekedési, vízügyi és energiahálózati együttműködés általi előmozdításában; 3) az intézményi integráció elősegítésében és a határon átnyúló közösségek közötti kapcsolatok javításában határozzák meg.

Az OFTK mellett a határon átnyúló programokra vonatkozóan javasolt fejlesztési célokat illető **magyar nemzeti állásfoglalás** a következő prioritásokat határozza meg: 1) gazdaságfejlesztés (különösen KKV-fejlesztés, és K+F+I-fejlesztés), 2) hiányzó közlekedési kapcsolatok megteremtése, 3) foglalkoztatás előmozdítása, 4) környezetvédelem és az energiahatékonyság előmozdítása, és 5) intézményi kapacitás erősítése.

Magyarország Partnerségi Megállapodását 9 OP hajtja végre. Az Interreg – IPA CBC Magyarország–Szerbia Program és prioritástengelyének összefüggésében a következő OP-k a legfontosabbak. A táblázat bemutatja a nemzeti szintű OP-k és az EP prioritástengelyei közötti kapcsolatokat és szinergiákat.

Prioritástengely	2014-2020 közötti Magyar OP-k	Potenciális kapcsolatok, szinergiák
PT 1: Határon átnyúló vízgazdálkodás és kockázatmegelőzési rendszerek színvonalának javítása	Környezeti és Energhatékonyági OP (KEHOP) Vidékfejlesztési Program (VP)	Az EP-ben a közvetlen határon átnyúló kötődésű és hatású vízgazdálkodási, kockázatkezelési és természetvédelmi projektek részesülnek támogatásban. A program előmozdítja a tapasztalatcserét és a valós és érvényes információkra épülő monitoringrendszereket. E tevékenységek eltérnek a KEHOP által támogathatóktól. E tevékenységek és Magyarország Vidékfejlesztési Programja által támogatottak (pl. mezőgazdasági vízgazdálkodás, kockázatkezelés) között átfedés lehet, így az OP-k közötti koordinációs mechanizmus fog gondoskodni a kettős finanszírozás elkerüléséről, valamint támogathatja a különböző OP-k által finanszírozott projektek közötti szinergiákat.
PT2: Határon átnyúló forgalom szűk keresztmetszeteinek csökkentése	Terület és Településfejlesztési OP (TOP) Vidékfejlesztési Program (VP)	Az EP támogatja a határhoz vezető alacsonyabb rendű utakat és kerékpárutakat. Hasonló útfejlesztések a VP-től is kaphatnak támogatást. A TOP-tól támogatást kaphatnak a

		<p>fenntartható közlekedés előmozdítását és az állami infrastruktúra fejlesztését, valamint a biológiai sokféleség védelmét célzó hasonló tevékenységek is. A programokat irányító hatóságok közötti koordinációs mechanizmus gondoskodik a kettős finanszírozás elkerüléséről, valamint – ezen felül – előmozdítja a különböző projektek egymást erősítő hatásait fokozó szinergiákat.</p> <p>A vasútfejlesztésekhez előirányzott elkészítendő szakmai tervek képezik majd a későbbi infrastrukturális munkálatok alapját. Erre a dokumentumra a további pénzügyi források iránti pályázáshoz van szükség (pl. az európai összekapcsolódási eszközhöz vagy a magyarországi Integrált Közlekedésfejlesztési OP-hez).</p>
<p>PT3: Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése</p>	<p>Terület és Településfejlesztési OP (TOP) Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP) Vidékfejlesztési Program (VP)</p>	<p>A magyarországi Terület és Településfejlesztési OP finanszírozásában kisebb léptékű kultúrához és természethez kötődő idegenforgalmi beruházások részesülhetnek. Ezen túlmenően a Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP rendelkezésre áll a határtérseget a Duna és a Tisza mentén keresztező Eurovelo kerékpárutak finanszírozására. A magyarországi Vidékfejlesztési Terv támogatja az EP támogatásában részesülő tevékenységekkel átfedésben lévő olyan területekhez kötődő intézkedéseket, mint például az ökoszisztémák helyreállítása, megőrzése és fejlesztése, valamint a vidéki területek gazdaságfejlesztése. Az OP-k közötti koordinációs mechanizmus fog gondoskodni arról, hogy ugyanaz a tevékenység ne részesüljön egynél több program finanszírozásában, valamint biztosítja a különböző OP-k által finanszírozott projektek közötti szinergiákat.</p>

<p>PT4: KKV-k gazdasági versenyképességének erősítése innovációvezérelt fejlesztéssel</p>	<p>Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP) Vidékfejlesztési Program (VP)</p>	<p>A magyarországi Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP közvetlen támogatást nyújt a vállalkozások vagy kutatóintézetek számára. Ez az OP azonban nem használható fel gazdasági szereplők adott csoportjának (pl.: klaszterek, innovációtranszferrel foglalkozó szervezetek) szóló beavatkozások – az ilyen tömörülések még inkább keresletvezérelt kutatási és innovációs tevékenységekbe való bevonása révén történő – közvetett finanszírozására, mivel az EP esetében pont ez a helyzet. A határ másik oldalán lévő érintett partnerek bevonásával lehetőség van továbbá a regionális innovációs stratégiákhoz (S3 stratégiák) illeszkedő és a nemzeti OP-k által finanszírozott projekteknek az EP-ben való folytatására.</p> <p>A magyarországi Vidékfejlesztési Program feldolgozási tevékenységekhez és a gazdálkodók versenyképességének fokozásához kötődő beruházási projekteket támogat. A fiatal gazdálkodókkal és a rövid ellátási láncokkal célzott támogatást nyújtó alprogramok foglalkoznak majd. Az innovációt és az együttműködést elősegítő támogató intézkedéseken keresztül – beleértve az európai innovációs partnerség keretében megvalósuló projekteket – a VP különös hangsúlyt fektet az innovációra. Így a VP által támogatott tevékenységek és ezen EP által támogatottak között átfedés lehet és ezért a koordinációs mechanizmusnak biztosítania kell a kettős finanszírozás elkerülését valamint támogatnia kell a különböző programok által finanszírozott projektek közötti szinergiákat.</p>
---	---	--

A vonatkozó magyarországi OP-k és az EP közötti koherenciát a program végrehajtása közben az EP 5.7. pontjában leírt koordinációs mechanizmusnak kell biztosítania.

A kiválasztott tematikus prioritások (prioritástengelyek) mellett a határtérségnek egyéb fontos kezelendő kérdései is vannak, mint például az emberi erőforrás fejlesztése (foglalkoztatás és képzés,

oktatási kérdések) és a szociális és egészségügyi szolgáltatások javítása, vállalkozások kapacitásainak és tevékenységeinek fejlesztése, hulladékgazdálkodás, az ivóvíz minőségének javítása, energiahatékonyság, stb. A felsorolt területek támogatását nemzeti szinten végrehajtandó hagyományos (területi és ágazati) programok látják el.

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes?search=1&keywords=&periodId=3&countryCode=HU&regionId=ALL&objectiveId=ALL&tObjectiveId=ALL

Csongrád megye a saját **2014-2020-ra vonatkozó Regionális Fejlesztési Tervének tervezetében** három fő átfogó célkitűzést vázol fel a megye fejlesztésére: 1) a tudáskoncentráció és -kohézió tekintetében a városi hálózatok csomópontjává válás a hármas határon, 2) az innovatív gazdaság és az éghajlatváltozásra reagáló erőforrás-gazdálkodás támogatása, és 3) képzett vállalkozásokon alapuló gazdaságfejlesztés erősítése a megye főbb ágazataiban. E célkitűzések elérése érdekében a dokumentum helyi fejlesztési igényeket és potenciált, valamint a területi és konkrét stratégiai célokon alapuló horizontális célokat határoz meg, amelyek mindegyike megfelel az OFTK-nak.

A **Bács-Kiskun megye megyei területfejlesztési tervének** részét képező helyzetelemzésének és SWOT-elemzésének alapján a lehetséges fejlesztési célkitűzések meghatározása az Európa 2020 stratégiához illeszkedően és annak megfelelően történik, egyaránt összpontosítva a foglalkoztatásra, K+F-be történő beruházásra, energiahatékonyságra, oktatásra és szegénységre.

A program pozitív hozzájárulást eredményezhet **Magyarország Nemzeti Társadalmi Beilleszkedési Stratégiájához** is. Valamennyi prioritástengely – közvetve vagy közvetlenül – a gazdaságfejlesztést célozza (a mezőgazdasági ágazatban jelentkező környezeti károk csökkentésével, a vállalkozások közötti közlekedési kapcsolatok elősegítésével, az idegenforgalom előmozdításával és a K+F eredményeinek az üzleti szférába való becsatornázásával). A program ezáltal hozzá fog járulni a HÁR-on belüli a foglalkoztatás és jövedelem szintbeli növekedéshez, valamint a társadalmi és területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez. A program szintén közvetlenül célozza meg a – Magyarország Nemzeti Társadalmi Beilleszkedési Stratégiája által beavatkozási területként meghatározott – oktatást és a kultúraközi kommunikációt is. A 6.2. fejezet ajánlásokat ad arra nézve, miként támogathatja a program a veszélyeztetett csoportoknak az egyes kiválasztott prioritásokba való bevonását.

Szerbiában a nemzeti fejlesztési prioritások azonosítása szempontjából leginkább átfogó nemzeti dokumentum a **Szerb Köztársaságban Nemzetközi Segítségnyújtásra vonatkozó Nemzeti Prioritások 2014-17, 2020-ig szóló meghosszabbításokkal**. Ez illeszkedik a szerb gazdaságpolitika stratégiai célkitűzéseire: az európai integráció/uniós csatlakozás felgyorsítása következetes reformok végrehajtása révén, a vállalkozói szellem ösztönzése és a társadalmi beilleszkedés előmozdítása általi fokozottabb gazdasági fejlődés és társadalmi kohézió mozgatórugójaként viselkedő vonzóbb gazdasági környezet megteremtésének érdekében. A stratégiai programozási dokumentum eszközökkel szolgál a nemzetközi segítségnyújtásnak a nemzeti prioritásokhoz való illesztéséhez, hogy a megcélzott donor beavatkozások támogassák a nemzeti költségvetésből a politikai reformokra fordított jelentősebb közkiadásokat. A dokumentum szakpolitikák széles körére terjed ki, lefedve az országnak az unós csatlakozásra való előkészítése, valamint társadalmi-gazdasági fejlődése tekintetében fontos valamennyi ágazatot és szakpolitikai területet. A meghatározott ágazatok a következők: 1. Igazságszolgáltatás; 2. Belügyek; 3. Közigazgatási reform; 4. Versenyképesség; 5. Energetika; 6. Környezetvédelem és éghajlatváltozás; 7. Közlekedés; 8. Mezőgazdaság és vidékfejlesztés; 9. Tematikus területek: Kultúra, média, civil társadalom. A dokumentum ezen túlmenően két átfogó kérdéskört határoz még meg: Helyi/regionális fejlődés és nemek közötti egyenlőség.

A foglalkoztatási ágazat stratégiai keretét a foglalkoztatás bővülésének hatékony, stabil és fenntartható folyamatát átfogó célként meghatározó **2011-2020 Nemzeti Foglalkoztatási Stratégia** (link:<http://bit.ly/1M9i7ej>, szerb nyelven) adja meg. E dokumentum átfogó célként határozza meg a hatékony, stabil és fenntartható foglalkozásbővülés megteremtését, a foglalkoztatási politikának és e terület érintett intézményeinek e terület uniós szakpolitikáihoz és előírásaihoz való igazítását, valamint a

főbb munkaerő-piaci mutatószámok terén Szerbia és az Európai Unió között mutatkozó különbségek csökkentését. A meghatározott specifikus célok a következők: 1) a foglalkoztatás előmozdítása a kevésbé fejlett térségekben és a regionális és helyi foglalkoztatáspolitikáinak fejlesztése; 2) a humántőke fejlesztése; 3) intézményi kapacitásfejlesztés és az aktív munkaerő-piaci programok kibővítése; 4) a munkaerőpiac kettősségének csökkentése.

A jelen program kidolgozására Szerbia számára a 2014-2020-as időszak során az IPA II hozzájárulás keretét megadó, **Szerbia Indikatív Stratégiai Dokumentuma (2014-2020)** alapján került sor. A program hozzájárul az ISD-ben meghatározott célkitűzésekhez. Különösen szoros kapcsolatot és szinergiát mutat a szerbiai agrárpolitikának a közös agrárpolitikához (KAP) való igazítását, a versenyképes, fenntartható és hatékony agrárágazathoz a dinamikus vidéki közösségek fenntartásával együtt való hozzájárulást, valamint az élelmiszerbiztonsági, állat- és növény-egészségügyi politikák és a növény- és állategészség fejlesztését célkitűzésként meghatározó **Szerbia Vidékfejlesztési Programjával (2014-2020-as időszakra vonatkozó IPARD-program)** E célkitűzések egy részéhez a TP2, TP4 és TP7 szerinti beavatkozások fontos kiegészítő jellegű hozzájárulást nyújthatnak, valamint határon átnyúló vonatkozású kihívások (pl. környezeti kockázatok, természetvédelmi erőforrások megőrzése, stb.) leküzdését segíthetik elő.

Szerbia Országos Vidékfejlesztési Tervének alapján a Vajdasági Közgyűlés elfogadta a 2014-2020-as időszakra vonatkozó tartományi fejlesztési programot (**Vajdaság AT Fejlesztési Terve 2014-2020**). Ez az – intézkedési tervet is tartalmazó – stratégiai dokumentum négy prioritáson keresztül mutatja be a Vajdaság AT fejlesztésének alapvető pilléreit: 1) emberi erőforrás-fejlesztés, 2) infrastruktúrafejlesztés, valamint a jó élet- és munkaminőség feltételeinek megteremtése, 3) fenntartható gazdasági fejlődés, 4) intézményi infrastruktúra fejlesztése.

Az együttműködési program tematikus prioritásai révén meghatározott fejlesztési tengelyek ennek megfelelően illeszkednek és megfelelnek az uniós, nemzeti és regionális szintű stratégiai dokumentumokhoz.

1.1.2. A tematikus prioritások kiválasztásának a teljes programterületen belül jelentkező igények elemzésén és az ezekre az igényekre felelő és – adott esetben – a határon átnyúló infrastruktúra hiányzó kapcsolódási pontjait kezelő, valamint az ex-ante értékelés eredményeit számításba vevő stratégián alapuló indoklása.

1. táblázat: A tematikus prioritások kiválasztásának indoklása

Kiválasztott tematikus prioritás	A kiválasztás indoklása
2. Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása	<p>A természeti és környezeti erőforrások elsősorban a régió fő folyóíhöz, a Dunához és a Tiszához kapcsolódnak. A felszín alatti víztestek szintén átnyúlnak a határokon. A régióban hiányoznak a közös vízellenőrzési, valamint a környezeti kockázatokra (pl. aszály, árvizek, hidrológiai állapot, szennyeződések) figyelmeztető korai riasztórendszerek.</p> <p>A Dunába csatlakozó csatornák jelentős szerepet töltenek be a vízgazdálkodási tevékenységekben (árvízvédelem, vízminőség javítása), ennél fogva az ilyen csatornák rekonstrukciója szükséges a kiegyensúlyozott vízgazdálkodáshoz.</p> <p>Az éghajlatváltozás veszélyezteti a mezőgazdaság biztonságát, ami jelentősen csökkentheti a régió GDP-jét. Az időjárási szélsőségek (jégesők, viharok) várható fokozódása kedvezőtlenül hat a mezőgazdasági termelésre, így</p>

Kiválasztott tematikus prioritás	A kiválasztás indoklása
	<p>szükség van a védekező intézkedésekre.</p> <p>A szerb körzetekben folyó intenzív mezőgazdasági földhasználat gátat szab a természetvédelmi területek bővítésének, így csökkenteni kell az ökológiai hálózatot – pl. a víztestek minőségét – érő kedvezőtlen hatásokat.</p>
<p>3. Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása</p>	<p>A rendelkezésre álló, nyitvatartási idő, járműtípus és az utasok állampolgársága, valamint kapacitás tekintetében is korlátozott kevés határátkelőhely viszonylag hosszú határátelési időt eredményez. A hiányzó kelet-nyugati irányú vasúti kapcsolatokkal együtt mindez – a HÁR kedvező földrajzi fekvése ellenére is – kihasználatlan potenciált eredményez.</p> <p>A közúti, vasúti és tömegközlekedési infrastruktúra rossz állapotban van. Csupán kevés autóbusszos és vasúti kapcsolat létezik, és ezek is elfogadhatatlanul hosszú utazási idővel üzemelnek. A jó határon átnyúló közlekedési kapcsolatok hiánya korlátot szab a határon átnyúló együttműködés intenzívéddé tételének.</p> <p>A kerékpárút-fejlesztéshez kerékpárosbarát infrastruktúra megépítésének és szolgáltatásoknak kell társulnia, valamint hozzá kell járulna a meglévő és a potenciálisan új idegenforgalmi desztinációk hálózatának megteremtéséhez. Kihaszánlatlan potenciál mutatkozik a személy- áru- és idegenforgalmi célú vízi közlekedésben is.</p>
<p>4. Az idegenforgalom, valamint a kulturális és természeti örökség ösztönzése</p>	<p>Az idegenforgalom lehetőséget jelent a kevésbé fejlett települések számára, hogy a munkahelyteremtés és az önálló vállalkozói tevékenység szempontjából, valamint a helyi beruházás-ösztönzésben is felzárkózhassanak a jobban fejlettekhez. Természeti (pl. termálfürdők, nemzeti parkok, vízi turizmus, kerékpározás, lovaglás) és kulturális (városi és vidéki épített örökség, hagyományok, nemzetiségi sokféleség, stb.) értékei alapján a HÁR magas idegenforgalmi potenciállal rendelkezik. Ugyanakkor beazonosíthatók a következő szűk keresztmetszetek: hosszabb itt-tartózkodást eredményező vonzerővel rendelkező közös idegenforgalmi termékek kis száma, a kínálat egyedi elemei közötti összeköttetések hiánya, minőségi idegenforgalom hiánya és az integrált regionális idegenforgalmi stratégia hiánya. Szükség van egy összetett és közös idegenforgalmi termékínálat megteremtésére, méghozzá a helyi értékek és potenciálok alapján, valamint a kulturális és természeti örökség fenntartható használatának biztosításával egy időben.</p> <p>Amint a 2007-2013-as időszak programjának példái is mutatják, a közös kulturális örökség jó alapot szolgáltat a határ két oldalán lakók egymáshoz közelebb hozására, ami hozzájárul egymás megbecsüléséhez és megértéséhez, különösen a fiatalabb generáció esetében.</p>
<p>7. A versenyképesség, az üzleti környezet megerősítése és a kis és közepes vállalkozások fejlesztése, kereskedelem és</p>	<p>A HÁR két oldalának fő gazdasági ágazatai (pl. mezőgazdaság, orvoslás, IKT, gépészet) közötti hasonlóságok jó potenciált teremtenek az érintett klaszterszervezetek és klasztertagok közötti határon átnyúló együttműködéshez, ezáltal kihasználva a meglévő szinergiákat.</p> <p>A felsőoktatás és a K+F szempontjából Szeged és Újvidék a legerősebb központok a HÁR-on belül, a K+F kiadások ennek ellenére is az uniós átlag alatt maradnak. A kutatási eredmények hasznosulási aránya alacsony, és</p>

Kiválasztott tematikus prioritás	A kiválasztás indoklása
beruházás	<p>alacsony mértékben járulnak hozzá a KKV-k fejlődéséhez.</p> <p>A munkaerő-kínálat nem felel meg a helyi vállalkozások igényeinek. A különböző szakképzési rendszerek nem teszik lehetővé a szakképesítések kölcsönös elismerését. A tudásmegosztás és a hálózatépítés előmozdítása, valamint a fiatal kutatók és vállalkozók jobb szakmai tapasztalatainak és az üzleti készségeinek előmozdítása mind hozzájárulhatnak a jobban képzett munkaerőhöz, ami kulcstényező a gazdasági fejlődés szempontjából.</p>

1.2. A forráselkülönítés indoklása

Az egyes tematikus prioritásokra való forráselkülönítés (azaz uniós támogatás) indoklása a tematikus koncentrációs követelményekkel összhangban (figyelembe véve az ex-ante értékelést).

A program forráselkülönítésének meghatározásakor sor került az egyes prioritásokon belüli tevékenységek lehetséges típusainak figyelembevételére. A költségvetés nagyobbik részét különítették el az 1. és 2. prioritástengelyekre, ezek keretében ugyanis infrastrukturális fejlesztések végrehajtására kerül sor. Az e prioritástengelyekre elkülönített uniós támogatás a teljes programköltségvetés 57%-a. Ennek keretében a PT 1-hez rendelik hozzá a nagyobb részt (22 500 000 euró), mivel a programozási folyamatban nagyobb költségvetésű fejlesztési igényeket azonosítottak be. Annak érdekében, hogy a program érzékelhető, kézzel fogható és lényeges eredményeket érjen el a vízgazdálkodás területén, jelentős költségvetési igényeket rendeltek hozzá ehhez a célhoz (pl.: folyamatszabályozás fejlesztése, vízgazdálkodási rendszerek, stb.).

A program az uniós források 22%-át rendeli hozzá a közlekedésfejlesztésekhez (14 500 000 euró a PT 2 számára), mivel a kisebb léptékű infrastruktúra-fejlesztések mellett eszközbeszerzések és a műszaki tervek elkészítése is szerepelnek a programban.

A programon belül két prioritástengely célozza meg a gazdaságfejlesztést valamint az együttműködés KKV-k és NGO-k bevonásával történő erősítését. A tervek szerint e prioritási tengelyekben egyszerre szerepel szolgáltatásnyújtás és kisléptékű eszközbeszerzés, valamint infrastrukturális fejlesztés. A program költségvetésének ezért 34%-át különítették el ezekre a prioritástengelyekre. Ezen az összegen belül egy nagyobb részt szánnak a PT 3 számára (12 700 000 eurót) mint a PT 4 számára (8 911 600 eurót), mivel a program fő célkitűzése a térség gazdasági fejlődéséhez való hozzájárulás.

Figyelembe véve a stratégiai megközelítést az Interreg - IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program tervezési folyamatában, a résztvevő országok megállapodta abban, hogy a programallokáció 40%-át különítik el stratégiai projektekre a PT 1, PT 2 és PT 3 szerinti meghívásos felhíváson keresztül. (Az érintett PT-k különböző részesedését a 2. szakaszban meghatározottak szerint meghívásos felhívásokra kell elkülöníteni.)

A 447/2014/EU végrehajtási rendelet (továbbiakban: IPA II rendelet) 50. cikkével és a korábbi program-végrehajtási tapasztalatokkal összhangban, a költségvetés 10%-át különítik el technikai segítségnyújtásra.

2. táblázat Az együttműködési program befektetési stratégiájának áttekintése

Prioritástengely	Uniós támogatás (euróban)	Az összes uniós támogatás részaránya (%) az együttműködési programban	Tematikus prioritás	A tematikus prioritásnak megfelelő eredménymutatók
PT 1: Határon átnyúló vízgazdálkodás és kockázatmegelőzési rendszerek színvonalának javítása	22 500 000	34,5%	2. Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása	Határon átnyúló felszíni víztestek (folyók és vízfolyások) vízminősége (jó ökológiai állapot) a jogosult területen
PT 2: Határon átnyúló forgalom szűk keresztmetszeteinek csökkentése	14 500 000	22,3%	3. Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása	A kisebb, nem tranzitforgalomra szánt határátkelőhelyeken zajló átmenő forgalom részesedése a teljes határon átmenő forgalomból
PT 3: Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése	12 700 000	19,5%	4. Az idegenforgalom, valamint a kulturális és természeti örökség ösztönzése	Vendégéjszakák száma A kultúra, szabadidősport és természetvédelem kérdéseivel foglalkozó állami és nonprofit szervezetek közötti határon átnyúló együttműködés intenzitása
PT 4: KKV-k versenyképességének erősítése innovációvezérelt fejlesztéssel	8 911 600	13,7%	7. A versenyképesség, az üzleti környezet megerősítése és a kis és közepes vállalkozások fejlesztése, kereskedelem és beruházás.	Innovatív KKV-k száma a HÁR-on belül
Technikai segítségnyújtás	6 512 400	10,0%	Technikai segítségnyújtás	nem releváns

2. 2. SZAKASZ: PRIORITÁSTENGELYEK

2.1. 1. prioritástengely

2.1.1 Azonosítás

<i>A prioritástengely azonosítószáma</i>	PT 1
<i>A prioritástengely címe</i>	Határon átnyúló vízgazdálkodás és kockázatmegelőzési rendszerek színvonalának javítása

☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag uniós szinten létrehozott pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására közösségi szinten irányított helyi fejlesztésen keresztül kerül sor	Nem

2.1.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása

<i>Alap</i>	IPA
<i>A számítás alapja (összes elszámolható költség vagy elszámolható közkiadások)</i>	összes elszámolható költség

2.1.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények

AZONOSÍTÓ	TP 2
<i>Specifikus célkitűzések</i>	A víztestek vízminőségének és a természetvédelmi területek környezeti kockázatainak (pl. aszály, árvíz, jégeső) csökkentése és kedvezőtlen hatásaik megelőzése
<i>A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények</i>	A határon átnyúló régióban összehangolt és fenntartható vízgazdálkodási rendszer működik majd. A jobban megszervezett vízgazdálkodási tevékenységek, a csatornák és a folyók magasabb színvonalú vízgazdálkodási és árvízi védekezési funkciói jobb minőséget és biztonságosabb

környezetet teremtenek a lakosság számára. Ezen túlmenően kedvező feltételeket teremtenek a gazdasági tevékenységek, például az idegenforgalom számára (pl. vízi, öko- és aktív idegenforgalom) is.

A végfelhasználók és a vízgazdálkodásért felelős szakmai szervezetek a vízszennyezés minőségét, várható mennyiségét és okait illető pontos és rendszeres információszolgáltatásban részesülnek majd.

Javulni fognak a környezeti kockázatok megelőzési és kezelési kapacitásai. A jégeső-elhárító rendszer hatékonyabb védelmi megoldást jelentene a mezőgazdasági vállalkozások számára, valamint kiegyensúlyozottabb és kiszámíthatóbb működési feltételeket teremtene.

Az intézkedések hozzájárulnak a fokozottabb megújulóenergia-használathoz és a természetvédelmi területek jobb ökológiai állapotához.

2.1.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokból hozzáadott elemek

<i>AZONOSÍTÓ</i>	nem releváns
<i>Hozzájárulás a prioritástengely specifikus céljához</i>	nem releváns
<i>A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények</i>	nem releváns

2.1.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)

2.1.5.1 A támogatandó intézkedések típusának és példáinak ismertetése és ezek várható hozzájárulása az egyedi célkitűzésekhez, beleértve – adott esetben – a fő célcsoportok, az egyedi célterületek és a kedvezményezettek típusainak azonosítását

<i>Tematikus prioritás</i>	2. Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása
----------------------------	---

Megbízható információ begyűjtése a talajvíz és a folyók/patakok csatornák minőségének javítása, valamint a vonatkozó vízgazdálkodási intézkedések végrehajtása érdekében. E tevékenység keretében a következő intézkedések támogatására kerül sor:

- A monitoring, tájékoztatási, szabályozási és fejlesztési tevékenységek összehangolása, valamint a vízgazdálkodási rendszerek bevált gyakorlatainak terjesztése.
- Konkrét célokat (pl. aszálykár-csökkentés, árvizek előrejelzése, a víztestek ökológiai, kémiai és mennyiségi állapotának javítása, a víztestek eutrofizáció, valamint a kémiai, ipari szennyezettségi szintjének csökkentése, az ivóvízforrások kezelésének és a javító intézkedések bevált gyakorlatainak megosztása) szolgáló monitoring és kapcsolódó tájékoztatási rendszer

kialakítása.

Az intézkedések **célcsoportjait** a HÁR lakossága és a természeti környezet képezi.

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** a vízgazdálkodási szervezetek, partnerségben a vonatkozó állami szervezetekkel.

Vízgazdálkodási rendszer kidolgozása a víztestek minőségének javítása biztosítása, valamint az aszály-, árvíz-, belvízkockázatok csökkentése érdekében. A beruházásoknak lehetőség szerint az aszályok által leginkább sújtott területekre kell összpontosítaniuk.

A következő intézkedéstípusok hajthatók végre:, új vízgyűjtők és kapcsolódó zsilipek létesítése vagy a meglévők átépítése, valamint kapcsolódó vízminőség-mérő rendszerek építése. A beruházásnak a természeti környezetet helyreállító intézkedésekre is ki kell terjednie a vízgazdálkodási tevékenységek környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatásának orvoslása vagy megelőzése érdekében. Támogatásban részesülnek a megújuló energetikai megoldásokat felhasználó fejlesztések. Az intézkedések a környezeti tudatosság fokozásának olyan tevékenységeire terjedhetnek ki, mint például a műtrágyahasználat csökkentése, aminek mind víz-, mind levegőminőségi szempontból kedvező hatásai vannak.

Az intézkedések **célcsoportjait** a HÁR lakossága és a természeti környezet képezi.

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** a vízgazdálkodási szervezetek, partnerségben az önkormányzatokkal, illetve adott esetben a vízgazdálkodási szövetségekkel.

Az érintett folyókkal, valamint a hozzájuk kapcsolódó csatornákkal és tavakkal kapcsolatos, a szomszédos és határoló területek kiegyensúlyozottabb vízgazdálkodását biztosító rekonstrukciós tevékenységek (pl. védművek, árterek, vízgyűjtő területek, tavak). E tevékenység keretében elsősorban a csatornák stabilabb vízgazdálkodását biztosító rekonstrukciós munkálatok kivitelezésére van lehetőség (pl. zsiliprekonstrukció, csatornakotrás).

Az intézkedés **célcsoportjait** a HÁR lakossága és a természeti környezet képezi.

Az intézkedés **potenciális kedvezményezettjei** a vízgazdálkodási szervezetek, a csatornák mentén fekvő települések önkormányzatainak bevonásával.

A jégeső által okozott károkat a teljes határrégióban minimalizáló beavatkozások végrehajtása. A beavatkozásoknak figyelembe kell venniük a természetvédelmi szempontokat.

Az intézkedés **célcsoportjai** a HÁR lakossága, a vállalkozások és a természeti környezet képezi

Az intézkedés **potenciális kedvezményezettjei** a helyi és megyei/regionális önkormányzatok, partnerségben az időjárás-előrejelzési intézetekkel, hidrometeorológiai szervezetekkel és mezőgazdasági szervezetekkel.

Természetvédelemi együttműködés lehetőség szerint a vízi élőhelyeket illetően – pl. fajvédelmi programok –, beleértve a menhelyek üzemeltetését, ex-situ tenyésztést és szabadon engedési programokat, továbbá a védet területek kezelését.

Az intézkedés **célcsoportjai** a lakosság és a természetvédelmi területek.

Az intézkedés **lehetséges kedvezményezettjei** a természetvédelmi szervezetek, az állami tulajdonú és a civil szervezetek.

2.1.5.2 A tevékenységek kiválasztását illető vezérelvek:

Tematikus prioritás

2. Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása

A projektek többségének kiválasztása **nyílt ajánlattételi felhívásokon** keresztül történik.

A legfontosabb kiválasztási szempontok – többek közt –

- a gazdasági tevékenységek hatása, a tervezett beavatkozások lehetséges hatásai a környezeti kockázatok és károk csökkentése, valamint a víztestek minőségének javítása szempontjából
- a projektek határon átnyúló hatása
- projektpartnerek közötti együttműködés szintje
- a közös fejlesztések és irányítás, valamint a monitoringrendszerek hosszú távú fenntarthatósága
- a kedvezményezett szervezetek irányítása és pénzügyi kapacitása
- a horizontális elvekhez való hozzájárulás (az ajánlattételi felhívások intézkedés-specifikus kiválasztási szempontokat határozhatnak meg)
- az infrastrukturális projektek készülségi szintje

A nyílt felhívásos rendszer mellett stratégiai megközelítés alkalmazására is sor kerül bizonyos **meghívásos ajánlattételi felhívásokon** keresztül. Ezek a felhívásokat kisszámú potenciális kedvezményezettre szűkítik le a programterület jelentős részére kézzelfogható hatással bíró következő kulcsfontosságú tevékenységek vonatkozásában:

- Az érintett folyókkal, valamint a hozzájuk kapcsolódó csatornákkal és tavakkal kapcsolatos rekonstrukciós tevékenységek (pl. védművek, árterek, vízgyűjtő területek, tavak), a szomszédos és határos területek kiegyensúlyozottabb vízgazdálkodás biztosítása érdekében.
A potenciális kedvezményezettek a vízgazdálkodási szervezetek, valamint sor kerül az érintett helyi- regionális önkormányzatok és/vagy nemzeti kormányok bevonására is.
- A jégeső által okozott károkat a teljes határrégióban minimalizáló beavatkozások végrehajtása.
A potenciális kedvezményezettek az érintett országos/regionális szintű hatóságok, valamint az ezek szervei és szervezetei.

A tervezett meghívásos felhívás előirányzott elkülönítése a PT1 költségvetésének 60%-a.

2.1.5.3 Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása (adott esetben)

<i>Tematikus prioritás</i>	2. Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása
<i>Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása</i>	Nem alkalmazható

2.1.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

2.1.6.1 A prioritástengely eredménymutatói (programspecifikus)

3. táblázat: Programspecifikus eredménymutatók

azonosító	mutatószám	mértékegység	kiindulási érték	kiindulási év	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
EM/1.1	Határon átnyúló felszíni víztestek (folyók és vízfolyások) vízminősége (jó ökológiai állapot) a jogosult területen	A jogosult terület határon átnyúló víztesteinek (folyók) súlyozott átlagos ökológiai állapota (átlag, mértékegység nélkül)	2.91	2012	2.70	Felszíni Víztestek nemzeti szintű kezelési tervének tervezete, 2015 – magyarországi Vízügyi Főigazgatóság Szerbia Környezetvédelmi Hivatalának vízminőségi tájékoztató szolgálata	2019, 2021 és 2023

2.1.6.2 A prioritástengely teljesítménymutatói (közös és programspecifikus)

4. táblázat: Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

azonosító	mutatószám (mutatószám elnevezése)	mértékegység	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
TM/1.1	Az árvízvédelmi intézkedések által kedvezően érintett lakosság	fő	100 000	kedvezményezettek	évente
TM/1.2	Az új vagy korszerűsített vízgazdálkodási rendszer hossza	méter	6 000	kedvezményezettek	évente
TM/1.3	A korszerű jégeső-elhárítási intézkedések hasznát élvező terület	hektár	700 000	kedvezményezettek	évente
TM/1.4	Jobb védettségi állapot elérése érdekében támogatott élőhelyek összterülete	hektár	500	kedvezményezettek	évente

2.1.7 A beavatkozás kategóriái

5-8. táblázatok: A beavatkozás kategóriái

5. táblázat: 1. dimenzió – beavatkozási terület

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 1	087 Éghajlat-változási intézkedésekhez való alkalmazkodás, az éghajlattal kapcsolatos kockázatok megelőzése és kezelése, pl. erózió, tüzek, árvíz, viharok és aszály, beleértve a tudatosság fokozását, a polgári védelmet és a katasztrófavédelmi rendszereket és	20 925 000

	infrastruktúrákat	
PT 1	085 A biológiai sokféleség, természetvédelem és a zöld infrastruktúra védelme és erősítése	1 575 000

6. táblázat: 2. dimenzió – finanszírozási forma

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 1	01 vissza nem térítendő támogatás	22 500 000

7. táblázat: 3. dimenzió – területtípus

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 1	02 kisebb városi területek (közepes népsűrűség, >5 000 fős lakosság)	3 375 000
PT 1	03 vidéki területek (gyéren lakott)	19 125 000

8. táblázat: 6. dimenzió – területi támogatásnyújtási mechanizmusok

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 1	07 nem alkalmazható	

2.1.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról

prioritástengely	PT 1
nem releváns	

2.2. 2. prioritástengely

2.2.1 Azonosítás

A prioritástengely azonosítószáma	PT 2
A prioritástengely címe	Határon átnyúló forgalom szűk keresztmetszeteinek csökkentése

☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag uniós szinten létrehozott pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására közösségi szinten irányított helyi fejlesztésen keresztül kerül sor	Nem

2.2.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása

Alap	IPA
A számítás alapja (összes elszámolható költség vagy elszámolható közkiadások)	összes elszámolható költség

2.2.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények

AZONOSÍTÓ	TP 3
Specifikus cél	A határátkelés és a kapcsolódó közlekedési útvonalak kapacitásbővítése a közúti közlekedés fejlesztésének és a fenntartható közlekedési módok (tömegközlekedés, kerékpározás, vízi közlekedés) előmozdításával
A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények	A különböző közlekedési módok határátkelési lehetőségeinek száma növekedni fog és rugalmasan reagál majd a különböző igényekre. Az infrastrukturális feltételek javulni fognak és hozzájárulnak majd a jobb társadalmi és gazdasági kapcsolatokhoz a foglalkoztatási lehetőségeket és a munkaerőt a határ

mentén.

A határállomásokon le fog csökkenni az átlagos várakozási idő.

Bővülni fognak a rendelkezésre álló tömegközlekedési szolgáltatások, valamint az egyéb olyan fenntartható közlekedési formák, mint a kerékpárút-hálózatok és a vízi közlekedési infrastruktúra.

Az előirányzott fejlesztésekhez a fontosabb érdekelt felek (pl. határellenőrzési hatóságok, vámhatóságok, közút- és vasútkezelő / -fejlesztő szervezetek, stb.) közötti rendszeres és intézményesített egyeztetések társulnak. Ennek célja a fejlesztési tervek és a kapcsolódó engedélyeztetési eljárások biztosítása, továbbá a szabályozás és a tömegközlekedési menetrendek és viteldíjzabások összehangolása.

A határátkelőhelyek kiépítése megkönnyíti a határ másik oldalán található munkahelyükre naponta ingázók napi utazását. A határátkelés jobb feltételeivel párhuzamosan a tömegközlekedési szolgáltatások javulása is jelezheti a munkaerő határon átnyúló mobilitását.

2.2.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokból hozzáadott elemek

AZONOSÍTÓ	nem releváns
<i>Hozzájárulás a prioritástengely specifikus céljához</i>	nem releváns
<i>A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények</i>	nem releváns

2.2.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)

2.2.5.1 A támogatandó intézkedések típusának és példáinak ismertetése és ezek várható hozzájárulása az egyedi célkitűzésekhez, beleértve – adott esetében – a fő célcsoportok, az egyedi célterületek és a kedvezményezettek típusainak azonosítását

<i>Tematikus prioritás</i>	3. Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása
<p>Határon átnyúló közlekedésről szóló rendszeres egyeztetések szervezése az összes érintett partner bevonásával a (egyéni, tömeg- és teherforgalmi) közlekedési tervek (megvalósíthatósági tanulmányok, műszaki tervek engedélyekhez, stb.) – a különböző határátkelőhelyek (közúti, vasúti, vízi) működésének összehangolása, továbbá a vonatkozó szabályozás összehangolásának érvényesítése érdekében. Az egyeztetések építő jellegű vitát biztosítanak a határátkelés fejlesztésében szerepet játszó érintett szervezetek (pl. határellenőrzési hatóságok, vámhatóságok, közút- és vasútkezelő / -fejlesztő szervezetek,</p>	

stb.) között.

Az intézkedés **célcsoportjai** az utasok, az állami és magán közlekedési társaságok és az NGO-k.

Az intézkedés **lehetséges kedvezményezettjei** a nemzeti, megyei és regionális szervek és ezeknek a határon átnyúló közlekedés fejlesztéséért felelős szervezetei (pl. rendőrség, vámigazgatás, stb.)

Határon átnyúló vasútvonalak fejlesztése (pl. engedélyeztetési műszaki tervek, megvalósíthatósági tanulmányok készítése, illetve kisebb léptékű beruházások az utasok kiszolgálásának javítása érdekében).

Az intézkedés **célcsoportjai** az utasok és a vasúttársaságok.

Az intézkedés **lehetséges kedvezményezettjei** a megyei és a regionális szintű szervek és ezek saját szervezetei, vasútkezelési és -fejlesztési társaságai

Határátkelőhelyek és a határállomásokhoz vezető fontosabb közlekedési útvonalak fejlesztése. A következő intézkedések támogathatók:

- alacsonyabb besorolású határon átnyúló közutak építése és bővítése, valamint új határátkelőhelyek építése.
- a határon átnyúló kerékpárút-hálózat fejlesztése a határon átnyúló biztonságos kerékpározás megteremtése érdekében.
  - a meglévő kerékpárutak (hálózatok) befejezése
  - új kerékpárutak létesítése a főbb folyók és csatornák mentén
- a Tisza és a Duna, valamint a kapcsolódó csatornák menti vízi közlekedési infrastruktúra javítása (pl. turistaforgalomra létesített kisebb kikötők és határátkelőhelyek, áruforgalmi kikötők a Tiszán, mint újonnan megnyitott nemzetközi vízi útvonalon)
- utastájékoztatói és -kiszolgálási rendszerek fejlesztése az egyes határon átnyúló közutak és tömegközlekedési hálózatok (autóbuszos, vasúti, kerékpáros és vízi közlekedés) számára.
- határátkelőhelyek infrastrukturális feltételeinek kialakítása a szolgáltatási színvonal és a kapacitások (pl. vámhivatalok, veszélyesáru-fuvarozás, határállomások környezetének javítása, kapacitásépítés, technológia-beszerzés és -fejlesztés) növelésén, illetve bővítésén keresztül

Ezen intézkedések **célcsoportjai** az utasok, turisták, az állami és magán közlekedési társaságok és a nem kormányzati szervezetek.

Az intézkedések **lehetséges kedvezményezettjei** az állami közútkezelő és -fejlesztő társaságok, helyi önkormányzatok, határellenőrzési és vámigazgatási szervek, a határállomásokat fenntartó és a tömegközlekedést üzemeltető szervezetek: autóbuszos és vasúti tömegközlekedési társaságok, hajóstársaságok

Kommunális és közlekedési infrastrukturális rendszerek (közutak, vasútvonalak, határátkelőhelyi és vállalkozástámogatási infrastruktúra) fejlesztése az üzleti infrastruktúra feltételeinek javítása érdekében, előmozdítva a határtérségben a mezőgazdasági, ipari, logisztikai beruházásokat és a kereskedelmet.

Az intézkedés **célcsoportjai** a gyártó és logisztikai vállalkozások.

Az intézkedések **lehetséges kedvezményezettjei** az érintett megyei és regionális szintű szervek (pl. a vámigazgatási szervek, határőrség, stb.) és az ezek szervezetei, továbbá az érintett önkormányzatok, közút- és vasútkezelő és -fejlesztő társaságok, valamint a közműhálózatok fejlesztéséért felelős társaságok

2.2.5.2 A tevékenységek kiválasztását illető vezérelvek:

Tematikus prioritás

3. Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása

A Magyar-Szerb Gazdasági Együttműködési Vegyes Bizottság 7. ülésének jegyzőkönyve alapul szolgálhat a PT2 keretében közösen kijelölendő és végrehajtandó potenciális határon átnyúló közlekedésfejlesztési projektek meghatározásához. A magyar kormány által megrendelt uniós finanszírozású megvalósíthatósági tanulmány – a maga eredményeivel – hozzájárulhat ehhez a folyamathoz.

A projektek többségének kiválasztása **nyílt ajánlattételi felhívásokon** keresztül történik.

A legfontosabb kiválasztási szempontok – többek közt –

- a HÁR lakosságának és vállalkozásainak a határon átnyúló forgalomra gyakorolt hatása
- kapcsolódás a gazdasági tevékenységekhez (pl. mezőgazdaság, idegenforgalom, ipar)
- közlekedési kapacitások potenciális növelése a határátkelőhelyeken
- projektpartnerek közötti együttműködés szintje
- közös fejlesztések hosszú távú fenntarthatósága
- a kedvezményezett szervezetek irányítása és pénzügyi kapacitása
- a horizontális elvekhez való hozzájárulás (az ajánlattételi felhívások intézkedés-specifikus kiválasztási szempontokat határozhatnak meg)
- az infrastrukturális projektek készülsége

A nyílt felhívás rendszer mellett stratégiai megközelítés alkalmazására is sor kerül bizonyos **meghívásos ajánlattételi felhívásokon** keresztül. Ezek a felhívásokat kisszámú potenciális kedvezményezettre szűkítik le a következő kulcsfontosságú tevékenységek vonatkozásában:

- Az illetékes minisztériumok és hatóságok által közösen azonosított határon átnyúló vasútvonal-fejlesztés előmozdítása (pl. engedélyeztetési műszaki tervek, megvalósíthatósági tanulmányok készítése, illetve kisebb léptékű beruházások az utasok kiszolgálásának javítása érdekében). Az intézkedés lehetséges kedvezményezettjei a nemzeti és a regionális szintű szervek és ezek saját szervezetei, valamint a vasútkezelési és -fejlesztési társaságok.
- Az illetékes minisztériumok és hatóságok által közösen azonosított kisebb határon átnyúló utak és/vagy határállomások kialakítása. A potenciális kedvezményezettek a közútkezelő és -fejlesztő társaságok; a helyi, megyei, regionális és nemzeti szintű kormányzatok; határellenőrzési és vámhatóságok (adott esetben).

A tervezett meghívásos felhívásra előirányzott forráselkülönítés a PT2 költségvetésének 55%-a.

2.2.5.3 Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása (adott esetben)

Tematikus prioritás

3. Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása

Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása

Nem alkalmazható

2.2.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

2.2.6.1 A prioritástengely eredménymutatói (programspecifikus)

3. táblázat: Programspecifikus eredménymutatók

azonosító	mutatószám	mértékegység	kiindulási érték	kiindulási év	célérték (2023)	adatforrás	jelentését el gyakorisága
EM/2.1	A kisebb határátkelőhelyeken zajló átmenő forgalom részesedése a teljes határon átmenő forgalomból	A kisebb határátkelőhelyeken átkelők százalékos aránya (a Rőszke–Horgos autópálya-határállomás és a Kelebia–Szabadka vasúti határátkelőhely kivételével) a határon (mindkét irányba) átkelők teljes számában	35,4%	2014	40%	KSH	2019, 2021 és 2023

2.2.6.2 A prioritástengely teljesítménymutatói (közös és programspecifikus)

4. táblázat: Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

azonosító	mutatószám (mutatószám elnevezése)	mértékegység	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
TM/2.1	Kibővített vagy újonnan épített határátkelőhelyek száma	határátkelőhelyek	3	kedvezményezettek	évente
TM/2.2	Újonnan épített utak teljes hossza	kilométer	3	kedvezményezettek	évente
TM/2.3	Átépített vagy kibővített utak teljes hossza	kilométer	2	kedvezményezettek	évente
TM/2.4	Újonnan épített kerékpárutak teljes hossza	kilométer	5	kedvezményezettek	évente
TM/2.5	A fejlesztési tervek által közvetlenül érintett vasútvonal teljes hossza	kilométer	50	kedvezményezettek	évente
TM/2.6	Megemelt színvonalú tömegközlekedési szolgáltatások száma	szolgáltatások	3	kedvezményezettek	évente

2.2.7 A beavatkozás kategóriái

5-8. táblázatok: A beavatkozás kategóriái

5. táblázat: 1. dimenzió – beavatkozási terület		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 2	026 Egyéb vasút	2 550 000
PT 2	032 Helyi bekötőutak (újonnan építettek)	7 275 000
PT 2	034 Egyéb átépített vagy kibővített közút (autópálya, nemzeti, regionális vagy helyi útvonal)	2 040 000
PT 2	044 Intelligens közlekedési rendszerek (beleértve a keresletszabályozás, útdíjfizetési rendszerek, informatikai nyomon követési, ellenőrzési és tájékoztatási rendszerek bevezetését)	1 785 000
PT 2	090 Kerékpár- és gyalogutak	850 000

6. táblázat: 2. dimenzió – finanszírozási forma		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 2	01 vissza nem térítendő támogatás	14 500 000

7. táblázat: 3. dimenzió – területtípus		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 2	03 vidéki területek (gyéren lakott)	14 500 000

8. táblázat: 6. dimenzió – területi támogatásnyújtási mechanizmusok

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 2	07 nem alkalmazható	

2.2.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról

Prioritástengely

PT 2

Nem releváns.

2.3. 3. prioritástengely

2.3.1 Azonosítás

A prioritástengely azonosítószáma	PT 3
A prioritástengely címe	Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése

☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag uniós szinten létrehozott pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására közösségi szinten irányított helyi fejlesztésen keresztül kerül sor	Nem

2.3.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása

Alap	IPA
A számítás alapja (összes elszámolható költség vagy elszámolható közkiadások)	összes elszámolható költség

2.3.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények

AZONOSÍTÓ	TP 4
Specifikus cél	<p>Az egymást kiegészítő helyi értékeken alapuló, közösen koordinált határon átnyúló idegenforgalmi desztinációk megteremtése, hogy így biztosítva legyen az idegenforgalmi lehetőségek fenntartható fejlesztése</p> <p>A kultúra, szabadidős tevékenységek, sport és természetvédelem területén folytatott együttműködés előmozdítása</p>
A partnerállamok által az uniós	Az idegenforgalomnak a vendégéjszakák megnövekedett számán, a

támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények

hosszabb tartózkodási időknél és az idegenforgalmi szolgáltatók (pl. szállásadók) megnövekedett forgalmán keresztül húzóágazattá kell válnia a határtérség gazdaságán belül.

A közös idegenforgalom-fejlesztési stratégia alapján egy összehangolt és közös márkáépítésű, magas ismertségű, integrált idegenforgalmi kínálat kialakítására kerül sor a határtérségben.

A kulturális, történelmi és természeti örökségi státusz, valamint az idegenforgalmi desztinációk kiszolgálási színvonala – az érintett szereplők együttműködése révén – fenntartható módon fog javulni a HÁR-ban.

A határon átnyúló kulturális programokban való részvétel iránti fokozottabb intézményi és közérdeklődés a HÁR-ban élő emberek közötti kölcsönös megértést eredményezi.

Az ágazaton belüli és a beszállítók közötti intenzívebb tevékenységek révén az előirányzott, egymáshoz szorosan kapcsolódó intézkedések átfogó eredményeként kedvező változások várhatók a munkaerőpiacon, bővítve a foglalkoztatást.

2.3.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokról hozzáadott elemek

AZONOSÍTÓ	nem releváns
Hozzájárulás a prioritástengely specifikus céljához	nem releváns
A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények	nem releváns

2.3.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)

2.3.5.1 A támogatandó intézkedések típusának és példáinak ismertetése és ezek várható hozzájárulása az egyedi célkitűzésekhez, beleértve – adott esetben – a fő célcsoportok, az egyedi célterületek és a kedvezményezettek típusainak azonosítását

Tematikus prioritás	4. Az idegenforgalom, valamint a kulturális és természeti örökség ösztönzése
Turizmusfejlesztés	
Közös idegenforgalmi és marketingstratégia, valamint intézkedési terv kidolgozása a határon átnyúló régió számára, továbbá a marketingtevékenységek regionális szintű végrehajtása	
Ezen intézkedés célcsoportjai az idegenforgalmi látványosságok kezelésével foglalkozó szervezetek, az idegenforgalmi ágazatban érdekelt vállalkozások és az önkormányzatok	
Az intézkedések potenciális kedvezményezettjei a regionális idegenforgalmi szervezetek, a helyi idegenforgalmi desztinációkkal foglalkozó szövetségek, NGO-k, és helyi / megyei / regionális szintű hatóságok (adott esetben) bevonásával	

Közös idegenforgalmi termékek (pl. a vallást és a folklórt felölelő kulturális turizmus) kidolgozása és közös márkaépítés alá vont (a szellemi értékeket is tükröző) ajánlatok: a tárgyi és/vagy szellemi jellegű kulturális és természeti örökség fenntartható hasznosítására és fejlesztésére alapozott tematikus útvonalak, hajós idegenforgalmi utak, kerékpárutak, vidéki turizmus, látogatóközpontokkal és kapcsolódó természetvédelmi tevékenységekkel (pl. ex situ tenyésztés és kapcsolódó programok) összekapcsolt ökoturizmus. A közös idegenforgalmi termékek támogatásának a közös idegenforgalmi stratégián kell alapulnia. A közös idegenforgalmi termékek kidolgozásakor nagy figyelmet kell fordítani a határ két oldalán található látnivalók, helyek és helyszínek összekapcsolására (tükörprojektek kizárásával). Ennek pedig – a HÁR-t felkereső látogatók hosszabb itt-tartózkodása érdekében – az idegenforgalmi kínálat különálló elemeinek összekötésével (egyértelmű meghatározásokkal, felosztással és pozicionálással, valamint a határon átnyúló együttműködésből eredő egyértelmű hozzáadott értékkel) kell megvalósulnia. Potenciálisan támogatott tevékenységek lehetnek a tematikus útvonalak – útvonalak, jelzések, nyomtatott és mobilalkalmazásokon keresztül elérhető útmutatók, infrastruktúra-fejlesztés (pl. megálló- és pihenőhelyek, vízi útvonalak csónakkikötői, kerékpáros parkolóhelyek, lovaglőútvonalak ivóvízellátó-helyei, felszerelésbérleti rendszer, helyek és helyszínek újjáépítése), stb. tervezése és kijelölése.

Az intézkedés **célcsoportjai** az idegenforgalmi szolgáltatók és a turisták

Az intézkedés **potenciális kedvezményezettjei** az önkormányzatok, megyei és regionális szervek és az ezek szervezetei, idegenforgalmi attrakciók menedzselésével foglalkozó szervezetek (pl. NGO-k, a kulturális és természeti értékek megőrzéséért és hasznosításáért felelős közintézmények, pl. nemzeti parkok, erdészetek, stb.)

Hálózatépítés, a szereplők kapacitásainak fejlesztése, valamint a vállalkozói szellem előmozdítása az idegenforgalom különböző területein – az idegenforgalmi desztinációk menedzselésének módszerével. A javasolt tevékenységek a következők lehetnek:

- idegenforgalmi szolgáltatóknak szóló közös képzési programok bevezetése (pl. szakmai képzések, nyelvtanfolyamok) – a nyújtott szolgáltatás színvonalának javítása érdekében
- az idegenforgalmi szolgáltatók, valamint az idegenforgalmi iparágban érdekelt helyi termelők közös és helyben népszerűsített minőségellenőrzési és minősítési rendszerének kidolgozása és bevezetése (pl. konkrét terület értékeinek, szolgáltatásainak népszerűsítését célzó rendezvények szervezése (pl. kézműves élelmiszereket népszerűsítő vásár, stb.))
- idegenforgalmi jelentőségű kulturális és szabadidősport-rendezvények szervezése
- az idegenforgalmi marketing (pl. közös márkaépítés) és tájékoztatási tevékenységek összehangolása. Potenciális tevékenységek lehetnek: idegenforgalmi csomagok kidolgozása, egyedi turistakártyák, online turistaszolgálatok, mobilalkalmazások, stb.

az idegenforgalmi hálózatfejlesztések támogatásának a kidolgozott közös idegenforgalmi stratégián kell alapulnia.

Ezen intézkedések **célcsoportjai** az idegenforgalmi szolgáltatók és a turisták

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** az idegenforgalmi szakmai szervezetek (pl. helyi idegenforgalmi desztinációmenedzsmenttel foglalkozó szervezetek és egyéb szövetségek, az idegenforgalom területén tevékenykedő klaszterek), (adott esetben) az NGO-k, sportklubok, önkormányzatok bevonásával

Kulturális együttműködési tevékenységek

Kisléptékű együttműködési projektek – többek közt kulturális, szabadidősport és természetvédelmi programok szervezése, különös tekintettel a fiatalok és a gyermekek célcsoportjára.

Kulturális együttműködési tevékenységek kidolgozása és szervezése a határrégióban (pl. rendezvények,

fesztiválok, programok, tudástranszfer).

Ezen intézkedések **célcsoportjai** a lakosság, különösen a fiatalok

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** az NGO-k – pl. a sporttal, kultúrával, ifjúságot érintő ügyekkel foglalkozó civil társadalmi szervezetek, továbbá a regionális, megyei és helyi önkormányzatok és ezek intézményei

A kulturális, történelmi és természeti örökség védelmére irányuló együttműködés erősítése (pl. a történelmi és kulturális helyszínek új élettel való megtöltése, múzeumok közötti együttműködés, műemlékvédelemről szóló munkaértekezletek, stb.)

Ezen intézkedés **célcsoportját** a lakosság képezi

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** az állami tulajdonban álló szervezetek, megyei és regionális szintű szervek és ezek szervezetei, önkormányzatok és azok érintett intézményei, kulturális örökséggel foglalkozó NGO-k

A határ régió nyilvánosságnak szánt főbb kulturális, társadalmi, gazdasági híreiről és eseményeiről szóló állandó tájékoztatásnyújtás. A következő intézkedések támogathatók: hírek és információk gyűjtése és terjesztése (a nemzeti nyelveken és angolul), a kommunikáció és a tájékoztató tevékenységek infrastrukturális feltételeinek megteremtése, továbbá tájékoztatóközpontok üzemeltetése. A fejlesztések lehetőség szerint hasznosítsák a meglévő információs rendszereket, eredményeket, intézményi kereteket, valamint a turisták által sűrűn felkeresett településeken rendelkezésre álló infrastruktúrát.

Az ezen intézkedés **célcsoportjai** a lakosság, de különösen a hírek, kulturális és egyéb hasonló programok és információk, továbbá a határ régióról szóló információk iránt érdeklődő fiatalok.

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** az érintett (megyei és regionális szintű) közigazgatási szervek, NGO-k és a kulturális tájékoztatóközpontok fejlesztéséért és üzemeltetéséért felelős határon átnyúló együttműködéssel foglalkozó szervezetek, önkormányzatok

2.3.5.2 A tevékenységek kiválasztását illető vezérelvek:

Tematikus prioritás

4. Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése

A projektek nagy részének kiválasztása **nyílt ajánlattételi felhíváson** keresztül történik.

A legfontosabb kiválasztási szempontok – többek közt –

- az idegenforgalmi kínálat versenyképességéhez való potenciális hozzájárulás
- az adott idegenforgalmi desztináció jelentősége a HÁR-on belül
- a projekt határon átnyúló jelentősége
- a projekt hozzájárulása a látogatók hosszabb HÁR-ban tartózkodásához
- projektpartnerek közötti együttműködés szintje
- a fejlesztési projektek hosszú távú fenntarthatósága (környezeti, pénzügyi, műszaki és intézményi szempontból)
- a kedvezményezett szervezetek irányítása és pénzügyi kapacitása
- a horizontális elvekhez való hozzájárulás (az ajánlattételi felhívások intézkedés-specifikus kiválasztási szempontokat határozhatnak meg)
- az infrastrukturális projektek készülsége

A nyílt felhívásos rendszer mellett stratégiai megközelítés alkalmazására is sor kerül bizonyos **meghívásos ajánlattételi felhíváson** keresztül. Ez a felhívásokat kisszámú potenciális kedvezményezettre szűkíti le a

következő kulcsfontosságú tevékenység vonatkozásában:

- A határ régió nyilvánosságának szánt főbb kulturális, társadalmi, gazdasági híreiről és eseményeiről szóló állandó tájékoztatásnyújtás, valamint tájékoztató és/vagy képző létesítmények kialakítása a kultúrák közötti kapcsolat és párbeszéd – a meglévő információs rendszereket, intézményi kereteket és a turisták által sűrűn felkeresett településeken rendelkezésre álló infrastruktúrát hasznosító eszközökkel történő – előmozdítása érdekében.

A tervezett meghívásos felhívásra előirányzott forráselkülönítés a PT3 költségvetésének 27%-a.

2.3.5.3 Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása (adott esetben)

<i>Tematikus prioritás</i>	4. Az idegenforgalom, valamint a kulturális és természeti örökség ösztönzése
<i>Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása</i>	Nem alkalmazható

2.3.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

2.3.6.1 A prioritástengely eredménymutatói (programspecifikus)

3. táblázat: Programspecifikus eredménymutatók

azonosító	mutatószám	mértékegység	kiindulási érték	kiindulási év	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
EM/3.1	Vendégéjszakák száma	vendégéjszakák	1 835 757	2013	1 964 000	SzKSH online adatbázis és KSH adatbázis	2019, 2021, 2023
EM/3.2	A kultúra, szabadidősport és természetvédelem kérdéseivel foglalkozó állami és nonprofit szervezetek közötti határon átnyúló együttműködés intenzitása	osztályozás	3,24	2015	3,73	felmérés*	2019, 2021, 2023

*

- A felmérés módszertanát és a kiindulási adatok részletes számítását az Interreg – IPA CBC Magyarország–Szerbia Program 5. MELLÉKLETE mutatja be, az „Az eredménymutatók meghatározásának módszertana” című részben

2.3.6.2 A prioritástengely teljesítménymutatói (közös és programspecifikus)

4. táblázat: Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

azonosító	mutatószám (mutatószám elnevezése)	mértékegység	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
TM/3.1	A kulturális és természeti örökségi helyszínekre és nevezetességekre érkező látogatók várható száma	látogatások száma / év	30 000	kedvezményezettek	évente
TM/3.2	Megrendezett közös kulturális, pihenési és más típusú közösségi rendezvények és intézkedések száma	rendezvények	200	kedvezményezettek	évente
TM/3.3	A fejlesztett online kommunikációs eszközökre történő havi átlagos felhasználói belépések száma	felhasználói belépések száma	5 000	kedvezményezettek	évente

2.3.7 A beavatkozás kategóriái

5-8. táblázatok: A beavatkozás kategóriái

5. táblázat: 1. dimenzió – beavatkozási terület		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 3	092 A nyilvánosan hozzáférhető idegenforgalmi értékek védelme, fejlesztése és népszerűsítése	3 810 000
PT 3	093 Nyilvánosan hozzáférhető idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése és népszerűsítése	1 270 000
PT 3	094 Nyilvánosan hozzáférhető kulturális és örökségi értékek védelme, fejlesztése és népszerűsítése	3 810 000
PT 3	095 Nyilvánosan hozzáférhető kulturális és örökségi szolgáltatások fejlesztése és népszerűsítése	3 810 000

6. táblázat: 2. dimenzió – finanszírozási forma		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 3	01 vissza nem térítendő támogatás	12 700 000

7. táblázat: 3. dimenzió – területtípus		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 3	01 Nagyvárosi területek (sűrűn lakott, >50 000 fős lakosság)	3 810 000
PT 3	02 kisebb városi területek (közepes népsűrűség, >5 000)	7 620 000

	fős lakosság)	
PT 3	03 vidéki területek (gyéren lakott)	1 270 000

8. táblázat: 6. dimenzió – területi támogatásnyújtási mechanizmusok

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 3	07 nem alkalmazható	

2.3.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról

<i>Prioritástengely</i>	PT 3
Nem releváns.	

2.4. 4. prioritástengely

2.4.1 Azonosítás

A prioritástengely azonosítószáma	PT 4
A prioritástengely címe	KKV-k versenyképességének erősítése innovációvezérelt fejlesztéssel

☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására kizárólag uniós szinten létrehozott pénzügyi eszközökkel kerül sor	Nem
☐ A teljes prioritástengely megvalósítására közösségi szinten irányított helyi fejlesztésen keresztül kerül sor	Nem

2.4.2 Alap, az uniós támogatások számítási alapja, valamint a számítási alap megválasztásának indokolása

Alap	IPA
A számítás alapja (összes elszámolható költség vagy elszámolható közkiadások)	összes elszámolható költség

2.4.3 A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények

AZONOSÍTÓ	TP 7
Specifikus célkitűzések	Növekedési képességek és a KKV-k foglalkoztatási potenciáljának érvényre juttatása új technológiák, folyamatok, termékek és szolgáltatások kifejlesztésén és átvételén keresztül.
A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények	A K+F+I eredmények és innovatív megoldások még jobb kihasználása a vállalkozások – különösen a kihívásokkal küzdő és/vagy feltörekvő ágazatokban tevékenykedő KKV-k – egyedi és konkrét igényei számára való jobb hozzáférhetőségük és személyre szabottságuk révén, a

hármás vagy négyes spirál modellű együttműködési formák keretében kifejtett fokozottabb határon átnyúló kutatási együttműködési tevékenységeknek köszönhetően.

A határon átnyúló régióknak belül és a régió feltörekvő ágazataiban – különös tekintettel a mezőgazdaságban és az élelmiszer-feldolgozásban – működő klaszterek, vállalkozások, egyetemek és K+F+I-intézmények közötti fokozottabb együttműködésnek köszönhetően megteremtődik a jobb versenyképesség, jobb láthatóság, illetve megteremtődnek a stabilizált és fenntartható együttműködési struktúrák.

A HÁR fő gazdasági ágazataiban működő vállalkozások az újabb típusú felnőttképzés, szakképzés és testreszabott gyakorlati programok révén a megfelelő kompetenciákkal és tudással rendelkező bővülő munkaerőbázisnak köszönhetően hasznosíthatják majd a jobb fejlesztési feltételekből és kilátásokból eredő előnyöket.

Az előirányzott intézkedéseknek az új szolgáltatások és termékek kialakítása, valamint a munkaerő piacorientált készségeinek és tudásának javítása révén kedvező hatása lesz a HÁR átfogó foglalkoztatási helyzetére.

Az előirányzott műveletek közvetlenül hozzájárulnak majd a fenntartható fejlődéshez is (pl. a zöld és tiszta technológiák, az ipari szennyezést, vegyi szennyezést csökkentő technológiák előmozdításával, és így a levegőtisztaság javulásához való hozzájárulással), valamint a környezetvédelemmel és fenntartható fejlődéssel összefüggő oktatáshoz, képzéshez és támogató tevékenységekhez.

2.4.4 A prioritástengelyhez más tematikus prioritásokból hozzáadott elemek

AZONOSÍTÓ	nem releváns
<i>Hozzájárulás a prioritástengely specifikus céljához</i>	nem releváns
<i>A partnerállamok által az uniós támogatás felhasználásával elérni kívánt eredmények</i>	nem releváns

2.4.5 A tematikus prioritás keretében támogatandó intézkedések (tematikus prioritásonként)

2.4.5.1 A támogatandó intézkedések típusának és példáinak ismertetése és ezek várható hozzájárulása az egyedi célkitűzésekhez, beleértve – adott esetében – a fő célcsoportok, az egyedi célterületek és a kedvezményezettek típusainak azonosítását

Tematikus prioritás	7. A versenyképesség, az üzleti környezet megerősítése és a kis és közepes vállalkozások fejlesztése, kereskedelem és beruházás
---------------------	--

Innovációs infrastruktúra kialakítása és a KKV-k igényeihez igazított közös K+F+I projektek katalizálása

A vállalkozásoknak szóló újabb technológiák, folyamatok, termékek és szolgáltatások fejlesztésének és átvételének érvényre juttatása a regionális innovációs stratégiáknak megfelelő innovációvezértelt határon átnyúló együttműködés révén. Például a következő tevékenységek hajthatók végre:

- a vállalkozások által felhasználandó új technológiákra, folyamatokra, termékekre vagy szolgáltatások kifejlesztésére és átvételére irányuló kutatási vagy innovációs projektek végrehajtása (technológia és know-how-transzfer);
- az induló vállalkozások számára a közös kutatási és innovációs tevékenységekhez, képzésekhez felületet biztosító jól felszerelt laboratóriumok, innovációs/technológiai központok létesítése – az új termékek (prototípusok), szolgáltatások vagy folyamatok közös fejlesztésének elősegítése érdekében. Eszközbeszerzés és kisléptékű infrastrukturális fejlesztés, valamint marketingtevékenységek támogathatók.

Alaposan indokolt esetekben kiegészítő tevékenységként támogathatók a következő tevékenységek:

- a szakképzési, iskolarendszeren kívüli és felnőttoktatási anyagok közös kidolgozása, valamint a KKV-k igényeihez igazított kapcsolódó képzési programok kísérleti végrehajtása. (Az általános üzleti menedzsment képzési programok kizártak.)

Kézelfogható eredmények és a beavatkozás jobb összpontosítása érdekében meghatározhatók a régió előnyben részesített (katalizáló hatású) ágazatai. (pl. IT-megoldások és technológia, fémipar, gyógyszeripar).

Ezen intézkedések **célcsoportjai** a vállalkozások – különösen a KKV-k; továbbá a fiatal szakemberek, felsőoktatási hallgatók, munkanélküliek – különösen a régióban munkahelyet kereső fiatalok.

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** a gazdasági klaszterek, vállalkozás- és innovációtámogatási szervezetek – együttműködésben a K+F+I és felsőoktatási intézményekkel, szakképzési és felnőttoktatási szervezetekkel, a munkaerő HÁR-on belüli áramlását koordináló munkaerő-piaci szervezetekkel

„Innovatív közösségek” létrehozása és működtetése a „kihívásokkal küzdő gazdasági és társadalmi területeken”

Állandó együttműködési „tudásplatformok” létesítése a határon átnyúló régió „kihívásokkal küzdő gazdasági és társadalmi területein” a „négyes spirál modellű innovációs és együttműködési forma” partnereinek bevonása révén (oktatási és kutatási intézmények, helyi vállalkozások, állampolgárok, NGO-k és a helyi gazdaságfejlesztésért (LED) felelős hatóságok) azért, hogy a közös problémák és kihívások a

helyi vállalkozások vagy egyéb intézmények új projektjavaslatai által generált innovatív megoldásokkal, szolgáltatásokkal legyenek megoldhatók¹¹.

A HÁR „kihívásokkal küzdő gazdasági és társadalmi területeinek” (pl. szilárdhulladék újrahásznosítás – ipari ökológia; megújuló energia és energiahatékonyság; vízgazdálkodás; kémiai biztonság; orvosi és szociális ellátás; szociális piacgazdaság és foglalkoztatás; stb.) a regionális innovációs stratégiákon (a stratégia tartalma illeszkedik a regionális szintű intelligens specializációs stratégiák követelményeihez) alapuló kiválasztását követően az érintett szervezetek együttműködési platformjainak következő intézkedései támogathatók:

- a kérdéses gazdasági és társadalmi terület kihívásainak és a főbb érintettek (pl. érdekelt kutatóintézetek, vállalkozáscsoportok, helyi/regionális hatóságok, NGO-k) azonosítása;
- üzleti partnerek bevonása vagy (pl. különböző uniós fejlesztési programok – mint a Horizon 2020 – keretében finanszírozandó) projektek előkészítése révén megfelelő megoldás megtalálását célzó „tudásplatformok” létrehozása a beazonosított kihívások vagy problémák hatékony kezelése érdekében.

Az egyes kiválasztott „kihívásokkal küzdő gazdasági és társadalmi területek”-ket illető tervek szerint egyetlen platform támogatására kerül sor, amely lefedi a régió teljes területét és bevonja az összes érintett szereplőt.

Ezen intézkedések **célcsoportjai** a helyi KKV-k, vállalkozások, helyi/megyei/regionális kormányzatok és ezek szakintézményei, állami szervezetek, oktatási és kutatási intézetek, NGO-k

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** a regionális innovációs szervezetek, megyei és regionális szintű szervek és ezek szervezetei, szakmai szervezetei, a kamarák, állami szervezetek vagy kellő szakmai háttérrel rendelkező NGO-k, klaszterek

A HÁE mezőgazdaságának és élelmiszer-feldolgozásának pozícionálása közös innovációs tevékenységek révén

Közös mezőgazdasági és helyi készítmények előállításának, a logisztikának, a minőségirányítási megoldásoknak, az élelmiszer-feldolgozási és értékesítési rendszerek érvényre juttatása. Többek közt a következő tevékenységek hajthatók végre:

- a vállalkozások által felhasználandó új technológiák, folyamatok, termékek vagy szolgáltatások kifejlesztésére és átvételére irányuló kutatási vagy innovációs projektek végrehajtása.
- a határrégió vállalkozásai által közösen használt laboratóriumok, innovációs és technológiai központok létesítése új termékek, szolgáltatások és folyamatok kifejlesztése érdekében. Eszközbeszerzés és kisléptékű infrastrukturális fejlesztés, valamint marketingtevékenységek támogathatók.
- termék előállító és forgalmazó vállalkozások által közösen használható kereskedelmi központok, piacok létrehozása és fejlesztése a mezőgazdasági áruk és helyi termékek értékesítésének és pozícionálásának előmozdítása érdekében. Támogathatók az infrastruktúrafejlesztések, eszközbeszerzések, marketingtevékenységek.
- közös marketingtevékenységek végrehajtása (közös márkafejlesztés, közös webáruházak kialakítása, kiállításokon való részvétel, stb.) a helyi termékek (pl. agrár- és élelmiszeripari

---

¹¹A „Dublini Innovációs Nyilatkozat” alapján <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/%E2%80%9C-dublin-innovation-declaration%E2%80%9D-manifesto-ten-point-declaration-create-more-wealth-better>

termékek) közös márkaépítésén keresztüli népszerűsítése érdekében

- a mezőgazdaság és élelmiszer-feldolgozás integrációs folyamatait támogató megoldások kialakítása (pl. hálózatépítés katalizálása, ellátási láncok kialakítása)

Alaposan indokolt esetekben kiegészítő tevékenységként támogathatók a következő tevékenységek:

- a szakképzési és felnőttoktatási anyagok közös kidolgozásán, valamint a kapcsolódó képzési programokon keresztüli kapacitásépítés a hiányzó tudásanyag és első osztályú készségek pótlása érdekében. (Az általános üzleti menedzsment képzési programok kizártak.)

Ezen intézkedések **célcsoportjai** a mezőgazdasági termelők, termelési és értékesítési szövetkezetek, valamint az élelmiszer-feldolgozó vállalkozások; hallgatók, munkanélküliek – különösen a határ régióban munkahelyet kereső fiatalok

Az intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** az érintett NGO-k, a mezőgazdaságban és az élelmiszer-feldolgozásban tevékenykedő szakmai szervezetek (pl. klaszterek, mezőgazdasági vállalkozók kamarái, nonprofit agrármarketing szervezetek), együttműködésben a K+F+I-intézményekkel, laboratóriumokkal, felsőoktatási, szakképzési és felnőttoktatási szervezetekkel

Fiatal kutatók és vállalkozók közötti tudásmegosztás és hálózatépítés, valamint nekik szóló szakmai tapasztalatszerzés

A kutatók, hallgatók és a vállalkozók közötti együttműködés és hálózatépítés ösztönzése a tudásmegosztás és a határon átnyúló kereskedelmi tevékenységek előmozdítása érdekében. Közös kutatási és oktatási programok kidolgozása és végrehajtása, továbbá gyakornoki programokon keresztüli gyakorlatorientált (munkahelyi) tanulási formák előmozdítása. Fiatalok számára új vállalkozások alapításához üzleti készségeik fejlesztésére, vállalkozói mentorálásra, tanácsadói és képzési szolgáltatásokra irányuló segítségnyújtás felajánlása.

- Az Európai Bizottság „ERASMUS fiatal vállalkozóknak” koncepciójának példáján alapuló vállalkozói tapasztalatmegosztó program megvalósítása. (Ez konkrét program a saját vállalkozás elindításához a kellő ambícióval igen, de tapasztalattal nem rendelkező fiatal szakembereket célozza meg.) A tevékenység a saját KKV-jukat már elindított, azonban a további növekedéshez szükséges részletes tudást igénylő fiatal vállalkozókra is irányul. A szomszédos országban eltöltött ösztöndíj alatt a fiatal szakemberek/vállalkozók gyakorlati tudásra tehetnek szert az érdeklődésük homlokterében álló üzleti ágazatban, betekintést kapnak a partnerország őket az üzleti elképzeléseik megvalósításában mentorként tanácsokkal és bevált gyakorlatokkal segítő egyik sikeres vállalkozásába. A résztvevő társaság korszerű üzleti és műszaki tudásának megismerésén túlmenően a fiatalok részt vehetnek üzleti készségeiket fejlesztő képzéseken is.
- A kutatási intézmények és egyetemek által előre meghatározott ágazatokban és területeken (pl. „kihívásokkal küzdő gazdasági területek”, a régió húzóágazatai) szervezett közös kutatási és határon átnyúló hallgatói ösztöndíjak, valamint a kereskedelmi kamarák/vállalkozás csoportosulások/klaszterek által szervezett, fiatal szakembereknek (hallgatók és frissdiplomások) szóló vállalati gyakornoki programok (a „kihívásokkal küzdő gazdasági területeken”). Annak érdekében, hogy a résztvevők kellően mély tapasztalatot gyűjthessenek az adott területen, mindkét lehetőséget legalább hat hónapos időtartamon kell megvalósítani.

Ezen intézkedések **célcsoportjai** a kutatók – különösen a fiatal kutatók és hallgatók, fiatal szakemberek/frissdiplomások, fiatal vállalkozók

Ezen intézkedések **potenciális kedvezményezettjei** a K+F-intézmények, felsőoktatási szervezetek, kereskedelmi kamarák, vállalkozásfejlesztési ügynökségek, klaszterek/vállalkozás csoportosulások, NGO-k

2.4.5.2 A tevékenységek kiválasztását illető vezérelvek:

<i>Tematikus prioritás</i>	7. A versenyképesség, az üzleti környezet megerősítése és a kis és közepes vállalkozások fejlesztése, kereskedelem és beruházás
----------------------------	--

A projektek kiválasztása **nyílt ajánlattételi felhíváson** keresztül történik.

A legfontosabb kiválasztási szempontok – többek közt –

- az adott szektor, illetve a gazdasági vagy társadalmi szempontból kihívásokkal küzdő terület versenyképességéhez való potenciális hozzájárulás
- a projekt határon átnyúló jelentősége
- regionális innovációs stratégiáknak való megfelelés (pl. a Dél-Alföld és a Vajdaság S3 Stratégiája, valamint a határtérség közös innovációs stratégiája)
- projektpartnerek közötti együttműködés szintje
- a projekteredmények hosszú távú fenntarthatósága
- a kedvezményezett szervezetek irányítása és pénzügyi kapacitása
- a horizontális elvekhez való hozzájárulás (az ajánlattételi felhívások intézkedés-specifikus kiválasztási szempontokat határozhatnak meg)
- a projektek készültségi szintje

2.4.5.3 Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása (adott esetben)

<i>Tematikus prioritás</i>	7. A versenyképesség, az üzleti környezet megerősítése és a kis és közepes vállalkozások fejlesztése, kereskedelem és beruházás
<i>Pénzügyi eszközök tervezett felhasználása</i>	Nem alkalmazható

2.4.6 Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

2.4.6.1 A prioritástengely eredménymutatói (programspecifikus)

3. táblázat: Programspecifikus eredménymutatók

azonosító	mutatószám	mértékegység	kiindulási érték	kiindulási év	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
EM/4.1	Innovatív KKV-k száma a HÁR-on belül	%	Statisztikai hivatalok által az EUROSTAT módszertana szerint elvégzett hivatalos felmérés*	2015	Innovatív KKV-k megnövekedett aránya	Nemzeti statisztikai hivatalok által az EUROSTAT módszertana szerint elvégzett hivatalos felmérés*	2019, 2021, 2023

* az 5A melléklet tartalmazza a kiindulási és célérték kiszámítási módszertanát A PT 4-gyel kapcsolatosan nem kerül sor kifizetési kérelmeknek benyújtására a kiindulási és célértékek megállapítását, valamint a program ennek megfelelően történő módosítását megelőzően.

2.4.6.2 A prioritástengely teljesítménymutatói (közös és programspecifikus)

4. táblázat: Közös és programspecifikus teljesítménymutatók

azonosító	mutatószám (mutatószám elnevezése)	mértékegység	célérték (2023)	adatforrás	jelentéstétel gyakorisága
TM/4.1	A kutatóintézetekkel együttműködő vállalkozások száma	vállalkozások	35	kedvezményezettek	évente
TM/4.2	A „tudásplatformok” munkájában tevékenyen résztvevő szervezetek száma	szervezetek	60	kedvezményezettek	évente
TM/4.3	A határ másik oldalán levő intézményeknél és társaságoknál ösztöndíjak keretében eltöltött hónapok száma	hónapok	200	kedvezményezettek	évente
TM/4.4	A támogatott akciókba bevont veszélyeztetett csoportokból jövő személyek aránya	százalék	50	kedvezményezettek	évente

2.4.7 A beavatkozás kategóriái

5-8. táblázatok: A beavatkozás kategóriái

5. táblázat: 1. dimenzió – beavatkozási terület		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 4	060 Kutatási és innovációs tevékenységek az állami kutatóközpontokban és kompetenciaközpontokban, beleértve a hálózatépítést is	1 336 740
PT 4	062 Elsősorban a KKV-k számára előnyös technológiatranszfer, valamint egyetemek és vállalkozások közötti együttműködés	1 782 320
PT 4	063 Elsősorban a KKV-k számára előnyös klasztertámogatás és üzleti hálózatok	1 782 320
PT 4	066 Fejlett kisegítő szolgáltatások KKV-k és KKV-csoportok számára (beleértve a cégvezetési, marketing és tervezési szolgáltatásokat)	891 160
PT 4	067 KKV vállalkozásfejlesztés, a vállalkozói szellem és inkubálás (beleértve a spin-off és spin-out vállalkozások támogatását)	891 160
PT 4	072 KKV-k üzleti infrastruktúrája (beleértve az ipari parkokat és helyszíneket)	2 227 900

6. táblázat: 2. dimenzió – finanszírozási forma		
prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 4	01 vissza nem térítendő támogatás	8 911 600

7. táblázat: 3. dimenzió – területtípus

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 4	01 Nagyvárosi területek (sűrűn lakott, >50 000 fős lakosság)	6 683 700
PT 4	02 kisebb városi területek (közepes népsűrűség, >5 000 fős lakosság)	1 782 320
PT 4	03 vidéki területek (gyéren lakott)	445 580

8. táblázat: 6. dimenzió – területi támogatásnyújtási mechanizmusok

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 4	07 nem alkalmazható	

2.4.8 Összefoglaló a technikai segítségnyújtás tervezett felhasználásáról

Prioritástengely	PT 4
Nem releváns.	

2.5. A technikai segítségnyújtás prioritástengelyének leírása

2.5.1. Azonosítás

A prioritástengely azonosítószáma	PT 5
A prioritástengely címe	Technikai segítségnyújtás

2.5.2. Alap és az uniós támogatás kiszámításának alapja

Alap	IPA
A számítás alapja (összes elszámolható költség vagy elszámolható közkiadások)	összes elszámolható költség

2.5.3. A tematikus prioritás specifikus céljai és az elvárt eredmények

AZONOSÍTÓ	PT 5
Specifikus célkitűzések	A HU-SRB HÁEP hatékony irányításának és végrehajtásának biztosítása

2.5.4. Támogatandó akciók és várható hozzájárulásuk a program végrehajtásához

prioritástengely	Technikai segítségnyújtás
A PT 5 Technikai segítségnyújtás a program irányításával kapcsolatos olyan akciókhoz nyújt támogatást, mint:	
1. A program végrehajtásáért felelős szervek emberierőforrás-gazdálkodásához kapcsolódó akciók: <ul style="list-style-type: none"> • munkavállalók kiválasztása, képzése, értékelése és javadalmazása; • szervezetvezetés és -irányítás; • belső és külső személyzeti képzés (szemináriumok, munkaértekezletek, tanfolyamok, gyakornoki programok, belföldi / külföldi üzleti utak, stb.); • mobilitásmenedzsment.	
2. A program végrehajtásáért felelős szervek irodavezetéséhez/létesítménygazdálkodásához kapcsolódó akciók: <ul style="list-style-type: none"> • kisebb, napi használatú irodai fogyóeszközök beszerzése, mint például gemkapcsok, öntapadó jelölőcímkék, papírtűzők, kisebb gépek, mint lyukasztók, összefűzők, tűzőgépek,	

lamináló berendezések, íróeszközök, papír, stb.;

- nagyobb költségű irodai berendezések beszerzése, úgymint számítógépek, nyomtatók, faxkészülékek, fénymásolók, irodabútorok, úgymint székek, fülkék, irattároló szekrények, íróasztalok, stb.;
- a program végrehajtásához kapcsolódó informatikai rendszerek beszerzése;

3. A program általános irányításával kapcsolatos akciók:

- munkacsoport-értekezletek, bizottságok szervezése és technikai támogatása, továbbá jogkörük gyakorlásának biztosításával kapcsolatos tevékenységek;
- a programhoz kapcsolódó szakértői szolgáltatások, értékelés, nyomon követés, népszerűsítés, ellenőrzés beszerzése, a vonatkozó rendeletek rendelkezéseinek megfelelően;
- jogi tanácsadás igénybevétele;
- tanulmányok, jelentések és egyéb külső szakértői szolgáltatások beszerzése;
- első szintű ellenőrzés költsége.

4. Az érintett partnerek intézményi kapacitásának erősítése:

- célzott munkaértekezletek,
- képzések,
- koordinációs és hálózatépítési struktúrák,
- a program előkészítésével, végrehajtásával, nyomon követésével és kiértékelésével foglalkozó megbeszéléseken való részvétel költségéhez való hozzájárulás.

5. A program ismertsége és nyilvánossága;

- tájékoztatás, népszerűsítés, reklámozás és tapasztalatcsere;
- a program kommunikációs tervének kidolgozása és végrehajtása;

2.5.5. Programspecifikus teljesítménymutatók¹²

2.5.5.1. Az eredményekhez várhatóan hozzájáruló programspecifikus teljesítménymutatók

10. táblázat: Programspecifikus teljesítménymutatók

azonosító	mutatószám	mértékegység	Célérték (2023) (opcionális)	adatforrás
TM/5.1	A KT által kiszolgált projektek száma	projektek	-	monitoringrendszer
TM/5.2	nyilvánosságnak szóló rendezvények száma	rendezvények	-	Közös Titkárság
TM/5.3	Foglalkoztatottak száma	munkavállalók teljes munkaidős	-	Közös Titkárság

¹² Szükséges, amennyiben azt az akciók adott tartalma objektíven indokolja, illetve ha az együttműködési programon belüli technikai segítségnyújtáshoz adott uniós támogatás meghaladja a 15 millió eurót.

2.5.6. A beavatkozás kategóriái**11-13. táblázatok: A beavatkozás kategóriái****11. táblázat: 1. dimenzió – beavatkozási terület**

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 5	121 – Előkészítés, végrehajtás, monitoring és ellenőrzés	5 209 920
PT 5	122 - Értékelés és tanulmányok	651 240
PT 5	123 - Tájékoztatás és kommunikáció	651 240

12. táblázat: 2. dimenzió – finanszírozási forma

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 5	01 vissza nem térítendő támogatás	6 512 400

13. táblázat: 3. dimenzió – területtípus

prioritástengely	kód	összeg (EUR)
PT 5	07 nem alkalmazható	

2.6. Prioritástengelyenkénti és tematikus prioritásonkénti mutatószámok áttekintő táblázata

14. táblázat: A közös és programspecifikus teljesítmény- és eredménymutatók táblázata

prioritástengely	Tematikus prioritás	Specifikus cél(ok)	Kiválasztott eredménymutatók ¹³	Kiválasztott teljesítménymutatók ¹⁴
PT 1: Határon átnyúló vízgazdálkodás és kockázatmegelőzési rendszerek színvonalának javítása	TP 2: Környezetvédelem, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és hatáscsökkentés, valamint a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;	SC/1.1: A környezeti kockázatok (pl. aszály, árvíz, jégeső) csökkentése és a víztestek minőségét és a természetvédelmi területeket érő kedvezőtlen hatások megelőzése	EM/1.1: Határon átnyúló felszíni víztestek (folyók és vízfolyások) vízminősége (jó ökológiai állapot) a jogosult területen	TM/1.1: Az árvízvédelmi intézkedések által kedvezően érintett lakosság
				TM/1.2: Az új vagy korszerűsített vízgazdálkodási rendszer hossza
				TM/1.3: A korszerű jégeső-elhárítási intézkedések hasznát élvező terület
				TM/1.4: Jobb védettségi állapot elérése érdekében támogatott élőhelyek összterülete
PT 2: Határon átnyúló forgalom szűk keresztmetszeteinek csökkentése	TP 3: Fenntartható közlekedés népszerűsítése és a tömegközlekedési infrastruktúrák színvonalának javítása	SC/2.1: A határátkelés és a kapcsolódó közlekedési útvonalak kapacitásbővítése a közúti közlekedés fejlesztésének és a fenntartható közlekedési módok (tömegközlekedés, kerékpározás, vízi közlekedés) előmozdításával	EM/2.1: A kisebb határátkelőhelyeken zajló átmenő forgalom részesedése a teljes határon átmenő forgalomból	TM/2.1: Kibővített vagy újonnan épített határátkelőhelyek száma
				TM/2.2: Újonnan épített utak teljes hossza
				TM/2.3: Átépített vagy kibővített utak teljes hossza
				TM/2.4: Újonnan épített kerékpárutak teljes hossza

¹³Az eredménymutatók részletes számítási módszertana az 5/A mellékletben található

¹⁴A teljesítménymutatók részletes számítási módszertana az 5/B mellékletben található

prioritástengely	Tematikus prioritás	Specifikus cél(ok)	Kiválasztott eredménymutatók ¹³	Kiválasztott teljesítménymutatók ¹⁴
				TM/2.5: A fejlesztési tervek által érintett vasútvonal teljes hossza
				TM/2.6: Megemelt színvonalú tömegközlekedési szolgáltatások száma
PT 3: Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése	TP 4: Az idegenforgalom, valamint a kulturális és természeti örökség ösztönzése	SC/3.1: Az egymást kiegészítő helyi értékeken alapuló, közösen koordinált határon átnyúló idegenforgalmi desztinációk megteremtése, hogy így biztosítva legyen az idegenforgalmi lehetőségek fenntartható fejlesztése	EM/3.1: Vendégéjszakák száma	TM/3.1: A kulturális és természeti örökségi helyszínekre és nevezetességekre érkező látogatók száma
		SC/3.2: A kultúra, szabadidős tevékenységek, sport és természetvédelem területén folytatott együttműködés előmozdítása	EM/3.2: A kultúra, szabadidősport és természetvédelem kérdéseivel foglalkozó állami és nonprofit szervezetek közötti határon átnyúló együttműködés intenzitása	TM/3.2: Megrendezett közös kulturális, pihenési és más típusú közösségi rendezvények és intézkedések száma
				TM/3.3: A fejlesztett online kommunikációs eszközökre történő havi átlagos felhasználói belépések száma
PT 4: KKV-k versenyképességének	TP 7: A versenyképesség, az	SC/4.1: Növekedési képességek és a KKV-k foglalkoztatási	EM/4.1: Innovatív KKV-k száma a HÁR-on belül	TM/4.1: A kutatóintézetekkel együttműködő vállalkozások száma

prioritástengely	Tematikus prioritás	Specifikus cél(ok)	Kiválasztott eredménymutatók ¹³	Kiválasztott teljesítménymutatók ¹⁴
				<p>TM/4.2: A „tudásplatformok” munkájában tevékenyen résztvevő szervezetek száma</p> <p>TM/4.3: A határ másik oldalán levő intézményeknél és társaságoknál ösztöndíjak keretében eltöltött hónapok száma</p> <p>TM/4.4: Ösztöndíjban részesülő veszélyeztetett csoportokhoz tartozó személyek aránya</p>

3 3. SZAKASZ: FINANSZÍROZÁSI TERV

3.1 Finanszírozási előirányzat az IPA-ból, beleértve az ERFA-hozzájárulást (euró)

15. táblázat

alap	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	összesen
IPA	0	4 716 530	6 735 504	15 468 570	12 483 138	12 732 800	12 987 458	65 124 000
összesen	0	4 716 530	6 735 504	15 468 570	12 483 138	12 732 800	12 987 458	65 124 000

3.2.1 Teljes finanszírozási előirányzat az ERFA-ból és nemzeti társfinanszírozásból (euró)

16. táblázat: Finanszírozási terv

Prioritástengely	Unió támogatás számításának alapja (teljes támogatható költség vagy nyilvános támogatható költség)	Unió támogatás – IPA és ERFA-hozzájárulások(a)	Nemzeti önrész (b) = (c) + (d))	A nemzeti önrész indikatív lebontása		Teljes finanszírozás (e) = (a) + (b)	Társfinanszírozási arány (f) = (a)/(e) (2)	Magyarázat	
				nemzeti közfinanszírozás (c)	Nemzeti magánfinanszírozás (d) (1)			hozzájárulások harmadik országoiktól	EBB-hozzájárulások
PT1	Összes elszámolható költség	22 500 000	3 970 589	3 573 530	397 059	26 470 589	85%	0	0
PT2	Összes elszámolható költség	14 500 000	2 558 824	2 302 942	255 882	17 058 824	85%	0	0
PT3	Összes elszámolható költség	12 700 000	2 241 177	2 017 059	224 118	14 941 177	85%	0	0
PT4	Összes elszámolható költség	8 911 600	1 572 636	1 415 373	157 263	10 484 236	85%	0	0
PT5	Összes elszámolható költség	6 512 400	1 149 248	1 149 248	0	7 661 648	85%	0	0
összesen		65 124 000	11 492 474	10 458 152	1 034 322	76 616 470	85%	0	0

(1) Akkor töltendő ki, ha prioritástengelyek teljes költségén szerepelnek.

(2) Ez az arányszám a táblázatban található legközelebbi egész számra kerekíthető. Kifizetések megtérítésére használt pontos arányszám az (f) arány.

(3) E dokumentum 15. táblázata alapján az (a) oszlop egyenlő mértékben, 50-50 százalékban tartalmazza az IPA és az ERFA-hozzájárulásokat

3.2.2 Prioritástengelyenkénti és tematikus célkitűzésekenkénti lebontás (euró)

17. táblázat

prioritástengely	Tematikus prioritás	uniós támogatás (IPA+ERFA)	nemzeti önrész	teljes finanszírozás
PT 1	TP 2	22 500 000	3 970 588	26 470 588
PT 2	TP 3	14 500 000	2 558 824	17 058 824
PT 3	TP 4	12 700 000	2 241 176	14 941 176
PT 4	TP 7	8 911 600	1 572 635	10 484 235
PT 5	TS	6 512 400	1 149 247	7 661 647
ÖSSZESEN		65 124 000	11 492 470	76 616 470

4 4. SZAKASZ: A TERÜLETFEJLESZTÉS INTEGRÁLT MEGKÖZELÍTÉSE

A területfejlesztés integrált megközelítésének ismertetése – az együttműködési program tartalmának és célkitűzéseinek figyelembevételével –, valamint annak bemutatása, hogy miképpen járul mindez hozzá a program célkitűzéseéhez és elvárt eredményeihez

A gazdasági teljesítmény és a társadalmi helyzet terén jelentkező belső területi különbségeivel a HÁR Európa kevésbé fejlett részéhez tartozik

A HÁR fejlődése útjában álló főbb szűk keresztmetszetek:

- Nagymértékben mezőgazdasági/vidéki térség, ahol hiányoznak/alulfejlettek a környezeti és az éghajlatváltozásból eredő kockázatok kezelésére szolgáló környezeti/vízvédelmi létesítmények
- a határon átnyúló tömegközlekedési infrastruktúra rossz állapotban van, aminek eredményeként a mobilitás korlátokba ütközik; a határ biztonságát javítani kell
- az integrált regionális idegenforgalmi stratégia és a közös minőségi idegenforgalmi termékek hiánya veszélyezteti a kulturális/természeti örökség fenntartható használatában rejlő potenciál kiaknázását
- a kutatási eredmények alacsony hasznosulási arányával párosuló alacsony hozzájárulás a KKV-k fejlesztéséhez alacsony színvonalú regionális versenyképességet és foglalkoztatást eredményez

A HÁR főbb fejlesztési értékei:

- az idegenforgalom fejlesztése szempontjából gazdasági értéke van az értékes természeti és kulturális örökségnek
- a főbb gazdasági ágazatok (pl. mezőgazdaság, orvostudomány, IKT, gépészet) hasonlóságai rejlik a fokozottabb határon átnyúló együttműködés lehetősége
- az elismert egyetemekkel, K+F kapacitásokkal, klaszterszervezetekkel rendelkező városi központok közös fellépések révén a regionális fejlődés hajtómotorjaivá válhatnak

A szűk keresztmetszetek leküzdéséhez közös fellépésre van szükség, míg a HÁR erősségei kiváló lehetőséget kínálnak a jól meghatározott területi megközelítés révén, amely kezeli a kritikus fontosságú területeket és integrálja azokat a kiválasztott PT-kbe és azok között úgy, hogy az átfogó célkitűzések meghatározásával kiegészíti a nemzeti/regionális OP-kben meghatározottakat. Területi összefüggésben némelyikük kifejezetten vidéki, míg mások városi területekre összpontosít, az EP pedig lehetőséget nyújt a vidéki-városi együttműködés erősítésére a tudástranszfer révén is, előnyben részesítve a nagy résztvevői bázissal rendelkező közös alulról felfelé szerveződő megközelítéseket (közös idegenforgalmi termékek kialakítása, kiterjesztett együttműködés a klaszterekben).

PT1 A környezeti kockázatok csökkentése és az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásainak megelőzése fontos kérdés. A célt olyan közös intézkedések végrehajtása jelenti, amelyek jobb, biztonságosabb környezetet hoznak létre a lakosság számára és stabilabb vízgazdálkodási körülményeket teremtenek. A jobb környezeti helyzet kedvezőbb feltételeket jelent a gazdasági tevékenységek számára (mezőgazdaság/élelmiszertermelés, idegenforgalom).

PT2 célja a határátkelő-kapacitás növelése a közúti közlekedés fejlesztésének és a fenntartható

közlekedési módok előmozdításával annak érdekében, hogy javuljon a HÁR hozzáférhetősége és versenyképessége fellendüljön a jobb összeköttetések és mobilitás révén. Ezen túlmenően kezeli még a kritikus fontosságú határbiztonságot is.

PT3 az integrált fejlesztés előmozdítása révén fellendíti a regionális idegenforgalmat. Az elképzelések szerint a kevésbé fejlett települések felzárkóznak a fejlettebbekhez a munkahelyteremtés és az önfoglalkoztatás, és a helyi beruházások katalizálása szempontjából.

PT4 célja a KKV-k foglalkoztatási potenciáljának növelése az új technológiákhoz, folyamatokhoz, stb. való hozzáférés biztosítása révén. Ennek érdekében a K+F+I eredmények, innovatív megoldások jobban rendelkezésre állnak és jobban igazodnak majd az igényekhez. A hármas/négyes spirálú együttműködési formáknak köszönhetően jobb versenyképesség, magasabb fokú láthatóság, fenntartható együttműködési struktúra jön létre a klaszterek, vállalkozások, egyetemek és K+F+I intézetek között.

A területi együttműködést a prioritási területeket vagy térséget célzó stratégiai felhívások is támogatják. A közös személyi állománnyal közösen végrehajtott és az egész HÁR-ra nézve tartós hatással bíró közös projektek létrehozása előnyben részesül.

Az EP nem tartalmaz KIHf és ITB típusú tevékenységeket. Nincsenek más operatív programok által finanszírozott ITB-projekt részét képező intézkedések.

4.1 Közösségi szinten irányított helyi fejlesztés (adott esetben)

A közösségi szinten irányított helyi fejlesztési eszközök és elvek használatának megközelítése a végrehajtásuk szerinti területek azonosítása érdekében

Nem alkalmazható

4.2 Integrált Területi Beruházás (ITB) (adott esetben)

Az integrált területi beruházások (ITB) (az 1303/2013/EU rendelet 36. cikkében meghatározottak szerint) 4.2 ponton kívüli esetekben való felhasználásának megközelítése és az egyes prioritástengelyekből való előirányzott forráselkülönítések

Nem alkalmazható

18. táblázat: Előirányzott forráselkülönítés az ITB-re (összesített összeg)

prioritástengely	Előirányzott forráselkülönítés (uniós támogatás) (euró)
<i>nem releváns</i>	<i>nem releváns</i>

4.3 A tervezett beavatkozások hozzájárulása a makroregionális és a tengeri medencékhez kapcsolódó stratégiákhoz

A tervezett beavatkozások hozzájárulása a makroregionális és tengeri medencékhez kapcsolódó stratégiákhoz, a programterület érintett partnerállamok által meghatározott igényeinek függvényében és – adott esetben – az e stratégiák által azonosított stratégiailag fontos

projektek figyelembevételével (adott esetben / amennyiben a partnerállamok és a régiók részt vesznek a makroregionális és/vagy tengeri medencékhez kapcsolódó stratégiákban)

Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája (EUSDR) egy az Európai Bizottság által elfogadott (2010. december) és az Európai Tanács által 2011-ben ellenjegyzett makroregionális stratégia. Az Európai Bizottság és a Duna régió országai – a fontosabb érdekelt felek bevonásával – közösen dolgozták ki az EUSDR-t a közös kihívások közös kezelése érdekében. Az EUSDR a Duna-régióra vonatkozó meglévő politikák és kezdeményezések közötti szinergiateremtést és koordinációt célozza.

A Program területe az EUSDR által lefedett terület részét képezi. A releváns területet és a program számára kiválasztott tematikus prioritásokat figyelembe véve megállapítható, hogy a Duna-régió kihívásai akár a jogosult HÁR-éiként is azonosíthatók, ezáltal szoros koherencia határozható meg az EUSDR-rel. A HÁR előtt álló kihívások közül a Program a környezetvédelmi, éghajlatváltozási, kockázatmegelőzési, közlekedésfejlesztési, kulturális és idegenforgalmi, valamint az innovációvezérelt gazdaságfejlesztési területeken jelentkezőket kezeli.

Az EUSDR négy pillér, és tizenegy kiemelt terület között megoszló kérdések széles körét kezeli. A meglévő kihívások hasonlóságai alapján sor került az EUSDR prioritásainak figyelembevételére, többségüket a program maga szintén lefedi. Mindezek révén a program az alábbi prioritási területeken próbál hozzájárulni az EUSDR-hez:

A PT1 az EUSDR-nek a Duna-régióban a környezeti károk kezelésére, valamint a vizek minőségének helyreállítására és szinten tartására, továbbá a biológiai sokféleség megőrzésére irányuló környezetvédelmet célzó prioritásait tükrözi.

A PT2 az EUSDR jobb színvonalú mobilitást és multimodalitást célzó prioritásait tükrözi.

A PT3 az EUSDR-nek a kultúra és idegenforgalom előmozdítását, valamint az emberek közötti kapcsolatokat célzó prioritásait tükrözi.

A PT4 az EUSDR-nek a tudásalapú társadalom kutatáson, oktatáson és információn keresztüli fejlesztését, valamint a vállalkozások versenyképességének támogatását beleértve a klaszterek létrehozását – célzó prioritásait tükrözi.

A program prioritástengelyei szerinti tevékenységek végrehajtása mellett adott esetben az EUSDR Stratégiát is figyelembe veszik.

5 5. SZAKASZ: AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAMRA VONATKOZÓ VÉGREHAJTÁSI RENDELKEZÉSEK

5.1 Érintett hatóságok és szervek

19. táblázat: Programhatóságok

Hatóság/szerv	Hatóság/szervezet, és osztály/csoport megnevezése	Hatóság/szerv vezetője (beosztása vagy tisztsége)
Irányító hatóság	Magyarországi Miniszterelnökség Nemzetközi Helyettes Államtitkárság	Helyettes államtitkár
Igazoló hatóság	Magyar Államkincstár EU Támogatások Főosztály	Igazoló hatóság vezetője
Ellenőrző hatóság	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, Magyarország <i>Szoros együttműködésben a Szerb Köztársaság Kormánya Európai Unió Támogatásokat Auditáló Hatósági Hivatalával (lásd az 5.4 szakaszt)</i>	Főigazgató

A szerv, amely számára a Bizottság kifizetéseket teljesít:

az irányító hatóság

az igazoló hatóság

A Magyar Államkincstár EU Támogatások Főosztálya

20. táblázat: Ellenőrzési és auditálási feladatokat ellátó szerv vagy szervek

Hatóság/szerv	Hatóság/szervezet, és osztály/csoport megnevezése	Hatóság/szerv vezetője (beosztása vagy tisztsége)
Ellenőrzési feladatok ellátására kijelölt szervezet vagy szervezetek	Széchenyi Programiroda Non-profit Kft. (SZPI) – A SZPI budapesti, valamint szegedi és békéscsabai területi irodáinak regionális ellenőrző egységei, Magyarország	Osztályvezető

	Az IPA határon átnyúló és transznacionális együttműködési komponensek szerint finanszírozott projektek első szintű ellenőrzésének osztálya, Európai Unió Finanszírozású Projektek Szerződés-kötési és Finanszírozási Főosztálya – CFCU, Pénzügyminisztérium, Szerb Köztársaság Kormánya	Főosztályvezető
Auditálási feladatok elvégzéséért felelős, kijelölt szervezet vagy szervezetek	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, Magyarország Az ellenőri csoport tagja: Szerb Köztársaság Kormányának Európai Unió Támogatásokat Auditáló Hatósági Hivatala	főigazgató Az Európai Unió Támogatásokat Auditáló Hatósági Hivatal igazgatója

5.2 Közös Monitoring Bizottság

21. táblázat: A Közös Monitoring Bizottság tagjainak indikatív listája

Hatóság/szervezet, osztály/csoport megnevezése	és	Programban betöltött szerep	A hatóság/szerv elérhetőségei ¹⁵
EU Bizottsága		tanácsadó	Európai Bizottság Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság Kompetenciaközpont, „Makrorégiók és európai területi együttműködés” Avenue de Beaulieu 1 (BU1 02/190), B-1160 Brussels/Belgium
Nemzeti IPA-koordinátor (NIPAK)		tanácsadó	Európai Unió integrációért felelős tárca nélküli miniszter, Szerb Köztársaság Kormánya
Nemzeti Hatóság – Magyarország	–	tag	Miniszterelnökség, Nemzetközi Helyettes Államtitkárság Wesselényi u. 20-22, H-1077 Budapest
Nemzeti Hatóság – Szerbia		tag	Európai Integrációs Hivatal, a Szerb Köztársaság Kormánya

Hatóság/szervezet, osztály/csoport megnevezése	és	Programban betöltött szerep	A hatóság/szerv elérhetőségei ¹⁵
			34 Nemanjina, 11000 Belgrád
Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiájának képviselői		egyeztető	Nemzeti kapcsolattartási pontok: A Duna Stratégia Nemzeti Koordinátora, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Magyarország Bem rakpart 47, H-1027 Budapest Európai Integrációs Hivatal, a Szerb Köztársaság Kormánya 34 Nemanjina, 11000 Belgrád
Bács-Kiskun megye, Magyarország		tag	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Deák Ferenc tér 3, H-6000 Kecskemét
Csongrád megye, Magyarország		tag	Csongrád Megyei Önkormányzat Rákóczi tér 1, H-6722 Szeged
Vajdaság Autonóm Tartomány Kormánya, Szerbia		tag	Vajdaság Autonóm Tartomány Kormánya 16 Bulevar Mihajla Pupina, 21000 Újvidék
Városok és Falvak Állandó Konferenciája, Szerbia		tag	Városok és Falvak Állandó Konferenciája 22/8 Makedonska, 11000 Belgrád
Mindkét résztvevő ország tematikus prioritásokhoz kötődő szakminisztériumai		ezt az esz határozza meg	A KMB létrehozásakor határozandó meg
A partnerségi elvnek és a többszintű kormányzás megközelítésének megfelelő szervezetek		ezt az esz határozza meg	A KMB létrehozásakor határozandó meg
Igazoló hatóság		tanácsadó	A Magyar Államkincstár, EU Támogatások Főosztálya Hold utca 4, H-1054 Budapest

Hatóság/szervezet, osztály/csoport megnevezése	és	Programban betöltött szerep	A hatóság/szerv elérhetőségei ¹⁵
Ellenőrző hatóság		tanácsadó	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, Magyarország Bartók Béla út 105-113, H-1115 Budapest
Közös Titkárság		tanácsadó	Széchenyi Programiroda, Magyarország

Az Együttműködési Program elfogadását követően, valamint a KMB létrehozásakor és az ESz véglegesítésekor tiszteletben tartják a Bizottságnak az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről szóló, 2014. január 7-i 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendeletének 4. cikkét.

5.3 Közös titkárság létrehozási eljárása

Az 1299/2013/EU rendelet 23. cikk (2) bekezdésével összhangban, a programnak egyetlen közös titkársága (KT) lesz. A KT többek közt segíteni fogja az irányító hatóságot (IH) és a közös monitoring bizottságot (KMB) feladataik ellátása során, továbbá tájékoztatást nyújt a jelentkezőknek, kezeli a projektkérelmeket és támogatja a kedvezményezetteket műveleteik végrehajtásában.

A KT szoros együttműködésben fog dolgozni a programkoordinációval és végrehajtással foglalkozó IH-val. E két szerv egy olyan struktúrában fog működni, amely egyrészt az együttműködésüket, másrészt pedig a nemzeti struktúrától való függetlenségüket biztosítja. A KT munkaterveit a KMB-nak kell jóváhagynia. A KT finanszírozása a technikai segítségnyújtás költségvetéséből történik.

Mivel egyes rendszerek már a program benyújtásakor is működnek, a program KT-ának munkája, személyi állománya és működése a 2007-2013-as időszak programozási időszakából megmaradt és már működő KTT-on alapul majd – a programok közötti sima átmenet érdekében megtartva a berendezkedés nagy részét.

A KT 9 előirányzott csapattaggal jön létre egy budapesti központi irodában és legalább egy Szegeden dolgozó személyi állományi taggal – figyelembe véve a programciklust és a végrehajtási igényeket. A tervek szerint további 2 csapattag dolgozik majd a KT Antennánál Szabadkán, Szerbiában. Figyelembe véve, hogy a KTT és a Tájékoztatási Pont nagyjából azonos átlagos munkavállalói létszámmal rendelkezett a 2007-2013-as időszakban, ugyanakkor megemelkedet a program 2014-2020-as időszakra vonatkozó költségvetése, valamint a feladatok is némileg diverzifikáltabbak lesznek (pl. a rendes és stratégiai projektek eltérő kezelése, a mutatószámok célértékének teljesülése mérésére fordított több figyelem, stb.) – indokoltnak tekinthető a fentiekben előirányzott munkavállalói létszám. A KT és a KT Antenna gondoskodni fognak arról, hogy a program összes operatív végrehajtási feladata – beleértve a projektek kidolgozását és a projektkiválasztását is – teljesüljön. A zökkenőmentes végrehajtás biztosítása érdekében a következő személyi állomány kialakítására fog sor kerülni a KT-nél és a KT Antennánál:

- KT vezetője;

- Pénzügyi vezető;
- Programmenedzserek, betöltve a következő beosztásokat is:
  - o KT helyettes vezetője;
  - o Helyettes pénzügyi vezető;
- Kommunikációs vezető;
- Irodavezető;
- KT Antenna vezetője;
- KT Antenna programmenedzsere;

A KT személyi állománya meg fog felelni a beosztásokkal szemben támasztott szakmai követelményeknek, továbbá az angol nyelv mellett a résztvevő országok nyelvének legalább az egyikét beszélni fogják. Munkáltatójuk az IH-val kötött szerződés alapján a Széchenyi Programiroda Non-profit Kft (SZPI) – mint fogadó intézmény – lesz. A személyi állomány újabb tagjainak kiválasztása az IH-val és a NH-kkal egyetértésben történik majd. Az IH és az NH, valamint a SZPI – mint fogadó intézmény – képviselőiből alkotott kiválasztási bizottság fog gondoskodni a KT vezetőjének kinevezéséről. Az IH, NH, a KT vezetője, valamint a SZPI – mint a KT-nek helyt adó intézmény – képviselőiből alkotott bizottság fogja kiválasztani a KT tagjait.

A határ szerb oldalán két teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló látja majd el az Antenna Közös Titkárság (KT Antenna) munkáját. A KT Antennát Szabadkán létesítik, illeszkedve a területileg kiegyensúlyozott programvégrehajtás elvéhez. A KT Antenna személyi állományát az IH, NH képviselőiből és a KT vezetőjéből álló bizottság válogatja össze.

Az egyes KT-tagok feladatköréről, a tagok közötti feladatmegosztásról és a feladatok koordinálásáról a munkaköri leírások és a KT vezetői utasításai gondoskodnak majd. A feladatok részletes listáját az 5.4. szakasz határozza meg.

A KT Antennával kapcsolatban bemutatott berendezkedés a 2007-2013 programozási időszak már működő információs pontján alapul.

5.4 Az irányítási és ellenőrző rendszerek összefoglaló leírása

Az IPA II rendelet 36 cikkével összhangban az Interreg - IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program végrehajtása a következő intézmények feladatkörei szerint megosztott vezetéssel történik: egységes irányító hatóság, egységes igazoló hatóság és egységes ellenőrző hatóság.

A program irányításához a következő struktúrák kialakítására kerül sor:

Közös struktúrák:

- **Közös Monitoringbizottság (KMB):** felügyeli és nyomon követi a program végrehajtását és felel a tevékenységek kiválasztásáért, kiválasztja a műveleteket (projekteket). A KMB létrehozhat egy, a műveletek kiválasztását illető feladatkörében eljáró irányító bizottságot (IB).
- **Irányító hatóság (IH):** a program irányításáért és végrehajtásáért az Európai Bizottság (EB) felé teljes felelősséggel tartozik;
- **Igazoló Hatóság (IgH):** az EB-nek való megküldésük előtt igazolja a költségnyilatkozatokat és kifizetési kérelmeket,
- **Ellenőrző Hatóság (EH):** az IH-tól és az IgH-tól funkcionálisan független szerv, az

irányítási és ellenőrzési rendszer tényleges működésének igazolásáért felelős;

- **Közös titkárság (KT):** A közös titkárság segíti az IH-t és az MB-t feladataik ellátásában.

Az összes programszintű szerv – beleértve az IH-t, IgH-t, EH-t és a KT – létrehozására különböző magyarországi közintézményeknél kerül sor (lásd a 19. táblázatot és az 5.3. szakaszt). Mivel az IH, IgH és az EH fogadó szervezetei egymástól függetlenek, így biztosítva van a funkciók e szervek közötti megosztása.

Közös Monitoring Bizottság

A KMB-t a résztvevő országok a programot jóváhagyó EB-határozatról szóló értesítés Magyarország részére való megküldésének napjától számított három hónapon belül létrehozzák. A KMB tagjait – a hatékonyság és a széles körű képviselőbiztosítása érdekében – a nemzeti, regionális, megyei és helyi szintű szereplők képviselői adják majd. Mivel a KMB-be tagokat küldő szervezetek egyszerre lehetnek pályázók is, ezért a KMB eljárási szabályzata biztosítékokat tartalmaz majd a döntéshozatali eljárás átláthatóságára, valamint intézkedéseket az összeférhetetlenség megelőzése és a pártatlanság biztosítása érdekében.

Az egyes KMB-tagok kijelölésére a program jóváhagyását követő harminc napon belül sor kerül. Az elnökölést, valamint az elnök jogait és kötelességeit a KMB eljárási szabályzata határozza meg. Az EB képviselői az IPA II rendelet 38. cikk (4) bekezdése szerint tanácsadói minőségben fognak részt venni a KMB munkájában.

Az IPA II rendelet 38. cikkével és az 1303/2013/EU rendelet 49. és 110. cikkeivel összhangban a KMB felülvizsgálja az összes intézkedés végrehajtásának általános hatékonyságát, minőségét és koherenciáját – a programban szereplő célkitűzések teljesítése érdekében. Ennek során figyelembe veszi a pénzügyi adatokat, a közös és programspecifikus mutatószámokat – beleértve az eredménymutatók változásait és a számszerűsített célértékek elérésének eredményeit. A KMB ezen túlmenően:

- megvizsgálja és jóváhagyja a műveletek kiválasztásához használt módszertant és kritériumokat;
- megvizsgálja és jóváhagyja az éves és záró végrehajtási jelentéseket;
- megvizsgálja és jóváhagyja az értékelési tervet és annak összes módosításait, megvizsgálja végrehajtásának előrehaladását, valamint az értékelések során tett megállapításokra reagáló utánpótlást;
- megvizsgálja és jóváhagyja a kommunikációs stratégiát és annak bármilyen módosításait, továbbá megvizsgálja a kommunikációs stratégia végrehajtását;
- megvizsgálja a nemek közötti egyenlőség, az esélyegyenlőség, a megkülönböztetésmentesség – beleértve a fogyatékkal élők hozzáféréseinek – előmozdítása érdekében tett intézkedéseket;
- megvizsgálja a fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében tett intézkedéseket;
- megvizsgálja és jóváhagyja az IH által a program bármilyen jellegű módosítására tett javaslatokat.

A KMB szükség esetén az intézkedések javítására irányuló ajánlásokat fogalmazhat meg, valamint nyomon követi az észrevételei alapján megtett intézkedéseket;

Az IH részt fog venni a KMB ülésein és biztosítja a program végrehajtásának rendszerességét, hatékonyságát és eredményességét. A KT fogja ellátni a KMB titkársági feladatait, beleértve a dokumentumok, határozatok és jegyzőkönyvek elkészítését is. Az KMB évente legalább egyszer

ülésezik. Az egyik résztvevő ország vagy a Bizottság kezdeményezésére – különösen tematikus alapon – további ülések összehívására is sor kerülhet. A döntéshozatalt, valamint a KMB egyéb eljárásait a KMB első ülésén elfogadandó eljárási szabályzat szabályozza.

Irányító hatóság

A program kijelölt IH-a a magyarországi Miniszterelnökség Nemzetközi Helyettes Államtitkársága. Az IPA II rendelet 37. cikk (1) bekezdése alapján az IH felel az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért. Az IH-t közvetlenül támogatni fogja a KT, mivel ez utóbbi végzi a program operatív irányítását. Míg a programért az IH viseli az átfogó felelősséget, egyes horizontális feladatokkal (a KT tagjainak alkalmazása, a program monitoring és információs rendszerének működtetése, jogi és egyéb háttériródi szolgáltatások stb.) a SZPI-t, mint a KT-nak helyt adó intézményt is megbízhatja. A feladatok delegálását az irányító és ellenőrző rendszerek leírása írja majd elő. Kockázatelemzésre fog sor kerülni annak érdekében, hogy a program végrehajtása során hatékonyan megakadályozhatók, enyhíthetők és kezelhetők legyenek a belső és a külső kockázatok.

Igazoló hatóság

Az IPA II rendelet 37. cikk (2) bekezdésével összhangban az IgH felel az igazolt kiadási nyilatkozatok megfogalmazásáért és benyújtásáért, valamint a fizetési kérelmeknek az EB-hez való benyújtásáért és az EB-től érkező kifizetések fogadásáért. A program kijelölt IgH-a a Magyar Államkincstár EU Támogatások Főosztálya.

Ellenőrző hatóság

Az IPA II rendelet 37. cikk (3) bekezdésével összhangban az EH biztosítja, hogy sor kerül a program irányítási és ellenőrzési rendszerének megfelelő működésére irányuló audit, valamint a bejelentett kiadások alapján, a műveletek megfelelő mintájára irányuló audit elvégzésére. A program elfogadását követő nyolc hónapon belül az EH az ellenőrzések elvégzéséhez összeállítja az auditstratégiát, továbbá kidolgozza az auditmódszertant, a műveletekből audit céljára történő mintavétel módját és az audit tervét – az aktuális számviteli évre és a két soron következő számviteli évre vonatkozóan. Ezen túlmenően elkészíti az irányítási és ellenőrzési rendszerek megfeleléséről szóló ellenőrzési beszámolót és az ellenőrzési véleményt is. A program kijelölt EH-ja az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság, Magyarország. Az EH munkáját a Szerb Köztársaság Kormányának Európai Unió Támogatásokat Auditáló Hatósági Hivatala fogja támogatni.

Ellenőri csoport

Az 1299/2013/EU rendelet 25. cikk (2) bekezdésével összhangban sor kerül egy ellenőri csoport (ECS) létrehozására az EH munkájának segítése érdekében. Az ECS tagjait az érintett partnerállamok fogják kijelölni. A szerbiai ellenőröket a Szerb Köztársaság Kormányának Európai Unió Támogatásokat Auditáló Hatósági Hivatala fogja kijelölni, míg a magyarországi ellenőröket közvetlenül az EH fogja kijelölni. Az ECS-t a program jóváhagyását követő három hónapon belül létrehozzák. Az ECS összeállítja saját ügyrendjét, az elnöki tisztelet az EH tölti be. Az EH és az ECS kijelölt auditorai függetlenek a program irányítási és ellenőrzési rendszerétől. Szükség esetén a program KT-a is segítheti az ECS tevékenységeit.

Közös Titkárság

Az 1299/2013/EU rendelet 23. cikk (2) bekezdésével összhangban, programnak egyetlen KT-ja lesz. A KT támogatni fogja az IH-t a programkoordinációban és -végrehajtásban, továbbá ellátja a KMB (és esetlegesen a IB) titkársági feladatait. A KT tevékenységeinek finanszírozása a program végrehajtására szánt technikai segítségnyújtásból történik.

A KT általános feladatait az alábbi felsorolás tartalmazza, továbbá részletesen leírja ezeket az irányítási és ellenőrzési rendszerek leírása és az ellenőrzési nyomvonal, valamint további idevágó szabályokat fogalmaz meg a KT belső eljárási kézikönyve:

1) Általános programkoordinációs feladatok

- a) együttműködés a közigazgatási, központi, regionális és helyi szervezetekkel (a programterületen) a program végrehajtásához szükséges adatok és információk összegyűjtése céljából;
- b) az IH-nak benyújtandó és a KMB által jóváhagyandó kommunikációs terv elkészítése;
- c) a kommunikációs terv végrehajtásának koordinálása, valamint a program közös kommunikációs tevékenységeinek végrehajtása;
- d) részvétel a programdokumentumok kidolgozására/felülvizsgálatára létrehozott munkacsoportokban,
- e) javaslatok előkészítése bármilyen szükségessé váló programmódosításhoz.

2) A Közös Monitoring Bizottság titkársági feladatai

- a) a KMB általános működését szolgáló szokásos titkársági feladatok ellátása;
- b) a projektkiértékelés eredményén alapuló javaslat benyújtása az IH-nak és döntéshozatalra a KMB-nek;
- c) a KMB angol nyelvű háttérdokumentációval és beszámolókkal való ellátása a program végrehajtásáról, beleértve a döntéstámogatás érdekében megtartott megbeszélések jegyzőkönyveit is;
- d) a KMB operatív döntéseinek végrehajtása, beleértve a folyamatban levő írásos eljárásokat;
- e) segítségnyújtás és technikai koordináció az Európai Bizottságnak szóló éves beszámoló kidolgozásában.

3) Ügyviteli tevékenységek

- a) külső szakértők és szolgáltatások irányításának és ügyintézésének biztosítása;
- b) az IH és az ECS tevékenységeinek támogatása.

4) Programértékelés és programozási folyamat

- a) ex-ante és folyamatos értékelés koordinálása
- b) hozzájárulás a 2020 utáni időszakra irányuló programozási folyamathoz.

5) Projektkidolgozás (generálás) és -kiválasztás

- a) projektgeneráláshoz és -kidolgozáshoz nyújtott támogatás koordinálása;
- b) a projektkérelmezési folyamat irányítása: a projektkérelmezéshez és -kiválasztáshoz szükséges dokumentumok előkészítése és elkészítése; tájékoztatás és tanácsadás a

jelentkezők számára; projektkérelmek fogadása és nyilvántartásba vétele;

- c) a projektkiértékelési folyamat koordinálása és külső szakértők megbízása eseti alapon;
- d) a javaslatok önálló vagy külső szakértők bevonásával történő formai, jogosultsági és minőségi elbírálása;
- e) a közös projekt/partnerkereső adatbázis monitoringja.

6) Végrehajtás és nyomon követés

- a) a program végrehajtásához szükséges anyagok elkészítése;
- b) fő kedvezményezettek (FK-k) támogatása a projekt végrehajtásában: tanácsadás és segítségnyújtás az FK-k számára a projekttevékenységekben és a pénzügyi adminisztrációban;
- c) a KT és a KT Antenna közötti információcsere és feladatkoordinálás;
- d) támogatási szerződések előkészítése;
- e) az előrehaladás és a FK-k által kidolgozott pénzügyi beszámolók ellenőrzése;
- f) az ellenőrző szerek által kiadott kiadásérvényesítő nyilatkozatok meglétének igazolása;
- g) a projektek előrehaladásának a projektek nyomon követési jelentéseinek, a nyomon követések eredményeinek begyűjtésén és ellenőrzésén, valamint (mind a magyar, mind a szerb projektpartnereknél tett) nyomon követési látogatásokon keresztüli nyomon követése;
- h) a program- és projektvégrehajtás előrehaladási és igazoló jelentéseinek elkészítése és benyújtása a KMB és az IH számára;
- i) éves végrehajtási jelentések, továbbá az EB által igényelt bármely egyéb dokumentum elkészítése;
- j) közreműködés a programszinten működtetett, az IH által koordinált és az e-kohéziós politikával összhangban levő IMIR nyomon követési és információs rendszer létrehozásában;
- k) az IMIR adattartalmának rendszeres frissítése és a rendszerbe történő adatbevitel.
- l) gondoskodás az eredmény- és teljesítménymutatók célértékei teljesülésének mérésére szolgáló IMIR-en vagy – szükség szerint – felméréseken keresztüli adatgyűjtésről;

7) Tájékoztatás és nyilvánosság

- a) támogatás a program vizuális arculatának kidolgozásában, kezelésében és fejlesztésében;
- b) a program weboldalának létrehozása, fejlesztése és fenntartása, beleértve a projektpartner-keresési és projektadatbázis részeket is;
- c) részvétel az EB, az INTERACT és/vagy Magyarország és Szerbia nemzeti szervezeteinek kommunikációs kezdeményezéseiben (pl. részvétel az Európai Együttműködési Napján vagy hasonló programokon);
- d) kedvezményezetteknek (főleg a FK-knak) szóló iránymutatás a program látványelemeinek helyes használatában;
- e) a program képviselője nemzeti és nemzetközi rendezvényeken, versenyeken, adatgyűjtésekben, stb.;

- f) a programrendezvények megrendezése vagy megrendezésükben való részvétel;
- g) a program bemutatása és képviselete regionális szinten, hogy a partnerek ezáltal megkaphassák a projektek kidolgozásához szükséges információkat;
- h) hozzájárulás – mind Magyarországon, mind Szerbiában – a regionális és helyi szintű tájékoztatási és nyilvánossági akciókhoz;
- i) a projektekre jelentkezők és a regionális szintű partnerek számára kapcsolattartási pont biztosítása.

A tevékenységekre a KMB által jóváhagyandó kommunikációs stratégia szerint kerül sor.

KT Antenna

A KT Antenna létrehozására Szerbiában, Szabadkán kerül sor, hogy ezáltal biztosítva legyen a program földrajzilag kiegyensúlyozott végrehajtása a szerb határterületen lévő jelentkezői igényeinek kiszolgálása révén is. A KT Antenna általánosságban hozzájárul a KT-hez delegált feladatok végrehajtásához. A feladatokat részletesen leírja az irányítási és ellenőrzési rendszerek leírása és az ellenőrzési nyomvonal, valamint további idevágó szabályokat fogalmazhat meg a belső eljárási kézikönyv:

A KT Antenna tevékenységeinek finanszírozása a program TS-költségvetéséből történik.

Nemzeti szintű feladatkörök:

A fentiekben felsorolt struktúrákon túlmenően, a résztvevő országok felelnek az irányítási rendszer kialakításáért annak érdekében, hogy nemzeti szinten érvényesítsék a kiadásokat és biztosítsák a társfinanszírozást.

Nemzeti hatóságok (NH-k)

A programban a NH-k képviselik a résztvevő országokat, vagyis Magyarországot és Szerbiát. E hatóságok Magyarország Miniszterelnökségének Nemzetközi Helyettes Államtitkársága, valamint a Szerb Köztársaság Kormányának Európai Integrációs Hivatala.

A NH-k a következő feladatokat látják el:

- a) a feladatköröknek a résztvevő országok közötti megosztását szabályozó megállapodás vagy egyetértési megállapodás (EM) aláírása;
- b) közreműködés az együttműködési program és annak esetleges módosításai megírásában, valamint részvétel a KMB-üléseken;
- c) a programról szóló információk terjesztésének támogatása, nemzeti szintű nyilvánossági akciók végrehajtása;
- d) irányítási rendszer kialakítása és működtetése a kiadások nemzeti szinten való érvényesítése érdekében (projektpartneri szintű és TS-kiadások), továbbá megfelelő pénzügyi források biztosítása a TS-költségvetés szerinti ellenőrzési tevékenységekhez – az EP jóváhagyott pénzügyi struktúrájával összhangban;
- e) felelősségvállalás a konkrét nemzeti ellenőrzésekre vonatkozó iránymutatások kidolgozásában, a KT által kidolgozott programszintű iránymutatások alapján;
- f) a TS kötelező társfinanszírozásának biztosítása a pénzeszközök jóváhagyott allokációja szerint;

- g) a TS-ben való nemzeti önrész kifizetési rendszerének működtetése – beleértve a kiadások érvényesítését –, valamint a TS-be irányuló nemzeti társfinanszírozás kifizetéseiről szóló tájékoztatásnyújtás;
- h) szabálytalanságok feltárása és kijavítása, az 5.5. szakaszban leírtak szerint jogtalanul kifizetett összegek behajtása;
- i) a program IMIR nyomon követési és információs rendszeréhez való hozzáférés és ennek üzemeltetése.

Ellenőrző szervek (ESz)

Az IPA II rendelet 37. cikk (1) bekezdésével összhangban, minden egyes partnerállam kijelöli a területén található kedvezményezettekhez kötődő igazolásokért felelős szervezet vagy személyt (az „ellenőr(öke)t”). Az IH gondoskodik arról, hogy a kijelölt ellenőr az adott műveletben részt vevő valamennyi kedvezményezett költségeit igazolja. Az egyes partnerállamok felelnek a területeiken végrehajtott igazolásokért, a partnerállamok továbbá szintén biztosítani fogják, hogy adott kedvezményezett kiadásainak igazolása a dokumentumoknak az érintett kedvezményezett általi benyújtását követő három hónapon belül elvégezhető legyen.

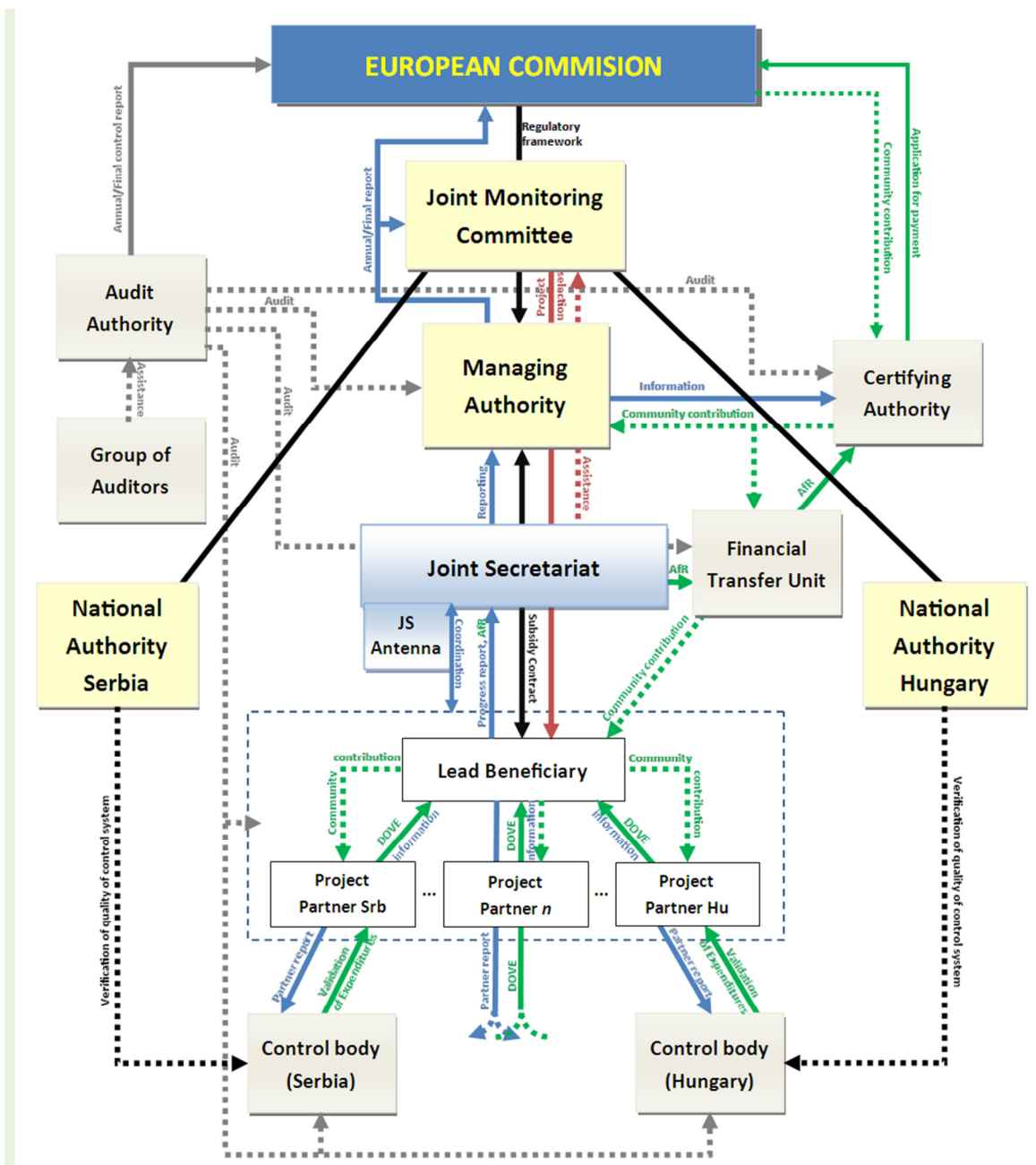
Az egyes partnerállamok felelős ellenőrző szerve ellenőrzi a partner(ek) által benyújtott számlákat vagy azzal egyenértékű hiteles számviteli bizonylatokat, valamint a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások leszállításának megtörténtét, a jelentett kiadás jogosságát és a kiadás és a kapcsolódó (rész-) projektek megfelelőségét a vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályoknak. Az ellenőrző szervek által végzett igazolás adminisztratív és helyszíni ellenőrzésekre terjed ki. Az adott partnerállam felelős ellenőrző szerve a projekt szabványos nyomtatványa szerint kiállítja a kiadások igazolásáról szóló nyilatkozatot a projektpartner számára.

A program kijelölt ellenőrei az alábbiak keretében dolgoznak:

- Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft. Magyarországon
- Európai Unió Finaszírozású Projektek Szerződés-kötési és Finaszírozási Osztálya – CFCU, Pénzügyminisztérium, Szerb Köztársaság Kormánya.

Az SZPI-n belüli ellenőrző szervek – a 2007-2013-as időszak intézményi berendezkedését megtartva – funkcionális szempontból teljes mértékben függetlenek lesznek a KT-től. A KT tagjai és az ellenőrök között nem áll fenn semmilyen összeférhetlenség.

Az alábbi ábra bemutatja az itt leírt irányítási és ellenőrzési rendszert.

A program irányítására, végrehajtására és ellenőrzésére irányuló rendszer és eljárások

Az irányítási és ellenőrzési rendszer részletes leírását az EP ellenjegyzését és a KMB létrehozását követően a KMB hagyja jóvá. A folyamatban lévő kiértékelés megállapításai alapján a 2007-2013-as időszak irányítási és ellenőrzési rendszere megfelelt a vonatkozó előírásoknak és hatékonyan működött, a meglévő rendszerek és eljárások alkalmazása tehát nagymértékben folytatódik. Az itt összefoglalt főbb elvek:

A program munkanyelve az angol.

Műveletek kiértékelése és kiválasztása:

A tevékenységek kiválasztásához kétfajta eljárás alkalmazására kerül sor a program keretében: nyílt felhívások és meghívásos felhívások a stratégiai projektekhez. Az alkalmazott stratégiai megközelítés miatt a program jelentős részét a meghívásos felhívásokra különítik el. A hatékony erőforrás-elkülönítés, valamint az összetettebb fejlesztésekként tervezett stratégiai projektek

időbeli megkezdésének elősegítése érdekében a meghívásos felhívás lesz az elsőként elindítandó felhívás. A partnerállamok törekednek arra, hogy biztosítva legyen a pályázati csomagnak a KMB létrehozásáig való elkészítése, hogy így a KMB azt rövid időn belül ellenjegyezhesse.

Mind a nyílt felhívások, mind a meghívásos felhívások esetében a jogosultsági szempontokat egy, a jelentkezőknek szóló, a KMB által jóváhagyott útmutató révén teszik hozzáférhetővé. A tevékenységek kiválasztási szempontjait a KMB által jóváhagyandó értékelési kézikönyv fogja részletesen tartalmazni. Az egyes PT-k 2. szakaszaiban részletezett, a tevékenységek kiválasztására vonatkozó vezérelvek mellett, valamennyi PT előnyben részesíti az integratív jellemzőkkel bíró tevékenységeket tartalmazó projekteket.

A stratégiai projektek sikeres végrehajtásának alapvető fontossága miatt a meghívásos felhívás esetében a következő szempontokra különös hangsúlyt fektető szigorúbb szakmai szempontok érvényesülnek:

- a projekt készültségi szintje
- az FK tapasztalatai
- a partnerség összetétele és tapasztalatai
- a mutatószámokhoz és a vonatkozó PT specifikus céljához való közvetlen hozzájárulás
- határon átnyúló jelentőség
- az uniós / nemzeti / regionális stratégiáknak, szakpolitikai prioritásoknak (pl. EUSDR, víz keretirányelv, stb.) való megfelelés
- előnyben részesülnek a megelőző 2007-2013-as vagy a 2004-2006-os programok által finanszírozott korábbi projektek eredményeit hasznosító projektek.

Panaszkezelés:

A panaszkezelésre meghatározott eljárások az adott panasz tárgya szerint különböznek.

Értékeléssel és kiválasztással kapcsolatos panaszok: a projekt vezető pályázói írásos tájékoztatást kapnak annak indoklásáról, hogy adott pályázat miért nem volt támogatásra jogosult vagy jóváhagyására miért nem került sor, részletezve a támogathatóság hiányának/jóváhagyás elmaradásának indokát. Az értékeléssel kapcsolatos panaszokat a vezető pályázónak kell benyújtania az IH-hoz, ahol megvizsgálják, és érdemi állásfoglalást adnak a panasz tekintetében. Az IH nem jogosult felülbírálni az MB döntését. Az IH jogosult a kérdésben véleményét kifejteni és az MB-vel megosztani.

Az IH által hozott határozatokkal kapcsolatos panaszok: az IH által támogatási szerződést vagy az MB határozatát illetően hozott határozatokkal kapcsolatos panaszokat a projekt pályázója/kedvezményezettje nyújtja be az IH-hoz, ahol azt kivizsgálják, és kellő időben megválaszolják (szükség esetén együttműködve az MB-vel és a NH-val).

A nemzeti ellenőrző rendszerrel kapcsolatos panaszok: az ETE-rendelet 23. cikk (4) bekezdéssel összhangban létrehozott nemzeti ellenőrző rendszert illetően panasszal élni kívánó vezető projektkezdvezményezettek vagy projektpartnerek panaszukkal a nemzeti hatósághoz fordulhatnak, betartva a közös rendelkezéseket megállapító rendelet 74. cikk (3) bekezdéssel összhangban kialakított nemzeti eljárásokat.

A panaszok benyújtására vonatkozó eljárásokról további tájékoztatás a pályázóknak és a kedvezményezetteknek szóló vonatkozó programdokumentumokban less hozzáférhető. Ezek az eljárások összhangban lesznek az EB címeivel és iránymutatásaival, valamint az erről szóló nemzeti rendelkezésekkel.

A program kedvezményezettjeitől vagy pályázóktól eltérő személyektől beérkező panaszokat az IH kezeli, szükség szerint az NH-val együttműködésben. A javasolt vagy már végrehajtott

tartalomról és megoldásokról beszámoló készül az MB felé.

Szerződéskötés:

A projektjavaslat KMB általi jóváhagyását követően sor kerül az IH és a FK közötti támogatási szerződés aláírására. A szerződés nyelve az angol. A finanszírozási szerződés az összes szükséges információt tartalmazni fogja: jogi keret; a finanszírozás célja: tevékenységek, munkaterv, maximális hozzájárulás; a költségek elszámolhatóságára vonatkozó feltételek; a költségvetés megváltoztatásának korlátai; beszámolási követelmények és határidők; kifizetési kérelmekre vonatkozó eljárások; a FK jogai és kötelezettségei; szükséges számviteli dokumentáció; behajtási eljárások; nyilvánosság; tulajdonjog (beleértve a terjesztési jogokat); bevétel-generálásra vonatkozó szabályok; engedélyezés, jogutódlás és jogviták; felelősségi kikötések, stb. A végleges jóváhagyott pályázati dokumentáció és a projekt KMB általi hivatalos jóváhagyása a finanszírozási szerződés részét képezi.

Beszerezés:

A bizottsági végrehajtási rendelet 45. cikkével összhangban, a szolgáltatásnyújtási, szállítási vagy vállalkozási szerződések kedvezményezettek általi odaítélése vonatkozásában a beszerzési eljárások a teljes programterületre, mind a tagállamra, mind az IPA II kedvezményezett(ek) területére érvényes 966/2012/EU, Euratom rendelet második rész IV. cím 3. fejezetének, valamint az 1268/2012/EU felhatalmazáson alapuló rendelet második rész II. cím 3. fejezetének rendelkezéseit követik. A szolgáltatásnyújtási, szállítási és vállalkozási szerződéseknek a technikai segítségnyújtási tevékenységekre elkülönített külön költségvetés szerinti irányító hatóság általi odaítélése vonatkozásában az irányító hatóság által alkalmazott beszerzési eljárások lehetnek a 447/2014/EU rendelet 45. cikk (1) bekezdésében rögzítettek vagy megegyezhetnek az irányító hatóságra vonatkozó nemzeti jogszabályokban meghatározott eljárásokkal is.

Jelentéstétel, nyomon követés és kifizetés:

A program nyomon követése a projektszintű műszaki és pénzügyi információkat gyűjtő IMIR rendszeren keresztül történik. A beszámolást a FK a teljes partnerség nevében végzi, a KT-hez benyújtott időszakos jelentéseken és a zárójelentésen keresztül. A KT ellenőrzi a jelentések megfelelőségét, majd jóváhagyja azokat. A rendszer eltárolja a jelentések adatait, ezek alapján azután előállítja az EB-nek benyújtandó jelentést. A KT a KT Antenna bevonásával követi nyomon a projekt végrehajtását. A FK-k részére történő kifizetéseket az igazoló hatóság fogja teljesíteni.

5.5 Felelősségmegosztás a partnerállamok között az irányító hatóság vagy a Bizottság által elrendelt pénzügyi korrekciók esetében

Az 1299/2013/EU rendelet 27. cikke szerint az irányító hatóság gondoskodik róla, hogy a vezető vagy az egyetlen kedvezményezett minden, szabálytalanság következtében kifizetett összeget visszatérítsen. A kedvezményezettek a vezető kedvezményezettnek fizetnek vissza minden jogosulatlanul kifizetett összeget.

Amennyiben a fő kedvezményezettnek nem sikerül biztosítania a másik projektpartner részéről a visszafizetést, illetve az IH-nak nem sikerül biztosítania a fő kedvezményezett vagy az egyedüli kedvezményezett részéről a visszafizetést, a partnerállam, amelynek területén az érintett kedvezményezett található, megtéríti az IH-nak az adott kedvezményezett számára jogtalanul

kifizetett összeget. Az irányító hatóság felelős az érintett összegeknek az Unió általános költségvetésébe történő visszafizetéséről.

Az 1303/2013/EU rendelet 122. cikkével összhangban, amennyiben adott kedvezményezett számára jogtalanul kifizetett összegek nem szerezhetőek vissza, úgy az érintett partnerállam felel az illető összegnek az uniós költségvetésbe való visszatérítéséért.

Az IH és a FK közötti sikertelen visszاسzerzési eljárás esetére a programnak az EB általi elfogadását követő egy hónapon belül a partnerállamok értesíteni fogják az IH-t a fel nem használt vagy jogtalanul kifizetett összegek visszafizetéséért felelős hatóságról (a szervezet nevével és címével, valamint az illetékes személy nevével, beosztásával, telefon és faxszámával együtt). A fenti adatokban bekövetkező változásokról az IH-t öt munkanapon belül értesíteni kell.

Amennyiben az EB pénzügyi korrekciókról és visszafizetésekről határoznak, úgy az ellenőri jelentés vagy az EB-től érkező bármilyen más formájú értesítés alapján az IgH és az IH fogják megállapítani a partnerállamok pénzügyi felelősségét, A határozat értelmében a partnerállam felel a meghatározott összegnek a lehető leghamarabbi, de legkésőbb egy éven belüli visszafizetéséért.

A partnerállamok határozhatnak úgy is, hogy nem hajtanak be semmilyen jogtalanul kifizetett összeget, amennyiben az alapokból fizetett hozzájárulásnak a kedvezményezettől behajtandó összege – kamatok nélkül – nem haladja meg a 250 eurót.

A program IPA finanszírozásának felhasználásáért a tagállam/partnerország a következők szerint tartozik felelősséggel:

- Minden egyes tagállam/partnerország felelősséggel tartozik a saját területén található kedvezményezett által okozott szabálytalanságok pénzügyi következményeiért a pénzügyi kiigazítás alapját képező időszakra vonatkozó az EB-hez benyújtott IPA-igény arányában.
- Konkrét tagállamhoz nem köthető rendszerszintű szabálytalanságért vagy programszintű pénzügyi kiigazításért a felelősséget a tagállam és a partnerország közösen és egyenlő mértékben viselik.
- Az IH/KT/KT Antenna felmerülő TS-kiadásai vonatkozásában az igazgatási szabálytalansággal kapcsolatos felelősséget rendre az IH/KT/KT Antenna viseli.
- Az AH felmerülő TS-kiadásai vonatkozásában a felelősséget az AH viseli.
- Az IgH felmerülő TS-kiadásai vonatkozásában a felelősséget az IgH viseli.
- A tagállam/partnerország (ideértve az FLC-t is) felmerülő TS-kiadási vonatkozásában a felelősséget az érintett tagállam/partnerország (ideértve az FLC-t is) viseli.

A Magyarország és Szerbia közötti megállapodás konkrét eljárásokat fog megállapítani e tekintetben, amelyek egyben az igazgatási és ellenőrzési rendszer leírásának részét is képezik majd.

5.6 Az euró használata

Eurótól eltérő pénznemben felmerült kiadások átszámítására kiválasztott módszer: 1299/2013/EU rendelet 28. cikk b) pontja.

Az IPA II végrehajtási rendelet 46. cikk (2) bekezdése szerint az 1299/2013/EU rendelet 28. cikkének az euró használatára vonatkozó *b)* pontja alkalmazandó. Ennek alapján az eurótól eltérő pénznemben felmerülő kiadásokat a kedvezményezettek átváltják euróra a Bizottság azon hónapban érvényes átváltási árfolyamán, amelyikben az adott kiadásokat hitelesítés céljából az ellenőrnek benyújtották az említett rendelet 23. cikkével összhangban.

Az átváltást az IH vagy a kedvezményezett elhelyezkedése szerinti partnerállam ellenőrre igazolja.

Az árfolyamot az EB minden hónapban elektronikus formában közzéteszi. Mivel sem Magyarország, sem Szerbia nem vezették még be az eurót, a fentiekben részletezett átváltási módszert kell alkalmazni.

Amennyiben az euró adott tagállam fizetőeszkövévé válik, úgy az IgH által az elszámolásokban még a nemzeti pénznem és az euró közötti rögzített átváltás hatálybalépésének dátuma előtt rögzített valamennyi kiadásra továbbra is az 1303/2013/EU rendelet 133. cikk (1) bekezdése alkalmazandó.

5.7 Partnerek bevonása

Partnerek és a program előkészítésében betöltött szerepeik

A többszintű irányítás elvével összhangban, a program kidolgozása során központi elemet játszott a partnerek bevonása. A programozási folyamatot Magyarország és Szerbia érintett minisztériumaiból és regionális/megyei szintű szervezeteiből álló munkacsoport (MCS) koordinálta. Magyarország részéről ezek a Miniszterelnökség, az SZPI, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (a jogutódlást követően pedig a Külgazdasági és Külügyminisztérium), a Nemzetgazdasági Minisztérium, Csongrád megye és Bács-Kiskun megye. A Szerbia részéről bevont intézmények a Szerb Köztársaság Kormányának Európai Integrációs Hivatala, a Regionális Fejlesztési és Helyi Önkormányzati Minisztérium, az Energetikai, Fejlesztési és Környezetvédelmi Minisztérium (jogutódlást követően a Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium), az Építési, Közlekedési és Infrastrukturális Minisztérium, a Vajdaság Autonóm Tartomány Kormánya, valamint a Városok és Falvak Állandó Konferenciája. A programozási folyamatban a KT és az IH is részt vesznek. Az MCS tervezési munkáját egy magyar és szerb szakértőkből álló külső konzorcium segíti.

A programozási folyamat főbb mérföldköveit az MCS-ülések adják, amelyeken az MCS-tagok, programozási stratégiai környezeti vizsgálati szakértők (SKV-szakértők) és ex-ante értékelők vesznek részt. Ezen túlmenően a megvitatott konkrét témákhoz kötődő illetékes hatóságok meghívására is sor került, hogy a tematikus szempontból fontos Munkacsoport-értekezleteken megfigyelői minőségben vegyenek részt. Az MCS szerepe – a tervezési folyamat irányítása és stratégiai koordinálása mellett – a programozási folyamat főbb eredményeinek (kezdeti jelentés, SWOT-elemzést is tartalmazó helyzetelemzés, az együttműködési programtervezet stratégiájához és tartalmához kötődő munkaanyagok) megvitatása és jóváhagyása volt.

Az EB-nek a programért felelős szakreferensét rendszeresen bevonták a folyamatba, valamint írásos közleményekben, továbbá a konkrét MCS-értekezleteken való részvételekor tájékoztatták a programozás állásáról és eredményeiről.

Az EUSDR-t, a programterületet illető leginkább lényeges makroregionális stratégiát képviselő EUSDR minisztériumi biztos titkársága szintén részt vett a programozási folyamatban annak érdekében, hogy a program kialakítása illeszkedjen az EUSDR célkitűzéseibe.

A magatartási kódex rendelkezéseivel összhangban, valamint a 2007-2013-as program MCS-jének és KTT-ának értékes közreműködése (a 2007-2013-as program során szerzett helyi ismereteik és tapasztalataik) alapján – a program előkészítési folyamatának kezdetétől fogva közvetlenül és aktívan bevonták a határ két oldalának alábbiakban felsorolt érdekelt feleit is:

- a) regionális és megyei szintű helyi állami hatóságok, legnagyobb városok, mikrorégiók, felsőoktatási intézmények, kutatóközpontok és a horizontális elvek alkalmazásáért felelős egyéb állami hatóságok képviselői;
- b) érintett gazdasági és szociális partnerek, klaszterszervezetek, kereskedelmi kamarák és üzleti szövetségek;
- c) érintett civil szervezetek, NGO-k (környezetvédelem, energetika, munkaügy, szociális kérdések – beleértve a társadalmi beilleszkedést – egészségügy, kultúra, etnikai együttműködés, oktatás).

Ezen érdekelt felek bevonására egy munkaértekezlet-sorozaton, interjúkon és online nyilvános egyeztetéseken keresztül került sor a velük való aktív párbeszéd kialakítása érdekében (pl. helyi kihívások és fejlesztési igények azonosítása, konkrét intézkedések és projektötletek, meglévő és potenciális pályázók és együttműködési hálózatok, stb.).

A programozási folyamat során az érdekelt felek bevonása érdekében megtartott munkaértekezletek:

- MÉ 1: a regionális elemzés főbb jellegzetességeinek és a SWOT megvitatása; 2013. július 11. (több mint 60 résztvevő)
- MÉ 2: 3 megyei/regionális szintű munkaértekezlet: a prioritástengelyek tartalmát illető célkitűzések és elvárások javasolt struktúrájának megvitatása (2013. szeptember 24., 26., október 2.) (összesen közel 100 résztvevő)
- MÉ 3: a javasolt prioritástengelyek tartalmának megvitatása, 2013. november 26. (több mint 130 résztvevő)
- MÉ 4 és MÉ 5: az EP-tervezet tartalmának és javasolt intézkedéseinek megvitatása, 2014. augusztus 14. és 19.

A 3. MÉ jelentős szerepet játszott a programozási folyamatban. Ez az MÉ közös fórumot biztosított a szerb és magyar érdekcsoportoknak a prioritástengelyek részletes megvitatására és az EP keretében végrehajtandó akciókra vonatkozó javaslatlattételre. Az MÉ 3-nak a programba beépített egyes főbb javaslatait tartalmazza az alábbi felsorolás:

PT1:

- a vizekkel való foglalkozás nagyon fontos kérdés a környezetvédelemben, továbbá szükség van a felszíni vizek és a talajvizek monitorozására;
- sor került a vizek mezőgazdaságra és idegenforgalomra gyakorolt hatásának feltűntetésére.

PT2:

- az erőfeszítések egyesítése, a kis lépésekben való előrehaladás (kisebb beruházások és fejlesztések) jó ötletekhez és eredményekhez vezethetnek;
- hangsúlyozni és továbbfejleszteni kell a kisebb határátkelők használatát (a nagyobb határátkelőhelyek tehermentesítése érdekében, különösen a csúc szezonban);
- a kerékpárutak építése elkezdődött, de még nem fejeződött be. További munkára van még szükség az e munkák befejezéséhez.

PT3:

- a K+F-nek hozzá kell járulnia a KKV-fejlesztéshez és a regionális gazdaság versenyképességéhez;
- fontos a munkaerő-fejlesztések, felnőttoktatás és -képzés.

PT4:

- a kulturális örökséget népszerűsíteni kell, hogy a turisták számára vonzóvá váljon;
- az emberek közötti együttműködés típusú akciók voltak a leginkább sikeres együttműködési területeknek és fenntarthatónak is bizonyultak.

A potenciálisan stratégiai fontosságú projektek vonatkozásában az állandó információs szolgálat működtetésén keresztül sor került egy értekezlettel és telefonhívásokkal végrehajtott konzultációs intézkedéssorozatra, valamint közös előkészítő és értékelő ülések megrendezésére is.

A főbb döntéshozókkal, érdekelt felekkel (megyei közgyűlések elnökei, szakminisztériumi képviselők, nemzeti hatóságok, stb.) a programozási folyamat során megismételt interjúkra került sor.

A programozási folyamat állásáról való tájékoztatás érdekében, és egyben kérdésfeltevési lehetőséget is teremtve 4 darab hírlevél szétküldésére került sor a szélesebb közönség számára. A nyilvánosságnak az EP-tervezettel kapcsolatos megjegyzései és meglátásai felderítése érdekében sor került egy nyilvános online konzultáció elindítására. A programozásért felelős külső szakértői konzorcium figyelembe vette és feldolgozta ezeknek a konzultációknak a következtetéseit, a lényegeseket pedig belefoglalta a programba. A megjegyzések főleg támogató jellegűek voltak és kisebb korrekciókat javasoltak a jogosult tevékenységek vagy potenciális célcsoportok megfogalmazásához. Egyes megjegyzések a végrehajtás (pl. az ajánlattételi felhívásokban vagy a nyomon követés) során figyelembe veendő kérdésekre tapintottak rá.

Partnerek és a program végrehajtásában betöltött szerepeik

Az Európai Bizottságnak az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről szóló, 2014. január 7-i 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendeletének alkalmazásában mindkét résztvevő ország érintett partnereit bevonják a program előkészítésébe és végrehajtásába, beleértve a KMB-ben való részvételüket is.

A partnerállamok biztosítani kívánják mindkét résztvevő ország nemzeti, regionális és helyi szintű állami hatóságai, valamint a magán és egyéb ágazatok közötti szoros együttműködést.

A következő fontos partnerek beazonosítására került sor:

- a) illetékes nemzeti, regionális, helyi, városi vagy egyéb állami hatóságok;
  - a nemzeti szintű szereplők magukban foglalják a program beavatkozásai által megcélzott ágazatokkal foglalkozó szakminisztériumokat (pl. környezetvédelem, gazdaság, területfejlesztés);
  - a megyék és a Vajdaság AT regionális szintű képviselői;
  - nagyobb városok;
  - felsőoktatási intézmények és kutatóközpontok;
- b) gazdasági és szociális partnerek;
- c) kereskedelmi és iparkamarák;
- d) civil társadalmi szervezetek.

A 2007-2013-as programozási időszakban a nemzeti, regionális és helyi szintű állami hatóságok részt vettek a KMIB munkájában. Sor fog kerülni a meglévő KMIB kiszélesítésére az érintett partnereknek a 2014-2020-as időszakban való bevonásának biztosítása érdekében. A teljes struktúrát és az összes partner konkrét szerepét tartalmazza és megjeleníti majd a KMB munkája, valamint meg fogja határozni a KMB eljárási szabályzata.

Intézményi koordinációs mechanizmus:

A közös monitoringbizottságok, a közös titkárságok, az ellenőrző és más programszervek munkája által támogatott (magyarországi) Miniszterelnökség és a Szerb Köztársaság Kormányának Európai Integrációs Hivatala (SEIO) koordinációs mechanizmusként funkcionálnak majd és biztosítják az ESB és IPA-alapok (IPA és ERFA szerinti normál operatív programok és együttműködési programok) és más uniós és vonatkozó nemzeti finanszírozási eszközök végrehajtásának átfogó koordinációját és nyomon követését.

Ezen túlmenően – az 1303/2013/EU rendelet 123. cikk (8) bekezdésével összhangban – a koordináló szerv szerepét és feladatait a Miniszterelnökség látja el. Eszerint a legfontosabb koordinációs feladatok egy kézben összpontosulnak – a Miniszterelnökségen – elkülönülve a programok szakmai végrehajtásáért felelős szervezetektől. A 27/2014 (II.7.) Korm. rendelet által a határon átnyúló együttműködési programokért felelősnek kijelölt szervezeti egység is a Miniszterelnökségen belül működik. Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap tekintetében pedig az 1305/2013/EU rendeletet kell figyelembe venni.

A tervezési szakaszban a Miniszterelnökség feladata volt a PT megfogalmazása és tárgyalása – főként a nemzetközi együttműködési programok végrehajtásával foglalkozó osztályán keresztül –, valamint koordinálta minden olyan határon átnyúló együttműködési program programozási folyamatát, amelyekben Magyarország részt vesz.

Amint azt az EP 1.1.1 szakasza bevezette a Hozzájárulás a vonatkozó partnerségi megállapodáshoz és az országstratégiá(k)hoz című alfejezetben, a projektek kettős finanszírozásának elkerülése és a programok közötti szinergiák biztosítása érdekében szükség van az EP és a normál nemzeti OP-k végrehajtásának koordinálására. A koordináció különösen fontos lehet

1. az ajánlattételi felhívások írásakor a hasonló intézkedések támogatására vonatkozó feltételeinek összehangolása és a támogatási rendszerek közötti különbségtétel érdekében
2. a projektértékelési időszak során az azonos tevékenységek kettős finanszírozása elkerülésére irányuló, programok közötti egyeztetés érdekében

A végrehajtási szakaszban a Miniszterelnökség a következők révén folytatja a magyarországi koordinációt

- a Magyarország részvételével zajló valamennyi határon átnyúló együttműködési program végrehajtását összehangoló belső munkafolyamatok és értekezletek
- az EP főbb magyarországi kormányzati és regionális érdekelt feleinek rendszeres hivatalos találkozóinak szervezése és elnöklete
- magasabb szintű döntéshozatal iránti igény esetén elkészíti – a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014 (XI. 5.) Korm. rendelet alapján – az ESB-

alapot koordinált felhasználásának biztosításáért felelős Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottsághoz benyújtandó hivatalos beadványokat.

Magyarország a nemzeti OP-kban – pontosabban a területfejlesztési OP-kban – használta és a 272/2014 (XI.5.) Korm. rendeletben is említett területi kiválasztási mechanizmust alkalmazza majd a területi fejlesztési potenciálok koordinált felhasználásának és a területi problémák kezelésének ösztönzésére. A NUTS III szinten működő megyei szintű közigazgatás és megyei közgyűlések – összhangban a saját előre meghatározott integrált fejlesztési stratégiáikkal – várhatóan döntő szerepet játszanak majd a jelen OP által támogatandó projektek kidolgozásában és kiválasztásában. Ezek az intézmények ugyanakkor a projektek kiválasztásában ellátott kiterjedt feladataik révén a határon átnyúló program monitoringbizottságában is képviseltetik magukat. Magyarországon ezért a területi OP és a határon átnyúló együttműködési program vonatkozó projektjeinek összehangolt előmozdításával – saját integrált stratégiája alapján – a megyei szintű közigazgatásnak van a legjobb rálátása a tervezett fejlesztésekre a potenciális beavatkozások közötti szinergiák megteremtése szempontjából.

Szerbiában az Európai Integrációs Hivatal koordinálja az IPA-támogatást és egy monitoringrendszert alkalmaz a kettős finanszírozás megelőzésére. A KMB szerbiai képviselői egyben az uniós ügyekkel, programozással és egyéb IPA szakpolitikai területekkel kapcsolatos források felhasználásával foglalkozó szakemberek, akik hozzájárulnak majd a kölcsönösen kiegészítő jelleg erősítéséhez.

A koordinációt ezen túlmenően a programhatóságoknak az MB értekezleteire való alkalmoszerű meghívása vagy a KMB értekezleteit és döntéshozatalát megelőzően konkrét témakörökben folytatott rendszeres nemzeti szintű egyeztetés biztosítja.

6 6. SZAKASZ: HORIZONTÁLIS ELVEK

6.1 Fenntartható fejlődés

A stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) elvégzésére a programozási folyamattal párhuzamosan került sor. A programdokumentum figyelembe vette az SKV-folyamat javaslatait. Az SKV jelentés meghatározta, hogy a program fő fókusza a környezet védelme és fejlesztése, kedvező feltételek teremtése a gazdasági tevékenységekhez (mezőgazdaság, idegenforgalom), valamint a fenntartható közlekedési módok támogatása.

A fenntartható fejlődést fő elvként kezelték a programozási folyamat során – megjelenik a helyzetelemzés megállapításaiban és a prioritástengelyek leírásaiban, valamint a tervezett intézkedésekben. A kiválasztott négy prioritástengelyből három járul hozzá a HÁR fenntartható fejlődéséhez, még hozzá a következőképpen:

PT1: Határon átnyúló vízgazdálkodás és kockázatmegelőzési rendszerek színvonalának javítása

E PT végrehajtása a HÁR sajátosságaira való különös hangsúly fektetésével járul hozzá a fenntartható fejlődés elvéhez:

- a víz minőségének megőrzése (követve a víz keretirányelvet), amelyet a következő példák igazolnak
    - Figyelembe kell venni a természetes vízmegtartás (pl. árterek és vizes élőhelyek helyreállítása, erdősítés) érdekében a zöld infrastruktúrába való beruházásokat. A tervezett beruházásoknak illeszkedniük kell a 2016-2021 időszakra szóló dunai árvízi kockázatkezelési tervébe.
    - Bármely projekt esetében, amely adott víztest hidromorfológiai jellemzőit úgy változtatja meg, hogy közben annak állapotában leromlást idéz elő, a tervezési folyamatban a lehető leghamarabb el kell végezni a 2000/60/EK víz keretirányelv 4. cikk (7) bekezdésében előírt megfelelő elemzést. Ez maga után vonja az alternatívák elemzését (jobb környezeti lehetőségek), az enyhítésre irányuló szükséges intézkedések megfogalmazását és a projektnek az elsőrendű közérdek szempontjából értelmezett fontosságának indoklását.
    - A hajózási projektek figyelembe veszik a víz keretirányelv előírásait (2000/60/EK irányelv), amennyiben lényeges, úgy különösen a 4. cikk (7) bekezdésének feltételeit is.
  - az éghajlatváltozás által kiváltott kockázatok és károk megelőzése
  - természetes élőhelyek és ökoszisztémák megőrzése
  - ahol lehetséges, ott a megújuló energia fenntartható módon való előmozdítása
- Szilárd biomassa használatok a környezetbarát tervezésről szóló irányelvben (2009/125/EK irányelv) kidolgozott kibocsátási határértékek alkalmazandók.

A végrehajtás során a nemzeti levegőminőségi terveket (az Európai Unióban a 2008/50/EK irányelv szerint, máshol pedig egyenértékű jogszabály szerint) és a (nemzeti kibocsátási plafonértékeknek való megfelelés elérésével kapcsolatos) nemzeti levegőszennyezettség-ellenőrző programokat figyelembe kell venni.

PT2: Határon átnyúló forgalom szűk keresztmetszeteinek csökkentése

A HÁR-on belüli tömegközlekedési infrastruktúrafejlesztések a következő intézkedéseken keresztül fognak hozzájárulni a fenntartható közlekedésfejlesztéshez:

- közlekedésfejlesztési tervek összehangolása a széndioxid-kibocsátás csökkentése, az összeköttetések biztosítása és a piacokhoz való könnyebb és olcsóbb hozzáférés lehetővé tétele érdekében.
- javuló szolgáltatási színvonal és utasbiztonság, különösen a tömegközlekedés esetében
- a határrégió vasúti közlekedésének színvonalbeli javítása

A hajózási projektek figyelembe veszik a víz keretirányelv előírásait (2000/60/EK irányelv), amennyiben lényeges, úgy különösen a 4. cikk (7) bekezdésének feltételeit is.

PT3: Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése

Az e PT szerinti összes tevékenység különös figyelmet fog fordítani a természeti és kulturális örökség fenntartható hasznosításának és fejlesztésének előmozdítására – az ökológiai hálózat működőképességének védelme és megtartása mellett.

Idegenforgalmi látványosságok hozzáférhetőségének javításakor előnyben kell részesíteni a környezetbarát közlekedési módokat. E megközelítés összhangban van a 2008/50/EK irányelv (vagy azzal egyenértékű jogszabály) szerinti levegőminőségi tervekkel összekötendő fenntartható városi vagy regionális mobilitási tervekkel.

PT4: KKV-k gazdasági versenyképességének erősítése innovációvezérelt fejlesztéssel

Az e PT szerint finanszírozott tevékenységek a fenntartható fejlődéshez közvetlenül hozzájáruló olyan konkrét területekre összpontosíthatnak, mint:

- a tiszta és zöld technológiák, az ipari szennyezést, kémiai szennyezést csökkentő technológiák előmozdítása, ezáltal hozzájárulva a levegőminőség javulásához, stb.
- oktatási, képzési és támogatási szolgáltatások a környezetvédelemmel és fenntartható fejlődéssel összefüggésében.

A fenntartható fejlődést figyelembe veszik továbbá a projektek elbírálásánál és kiválasztásánál, valamint a következő elveken alapuló végrehajtási nyomon követésnél:

- erőforrás-hatékonyságot és fenntarthatóságot mutató projektek előnyben részesítése (ezt mind a végrehajtás, mind a fenntartás során figyelembe kell venni);
- A környezetet károsító intézkedések és fellépések nem támogathatók. A program ösztönzi a környezetileg fenntartható fejlődést előmozdító és ahhoz hozzájáruló intézkedéseket. Nagyobb beruházások esetén a projektjavaslatok értékelésekor figyelembe kell venni a hatáselemzést.
- kerülendő a jelentős kedvezőtlen közvetlen vagy közvetett környezeti és éghajlati hatásokkal járó beruházások. Építési és átépítési tevékenységek esetében ezt értékelni kell a projektjavaslatban;
- a kompenzációs intézkedések alkalmazása, valamint a kárenyhítésre irányuló szándék megjelennek a projektjavaslatban (pl. a vízgyűjtőterületknél a PT1 szerinti vízminőség-védelmi intézkedések esetében, illetve a természetvédelmi területeknél a természeti örökség PT3 szerinti idegenforgalmi hasznosítása esetében, stb.);
- éghajlatbarát építészeti megoldások (pl. csendes útburkolat, passzív zajcsökkentés, vízhatlan csapadékvíz elvezetők, stb.), a megújuló energiát termelő megoldások (fűtési rendszerek, kisebb erőművek) alkalmazása, valamint az építkezéseknél figyelembe kell venni a tájba illeszkedő épületeket. Kívánatos, hogy a beruházásokhoz korszerű és naprakész zöld technológiát használjanak.
- A projektek végrehajtásakor figyelembe kell venni a zöld beszerzés (zöld közbeszerzés) alkalmazását.
- A termékbeszerzéssel járó projektek vonatkozásában javasolt, hogy e termékek feleljenek meg az energiahatékonysági irányelv (2012/27/EU) III. mellékletében meghatározott, közbeszerzés

tárgyat képező termékekre vonatkozó energiahatékonysági követelményeknek. Amennyiben adott projekt építkezést és épület helyreállítását foglalja magában úgy a 2010/31/EU irányelv szerinti energetikai teljesítmény optimális költségszintjeit kell tartani.

A pályázati űrlap tartalmazni fog egy olyan szakaszt, amelyben a pályázóknak le kell írniuk a projektnek a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulását. A minőségi felmérés során sor kerül annak értékelésére, milyen mértékben kezelik a fenntarthatóságot az eltervezett projekt és a tervezett tevékenységek, illetve indokolt-e a pályázó állítása. A program az ajánlattételi felhívásban és a jelentkezőknek szóló útmutatóban meghatározhat továbbá a végrehajtott projekteknek a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulását mérő és azt nyomon követő intézkedés-specifikus mutatószámokat.

6.2 Esélyegyenlőség és megkülönböztetésmentesség

A program figyelembe fogja venni az esélyegyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elveit, továbbá gondoskodni fog ezeknek a végrehajtás minden szakaszában és a programirányításban (PT 5) történő figyelembevételéről. A hátrányos megkülönböztetés által fenyegetett különböző célcsoportok igényeit, valamint a fogyatékkal élők hozzáféréseinek biztosítására vonatkozó elvárásokat tiszteletben fogják tartani.

A programozási folyamatban minden szakaszban különös figyelmet kapott az esélyegyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elvének előmozdítása: a célcsoportok és a potenciális kedvezményezettek kiválasztásában, az intézkedéstípusok tervezésében és az egyeztetési folyamatban. A program végrehajtása során valamennyi projekt köteles elkerülni mindennemű megkülönböztetést és biztosítani, hogy tevékenységeik megfeleljenek az esélyegyenlőség elvének. Emellett PT-specifikus kiválasztási szempontok alkalmazására kerül sor, biztosítva, hogy a veszélyeztetett csoportok (beleértve az intézkedés szempontjából fontos etnikai kisebbségeket, fogyatékkal élőket, idős embereket, gyermekeket, nőket, munkanélkülieket, stb.) esélyegyenlőségéhez és megkülönböztetésmentességéhez hozzájáruló beavatkozásokat részesítsék előnyben.

A **PT1: Határon átnyúló vízgazdálkodás és kockázatmegelőzési rendszerek színvonalának javítása** esetében előnyben részesülnek a következő projektek:

- az éghajlatváltozásnak vagy bármilyen típusú környezeti kockázatnak (szennyezés, árvíz, aszály, stb.) kitett veszélyeztetett csoportok társadalmi beilleszkedését előmozdító projektek
- a nagyarányú veszélyeztetett csoportokhoz tartozó lakossággal rendelkező hátrányos helyzetű területeket kezelő projektek
- a fogyatékkal élők számára a természetvédelmi helyszínekhez hozzáférést nyújtó projektek
- a veszélyeztetett csoportok számára a szennyezésről, kockázatmegelőzésről, természetvédelemről, stb. szóló információkhoz és oktatáshoz hozzáférést biztosító projektek

A **PT2: Határon átnyúló forgalom szűk keresztmetszeteinek csökkentése** esetében előnyben részesülnek a következő projektek:

- a távol eső területeken élő állampolgárok számára könnyebb és rövidebb közlekedési módokat biztosító projektek
- az egyedi célcsoportok különleges igényeit (pl. autóbussz és vasúti megállók vagy kommunikációs formák fogyatékkal élők számára) figyelembe vevő projektek
- a nagyarányú veszélyeztetett csoportokhoz tartozó lakossággal rendelkező hátrányos helyzetű területeket kezelő projektek

A **PT3: Idegenforgalmi és kulturális örökségi együttműködés ösztönzése** esetében előnyben részesülnek a következő projektek:

- a kisebbségek csoportjaival folytatott kulturális együttműködést támogató projektek

- az etnikai kisebbségek kulturális örökségét bemutató és népszerűsítő projektek
- a veszélyeztetett csoportok számára az információkhoz és oktatáshoz való hozzáférést biztosító projektek
- a fogyatékkal élők számára a természetvédelmi helyszínekhez hozzáférést nyújtó projektek
- a gyermekeknek és a fiataloknak szóló tevékenységeket a társadalmi integráció és együttműködés előmozdítása és oktatása érdekében támogató projektek
- a nagyarányú veszélyeztetett csoportokhoz tartozó lakossággal rendelkező hátrányos helyzetű területeket kezelő projektek

A **PT4: KKV-k gazdasági versenyképességének erősítése innovációvezérelt fejlesztéssel** esetén előnyben részesülnek a következő projektek:

- a veszélyeztetett csoportok mindennapos életét segítő vagy számukra különleges szolgáltatásokat nyújtó innovatív intézkedéseket tartalmazó projektek
- a veszélyeztetett csoportok (különösen a fiatalok és nők) esetében a vállalkozói szellemet és önfoglalkoztatást előmozdító projektek
- a veszélyeztetett csoportok foglalkoztatási lehetőségeinek megteremtéséhez hozzájáruló projektek
- szervezetükben megkülönböztetésmentesség és az esélyegyenlőség iránti elkötelezettséget biztosító (pl. idevágó politikákat, belső szabályrendszert működtető; fogyatékkal élőket foglalkoztató, stb.) partnereket bevonó projektek
- a projekttevékenységekbe – pl. a képzésekbe, ösztöndíjakba, stb. – veszélyeztetett csoportokat bevonó projektek

A pályázati űrlap tartalmazni fog egy olyan szakaszt, amelyben a pályázóknak le kell írniuk a projektnek az esélyegyenlőséghez és megkülönböztetésmentességhez való hozzájárulását. A minőségi felmérés során sor kerül annak értékelésére, mekkora mértékben kezelik az eltervezett projekt és a tervezett tevékenységek az esélyegyenlőséget és a megkülönböztetésmentességet, illetve indokolt-e a pályázó állítása. A program az ajánlattételi felhívásban és a jelentkezőknek szóló útmutatóban meghatározhat továbbá a végrehajtott projekteknek az esélyegyenlőséghez és megkülönböztetésmentességhez való hozzájárulását mérő és nyomon követő intézkedésspecifikus mutatószámokat.

6.3 Nemek közötti egyenlőség

A nemek közötti egyenlőség elve a program végrehajtása során, valamint a program irányításában (PT 5) is érvényesülni fog. Általánosságban valamennyi projekt köteles elkerülni mindennemű megkülönböztetést és biztosítani, hogy tevékenységeik megfelelnek az nemek közötti egyenlőség elvének.

A pályázati űrlap tartalmazni fog egy olyan szakaszt, amelyben a pályázóknak le kell írniuk a projektnek a nemek közötti egyenlőséghez való hozzájárulását. A minőségi felmérés során sor kerül annak értékelésére, mekkora mértékben kezelik a nemek közötti egyenlőséget az eltervezett projektben és a tervezett tevékenységekben, illetve megalapozott-e a pályázó állítása.

A program a nyomon követési és értékelési folyamataiban – amennyiben lényeges – mérni fogja a nemek bevonását. Ennek érdekében a program, az ajánlattételi felhívás és a jelentkezőknek szóló útmutató a végrehajtott projekteknek a nemek közötti egyenlőséghez való hozzájárulását mérő és nyomon követő intézkedésspecifikus mutatószámokat határozhatnak meg (pl. a képzési vagy ösztöndíjprogramokban résztvevő nők és férfiak száma, női vezetővel rendelkező társaságok vagy kutató és innovációs intézetek száma, női résztvevők a kutatási programokban, stb.).

MELLÉKLETEK

1. SZÁMÚ MELLÉKLET: Az ex-ante értékelés beszámolója, külön mellékletekkel és vezetői összefoglalóval

2. SZÁMÚ MELLÉKLET: Az együttműködési program tartalmi elemeivel való egyetértés írásos visszaigazolása (hivatkozás: 1299/2013/EU rendelet 8. cikk (9) bekezdés)

3. SZÁMÚ MELLÉKLET: Az együttműködési program által lefedett terület térképe

4. SZÁMÚ MELLÉKLET: Stratégiai környezeti vizsgálat és közérthető összefoglaló három nyelven (EN, HU, SRB)

5/A. számú MELLÉKLET: Az eredménymutatók meghatározásának módszertana

5/B. MELLÉKLET: A teljesítménymutatók meghatározásának módszertana

6. MELLÉKLET: Az SKV-irányelv 9. cikke szerint az irányító hatóság által kiállított SKV-nyilatkozattervezet